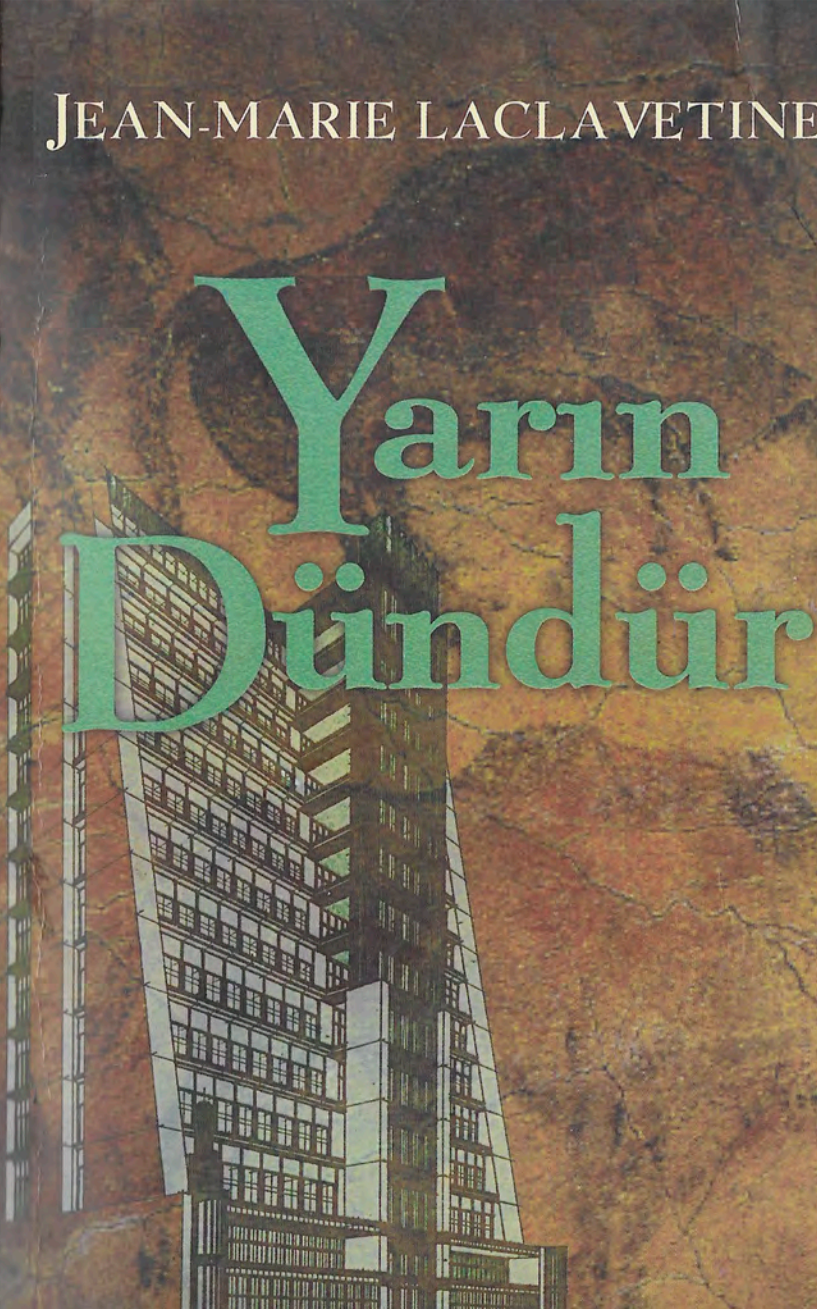
JEAN-MARIE LACLAVETINE

Yarın Düündür

İLETİŞİM

JEAN-MARIE LACLAVETINE Yarın Düündür
İLETİŞİM

JEAN-MARIE LACLAVETINE 1954'de Bordeaux'da doğdu. Edebiyat öğreniminden sonra, gece bekçiliği dahil çeşitli işlerde çalıştı. Halen Tours kentinde yaşayan yazar 1989'dan beri Gallimard Okuma Komitesi üyesidir. Romanları, oyunları, denemeleri ve çevirileri vardır. Önemli romanları arasında *Les Emmures* (Duvara Gömülmüşler, 1981), *Loin d'Aswerda* (Aswerda'nın Uzağında, 1982), *Hotel Yalta* (1990), *En Douceur* (*Usulca*, İletişim Yayınları, 1992), *Le Rouge et le Blanc* (Kırmızı ve Beyaz, 1994) sayılabilir.

Demain la Veille
© 1995 Éditions Gallimard

İletişim Yayınları 450 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 92
ISBN 975-470-329-9
© 1998 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 1998, İstanbul

EDİTÖR Türker Armaner
KAPAK Ümit Kıvanç
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Sait Kızılırmak
KAPAK BASKISI Sena Ofset
İÇ BASKI ve CİLT Şefik Matbaası

İletişim Yayınları
Klodfarer Cad. İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34400 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Fax: 212.516 12 58

JEAN-MARIE LACLAVETINE

Yarın Döndür

Demain la Veille

ÇEVİREN ***Bahadır Gülmez***

iletişim

İnsanlara

"İçimde anlaşılmaz şiddetli bir öfke kıpırdanıyordu, ve insan neslinin kaybolmuş olduğuna inanıyor, başımı öne eğiyordum, ve yağmur yağıyordu, dostlarıma tek bir sözcük söyleyemiyordum ve yağmur suları ayakkabılarımın içine dolmuştu."

ELIO VITTORINI
(Sicilya Söyleşisi)

1

Mağaradan yabancı olmayan bir koku geldi burnuna: yine pterodaktil[1] yenecekti. Et bölüştürülürken kuşkusuz yine tartışma çıkacak, itirazlar yapılacak, hattâ birbirlerine vuracaklar ya da taş bile fırlatacaklardı. En çok hayvanın yanağına göz dikiliyordu. Bu parçaya sahip olma ortaya konan ikna gücüne ama aynı zamanda da kabilede sahip olunan hiyerarşik düzeye bağlıydı. Noah bir kez daha, ya sert kuru bir dirsek etiyle ya da kesici dişleri görünen az etli çene parçasıyla yetinecekti. Bu hiç eksik olmayan kavgaları yatıştırmaya çalışmaksızın, düşünceli bir biçimde kendi köşesinde kemiklerini emecekti.

Ateşin iki kış önce gelişi, türdeşlerinin yalnızca icat etme yeteneklerini artırmakla kalmamış, aynı zamanda o hiç doymak bilmeyen malzeme yenileme arzularını da on kat artırmıştı. Bu önemli mağara, yakında, dumanı boşaltacak bir alete sahip olacaktı ve artık her biri şafaktan alacakaran-

1 Avrupa'da üst Jura döneminde yaşamış uçan fosil sürüngen cinsi. Latince'de kanatlılar ve parmaklılar anlamına gelen "pieron" ve "dactuculos" sözcüklerinden oluşur. (ç.n)

lığa dek yaşam düzeylerinin gelişmesi için uğraşacaktı.

Noah, neşeli seslerle birlikte kendine doğru gelen bu kızarmış etin kokusunu içine çekerek uzun uzun gerindi. Önemli olan, gastronomi düzeninde, ateşin olağanüstü bir buluş olduğunun bilincine varmaktı. Ama, çocuklara yaraşan bir kendinden geçmeyle işlenen bir buluş: bir zamanlar henüz kanlı vahşi bir oraksın[2] filetosuna dişlerini saplarken hiçbir olanak yoktu; sonra, iyice is kokan ve dışı yanık tabakayla kaplı et yemek moda olmuştu. Taştan bir kap içinde güneşte uzun süre bekletilerek kurutulan ve her tadıldığında, insanın ağzında, yapışkan buruk, yavan bir çorba tadı bırakan acı köklerin suyunu anımsadı. Oysa bugünkü gıdalar, zengin ve çeşitli olmasına karşın, homojen, şaşırtıcı biçimde yeni, odun kömürü dumanı tadına sahipti.

İç çekerek, bir zamanlar babasının hediye ettiği, iyice aşınmış, kenarları saçak saçak olmuş, toprak kan ve ot lekeleriyle dolu onca mevsimin izlerini taşıyan boz ayı kürkünden yapılmış panyosunu[3] taktı. Şimdi, sivri uçlarını kor ateşte sertleştirdikleri kargılarıyla avlarını anında öldürebiliyorlardı, artık av hayvanları ellerinden kurtulamazdı. Üstünü başını düzenli bir biçimde yenilemek, hattâ, kabile reisinin yaptığı gibi, işlenmiş tahtadan bir çengele özenle asılmış bir takım kürke ve deriye sahip olmak rastlanılan bir alışkanlıktı ve bu takımlar, idamlar, zaferleri kutlama, dini ihlâller, tombola, kurban kesme, kabile şefinin yardımcılarının atanması gibi önemli günlerde her durumda kullanılıyordu.

Noah omuzlarını silkti ve alnına düşen saçlarını kaşıyarak dışarı çıktı. Yaşlı, sonsuz derecede yaşlıydı. Tartışmasız bir biçimde, kabiledeki erkeklerin en yaşlısı, en zayıfı ve en

2 Avrupa'da Üst Jura döneminde yaşadığı sanılan ve çok iri olan bir tür vahşi öküz. (ç.n)

3 Tek parçadan oluşan ve cinsel organı gizleyecek biçimde kalça çevresine dolanan giysi. (ç.n)

sessiz olanı oydu. Sayısız kuşağın doğuşunu sonra da yokoluşunu görmüştü, oysa kendisi yaşı olmayan bedeniyle değişmeden kalmıştı.

Topallaması ve bağımsız olma düşüncesi, kendisini çok erken bir zamanda, umursamaz bir kalabalığın darbeleriyle parçalanan, vücudu sırtlanlara ve kurtlara yem olan zayıflarınkine benzer bir yazgıya mahkûm etmişti. Bununla birlikte, sakatlığı, kendisinin bozkırlarda, en azından diğerlerinden daha iyi, yürümesine engel olmuyor, üstelik, kollektif yaşamın her durumunda kendini gösteren ve hattâ, bu eski devirlerde, bize ne denli şaşırtıcı görünse de, insangillerin davranışlarının önemli bir özelliği olan yontulmamışlığın ve o katıksız vahşiliğin beklenilmedik hareketlerinden uzakta tutan doğal ve hemen anlaşılan bir otoriteye sahipti.

Noah'nın yaşı yoktu, o yorgunluklardan, kaba güçlerden dolayı bitik düşmüş ve artık türünün mükemmelleşmediğini göre göre umutsuzlaşmıştı. Birçok savaş, birçok gereksiz kıyım, yabani sevinç haykırışları içinde geçici olarak konakladıkları çayırların üzerine fırlatılan ve son nefeslerini verirken çırpınan cesetler görmüştü. Onca kabile şefi birbirini izlemişti ve en barışçı olanların bile, iktidara geldiklerinde, güce sahip olmanın verdiği çekiciliğin en pisine boyun eğişlerine tanık olmuştu. Yaralılar, hastalar, onlarla ilgilenenler, bile bile taşlanmıştı. Yaralılar öldürülmüş, çocuklar parça parça kesilmiş, kadınlar doğranmış, mahkûmlar nefes alınamayacak inlere kapatılmış, muzaffer savaşçılar aşağılanmıştı. Kabileler arasında şerefli antlaşmalar sonucu belirlenen sınırlar zora dayanarak değiştirilmişti. En yararlı buluşlar, hegemonya kurma ve kan dökme amacıyla kullanılmıştı.

Ve bu buluşların sahibi çoğu kez Noah'ydı: çünkü o, biraz rüstik insangillerden olma özelliği taşıyordu ve aynı zamanda kökenden gelme bir ustalıkla bilenmiş eşsiz bir bilgindi de.

Bir gün, üstüne büyük umutlar kurabileceğini düşündüğü bir alet icat etti. Uzun hesaplamalar ve inatçı denemeler sonucunda, sert bir taşı iki tarafından balık biçiminde yontmayı ve sivri tarafı vurarak değil de -bu ilkel ve sonuç vermeyen bir teknikti- annesinden hatırladığı tek anı olan sert bir oyluk kemiği yardımıyla, düzenli bir şekilde bastırıp sıkıştırarak keser duruma getirmeyi başardı. Aleti, kızılcık ağacından bir sap üzerine bir kirişle tutturunca, dalları kesecek, oraksları yüzecek, kulübe inşa edecek, yani inanılmazı başaracak, diyordu kendi kendine. Noah, aleti, onbirinci oğlunun doğumunu kutlayan eniştesine hediye eder. O, böylece oturduğu yeri daha da büyütebilecekti. Eniştesi, gururdan başı dönmüş bir vaziyette caka satmak için keserini yanına alarak kabile şefinin yardımcısının önüne çıkmış, o da alete el koymuştu ve palavracı kahraman, aletin keskin yüzünü kellesinde hissetmişti.

Sonraki icatlar aynı hayal kırıklıklarını yaratınca, Noah kendini sanata ve felsefeye adamaya karar verdi; kendi türdeşleri bu tür uğraşlara o zamana dek pek az yanaşmıştı.

Kendisini zahmetsiz anlayan rahmetli karısı, ince bir dil ustası ve sezgisi yüksek bir aşık olan Noah'yı, bir zamanlar, bir yarın kıyısında, ağlamaklı bir biçimde düşüncelere dalmışken yakaladığında, kocaman, bir kaplumbağa kabuğu kadar sert elleriyle sırtına vurarak, anırmayı andıran o kalın sesiyle şöyle demişti: "Zavallı sevgili dostum, niçin böyle durağan düşünceler içinde büzülüp kalıyorsunuz? Görmüyor musunuz dünya hareket halinde ve artık hiçbir şey oluşum halinde olan insanlığın yürüyüşünü, onun bronza, ateşlemeli motora, fermuara, göstergebilime, karbon 14'e, hastalık sigortasına doğru yol alışını durduramayacak?" (Sevdiği kişiyi teselli etme arzusu içinde, zihni, Noah'nın bile kolay kolay anlamadığı gizemli bir geleceğin karanlığında bazı teselli noktalarını bulup çıkarıyordu.) "Kuşku-

suz, diye devam etti cüsseli ayaklarının üzerinde yaylanarak, insanlar pudrayı, trinitrotolüeni ve antipersonel madeni, saren gazını ve dişli teli; ama yaraları iyileştirmeye ve kemikleri berkitmeye muktedir bir cerrahiyi de keşfedecek ve eczacılık, insanın acıya katlanmasını sağlayacak, hattâ bunun tadına vardıracak! Haydi ayağa kalkın dostum! Dünya hareket halinde, dünya ayakta!".

Güzel kadın, bunları söylerken, coşkusuyla, parlak ve bir süt domuzu tüyü kadar yumuşak ipekle örtülü çıplak vücuduyla gurur duyuyordu...

Heyhat, bu güzel ses susmuştu ve Noah, o günden beri, kuşkularıyla, önduyumlarıyla yalnız kalmıştı.

Ansızın, gürültülerle, hayvan sürülerinin ayak sesleriyle, bir göğsü parçalayan sopanın kulakları sağır eden darbe sesleriyle düşlerinden uyandı. Acele etmeksizin, her zaman olduğu gibi, yemeklerin yendiği topraktan harmanın bulunduğu yere doğru yöneldi. Karnı deşik bedenler oraya buraya yayılmıştı. Haute-Futaie'nin başı bedeninden koparılmış bir vaziyette, koyu bir dumanın kokulu korları üzerinde duruyordu. Az pişmiş bir pterodaktil toza boyanmıştı. Biraz ötede, göğüs göğüse bir dalaşma, kadın ve erkekleri karşı karşıya getiriyordu.

Noah, tek ve kısa bir haykırışla kavgayı bıçak gibi kesti. Onun tek bir hareketi savaşçıları süklüm püklüm birer gölge gibi uzaklaştırmaya yetmişti. Pişmekte olan hayvanın etine uzandı ve iki yanağını ayırıp zevkle yedi.

Sonra korları karıştırdı, tulumuyla su serpti ve taştan bir kafes içinde gece gündüz yanıp duran ateşin bulunduğu taştan sunağa yöneldi. Bu kutsal yerin bekçileri de kavgaya katılmıştı: bu tenha sunakta, kömür yokluğundan, ancak birkaç kıvılcım söndü sönecek yanıyordu.

Noah panyosunu çıkardı ve sönmekte olan ateşin üzerine bir güzel işeyerek ona can verdi. Sevgili karısının gücüne gitmesin, insanlık üst paleolitik devirler için henüz olgunlaşmış gibi görünmüyordu kendisine.

2

Noah dişlerinin arasına sıkışmış et parçasını temizlemekle uğraşırken, kendisine doğru kudurucasına haykırışlarla ilerleyen bir toz bulutu farketti. Bu olay, harekete geçmiş bir gücün tüm özelliklerini taşıyordu.

Toz bulutunun arasında, iktidarın simgesi, bir ceylan derisi kadar ince ve alımlı sancak dalgalanıyor, yabani şimşirden yontulmuş, av hayvanlarına ve egemenlik kavramına yeterli derecede geçit vermeyen, insangiller üzerinde denene denene cilalanmış gibi olan şefin asası farkediliyordu. Noah soğukkanlı bir biçimde, bu iri mayısböceğinin yaklaşışını seyrediyordu; gelen Haute-Futaie'nin[4] cesur subayı Sans-Quartier[5] idi. Noah ağzındaki son et parçasını yere tükürdü.

Diğerleri ateşin söndüğünü gördükten sonra Noah'ya dokunmaya cesaret edememişlerdi. Hepsi şaşkın ve kuşkuluydular. Bazıları iniltili sesler çıkararak yüzlerine kül sürüyorlardı. Birbirine sarılmış bir çift hıçkıra hıçkıra ağlıyordu ve

4 "Yetişmiş ulu ağaç" anlamına gelir. (ç.n)

5 "Mahallesiz" anlamına gelir. (ç.n)

suskunluğun egemen olduğu koruda, birbirine düzenli aralıklarla çarpan iki kellenin uğursuz sesi işitiliyordu.

Herkesin gözü, şefin ölümünden sonra kendiliğinden bu yüce göreve gelen Sans-Quartier'de değil de Noah'daydı. Noah, içinde, soğuk anlaşılmaz bir şeylerin endişe yarattığını hissediyordu.

Şimdi hepsi yaşlı topalın işini bitirdi bitirecek olan şimşir asayı seyrediyorlardı.

Uyuşukluğundan kurtulan üç adam aniden ileri atıldılar, amaçları, bağırıp çağıran kalabalığı ivedi bir biçimde kendilerine çekmekti. Sans-Quartier'nin oradan homurdanarak hemen uzaklaştığı görüldü; Noah'ya saldırmaktan vazgeçmişti. Az sonra, bir ağaçın dibinde üç ihtiyatsız adamın bedeninden kan sızıyordu.

Erkekler ve kadınlar tir tir titreyerek birbirlerine sarılmışlardı. Korkuyorlar ve olan bitene akıl erdiremiyorlardı. Gece ve soğuk yaklaşmak üzereydi; az sonra, eskiden olduğu gibi, gözüpek vahşi hayvanların sesleri işitilecekti.

Noah onlara baktı. İşte insanlık! Ben de bu güruhdanım... Bedenler durmaksızın tehditle titreme arasında, boyu eninden fazla kafatasları selinin sürüklediği taşlara benziyor, bakışlar kirpikleri siper ederek bakınıyor, zihinler kıpırdak ve kırılıverecekmiş gibi duruyor, eller okşamayı bilmiyor: bize ait her şey hantal ve huysuz ... Köpekler gibi havlıyoruz, ama köpekler kadar sevmeyi bilmiyoruz. İçimizde, hayat yumuşak bir bağa kabuğu altından surat asıyor. İşte dünyanın fatihleri! Kendi öz çocuklarını yiyen kadınlarımızın ırzına geçiyoruz. Gece bizi ürkütüyor, güneş ise alıklaştırıyor, dağ domuzlarının içmediği bataklıklardaki suları içiyoruz... Ne koşmak için ayakkabıya ne de dövüşmek için boynuza sahibiz, ne kışın soğuğa karşı kürkümüz,

ne av için tazımız, ne de avlamak için gagamız var... Ormanda yolumuzu kaybedince korkuyoruz, zayıfız, yavaşız ve pislik kokuyoruz. Öyleyse içimizde türkü söyleyen bu güzellik nerden geliyor? Nasıl oluyor da her erkek ve her kadında kendimi buluyorum ve her doğum, sanki kendim doğuyormuşum gibi bana sevinç veriyor? Biz çirkin, aptal ve kötüyüz ve hiçbir şey bir gün biraz daha az öyle olma umudu vermiyor; bu uzaklık, bu özlem duyduğumuz ve bizi harekete geçiren bu yıkılmaz inanç çekirdeği nereden kaynaklanıyor? Güzellik bizim ne olduğumuzda değil, bir gün olabilmek istediğimizde yatıyor. O, kabul etmediğimiz şeylerden kaynaklanıyor. Tavşan yılan olmak için can atmaz, salyangoz kelebeğe dönüşmek istemez; oysa biz kendimizden kaçmaya, çürük kabuğumuzdan kurtulmaya çalışıyoruz... Hepimiz, en dar kafalılarımız, en aşağılıklarımız, en korkaklarımız ya da en miskinlerimiz bile, sanıyoruz ki yarın bugünkünden farklı olacak. İşte bizi güzel kılan asıl bu, her birimiz asıl umut edilmesi gereken şeylerden farklı bir düşünceye sahip olsak bile, durmaksızın yeniden yeniden kendi çirkef kuyumuza, türümüzün o sonsuz şimdiki zamanı içine düşmeye mahkûmuz, diye söyleniyordu Noah, bakışlarını uzun kozalaklıların doruğunu donatan mavi parçalara yönelterek.

Rahatsız edici bir düşünceyi kovmak istermiş gibi mırıldandı. Bu nadiren gelen insanseverlik anları, kendisinin keyfini kaçırıyordu. Bakışlarını yeniden acı çekmekte olan insanlara yönelttiğinde, fizyonomilerinde ve tutumlarında bir değişiklik olacağını sandı. Etrafındaki çember iyice birbirine sarılmıştı; yalnızca Sans-Quartier ötede duruyordu.

Onu ne yapacaklardı? Onun ilerlemeye meydan okuyuşunu nasıl ödeteceklerdi? Çünkü ödemeliydi. Irkdaş kardeşleri ödlek havalarına, saf genç kızlık ürkekliklerine rağmen, sonu gelmez bir yabanilikteydiler. Her zaman tecrü-

beyle edinilen dersi küçümsemeye hazırdılar ve bir kinin gerekçesini asla unutmuyorlardı.

Noah ödeyecekti. Ateş olmadığı için, onu kordan bir oturağa oturtamazlardı, hani Haute-Futaie'den çok önce, büyücüsünün bir rüyasına dayanarak karanlık güçlerle çarpışmaya ikna olduktan sonra başa geçen şef gibi. Ama onlar, kendisini diri diri toprağa gömebilirler, karıncalara yem yapabilirler, ucu körleşmiş keskin aletleriyle derisini yüzebilirler ya da diğer olağanüstü bir buluşla işini bitirebilirlerdi.

Noah korkmuyordu. Kendini yorgun hissediyordu. Bakışlarını, artık sesi iyice kesilmiş kalabalığın üzerinde gezdirdi.

Ve anlamaya başladı.

Evet onları gözlerken, kendilerinin yüz hatlarını değiştiren duygunun ne olduğunu çıkarabilirdi. Nuage-Bas[6] ve onun sarkık titrek dudağından salya akıyordu... Boyu eninden fazla, meyva kadar diri ve bal rengi tüylerle kaplı memeleriyle kabilenin en arzulanan dişisi, Empire-des-Sens[7] o an küçülerek ayakları paytaklaşmış bir yaşlıya benziyordu... Point-Trop-N'en-Faut,[8] bacaklarının çevresinde vızıldayan tüylü ellerini uzatarak kendisine yalvaran sayısı bilinmez çocuklarıyla bir arı kovanını andırıyordu... Diğerleriyse, viyaklıyor ve kendi dillerini keşfetmeye hazır görünüyordu, yeter ki Noah arzularına olumlu cevap versin... Hepsi, -dağ erikleri gibi parlayan sararmış dişlerini dudaklarından sarkıtarak, az ötede duran Sans-Quartier hariç-, ona doğru hamle yapar biçimde itaat etme ihtiyacıyla doluydular. Ona ait olma ve ona boyun eğme ihtiyacı... Parıldayan gözlerle, sıvılaşmaya ve sümükleşmeye hazır suratlarla, boyuneğme

6 "Alçak bulut" anlamına gelir. (ç.n)

7 "Duyguların imparatoru" anlamına gelir. (ç.n)

8 "Nokta, artık gerekmez" anlamına gelir. (ç.n)

mutluluğundan sabrı taşmış tenleriyle... Biz sana aitiz, sen ki bize o denli kötülükler yaptın, batan gecenin sonunda bizim ışığımız ol...dercesine.

Birkaç kişi gruptan koparak Sans-Quartier'e yöneldi. Önce, öfkeden taş kesilen Sans-Quartier'nin elinden şimşir asayı zorla aldılar, sonra da krallık asasını teslim etmek üzere ihtişamlı bir tören havasında Noah'ya doğru ilerlediler.

Noah'nın gözü hiçbir şey görmüyordu. Kafasının içinde binlerce kuş çığrışıyordu.

Peşinde, sanki kendisine tapınan kalabalıkla birlikte, biri öbüründen küçük bacaklarının elverdiği bir hızla koşmaya başladı. Koca koca eğrelti otları yüzünü kırbaçlıyordu. Kayalıkların üzerinden atladı, uyuyan bir yılana basarak üzerinden geçti, don tutmuş bir ırmağı geçti, dizlerine kadar vıcık vıcık çamurlu köpükler batmıştı ve sonunda, soluk soluğa, teni çizik çizik bir biçimde bir meşe ağacının yere değen dallarını imdat merdiveni gibi kullanarak tepesine çıktı.

Serin bir rüzgâr yüzünü okşuyordu. Ağacın pürtüklü dalına yaslanarak gözlerini kapattı; kalabalık aşağıda toplanmıştı. Gece kuşlarınkini andıran hayran ya da yalvarır haykırışlar yayılıyordu. Onlara, şefliğin gerektirdiği erdemlerden hiçbirine sahip olmadığını mı, başının dönmesinden acı çektiğini mi, böceklerden korktuğunu mu, fiziki şiddeti tanımadığını mı, beyninde kaynayan sonu gelmez düşüncelerin kendisini ürküttüğünü ve aştığını mı anlatmalıydı?

Bütün bunlar kuşkusuz boşuna emek olacaktı. Irkdaşları ağacı sallayarak pis pis gülümsüyorlardı.

Onları en çabuk biçimde işlerine geri döndürecek yolu bulması gerekiyordu, çünkü onlar aralarında kavga ederken kendisi sulh içindeydi. Bu hemen kızıveren kalabalık içinde, kendisine diğerlerinden daha sevimli görünen, belki de daha insansı bir simayı gözüne kestirdi, -bu yuvarlak ve kirpi kafalı, sakin bir kararlılığın tüm özelliklerine sahip,

en önemli görevlere getirilen bazı kişilerin ifadesini çok endişe verici kılan çılgınca kıvılcımları olmayan iyice bir surattı; tutkuları ve nefreti olmayan iyi kalpli bir kafa, parlak yönleri olmayan bir eşantiyon kuşkusuz, ama fazla karmaşık olmayan ilkelere sahip, güven verecek kadar yeterince güçlü, olağanüstü projelerle ortaya çıkmayacak kadar da yeterince aptal, iyi olması mümkün bir şef, sonuç olarak Haute-Futaie'nin kabul edilebilir bir halefiydi (halk tarafından sindirildikten sonra yetkileri kesin olarak ortadan kalkan Sans-Quartier, kuşku yok ki hiç de arzu edilmeyen bir yazgıya maruz kalmıştı).

Artık gitgide rahatsız olmaya başladığı yüksek salıncağında Noah kararını vermişti. Bu akşamdan itibaren, kendi üstünlüğünün aracı olarak seçtiği kişiye, ateşin reçetesini verecekti.

3

Noah uykuya dalar. Kutsallaştırma ayininden kıt kurtulmuştur.

Uykusunda, bulutlar boğa biçiminde sıçrarlar. Yıldızlar alacalı bir ışıkta yanıp sönerler... Eski korlar, göğsünün üzerinde yuvarlanırlar. Ağaçlar sıra sıra ve birbirine yapışık bir biçimde ufka doğru yürürler; yükseklerde akbaba sürüleri yavaş yavaş etraflarında dönmektedir. Noah yattığı yerde doğrulur. Gözlerinin üzerine kapattığı sıkılı yumrukları, onbinlerce mimoza topunu dışarı fışkırtır.

Sütü andıran bir gün mağaranın deliğinden içeri girer, kokulu ve serin bir bahar günüdür. Noah mağaranın çıkıntısına doğru ilerler. Yeşil dallarda kuş sesleri cıvıldaşmaktadır. Tepenin en yüksek yerinde bulunan ve kabilenin yerleşim yerinden epey uzakta olan bu peteği andıran benzersiz yeri kendisine yurt olarak seçer. Öbür mağaralarsa biraz aşağıda, kayaların dik indiği kısımda sıra sıra sıralanmıştır. Bazılarına ancak merdivenlerle ya da oyulmuş taştan basamaklarla çıkılabilmektedir. Geçen mevsimlerin göreceli olarak ılık geçmesi kabilenin yerleşik düzen kurmasını sağlamıştır.

Onlar hâlâ derin uykularındadırlar. Sadece birkaç gözetleyici, belki nöbet tutmaya devam etmektedir.

Noah ateşten titrer. İçinde endişeli imgeler uçuşmakta, suskunluklarıyla patlamakta, düşünceleri ise gerçeğin kemiğini kemirmektedir. Dünya geçip gidiyor, der kendi kendine. Her saniyede dünya sönüp gitmekte. Onlarsa her akşam bir sabah uyanamayacaklarını düşünmeden uykularına dalıyorlar. Bedenleri hayvanların önüne atılacak. Kendilerinden geriye hiçbir şey kalmayacak -yalnızca en seçkin olanları için, bir kafatası süslenecek ve kötü küçük bir mağaraya asılacak ve belli bir saatte azıcık sungu getirilecek. Kim bilecek ki bizim varolmuş olduğumuzu? İnsanlar çoğalınca ve verimli toprakları ele geçirince atalarımızı kim anımsayacak? Sevdiğimizi, acı çektiğimizi, bir sabahın güzelliği karşısında heyecanlandığımızı kim anımsayacak? Savaştan dönüşlerimizi, bayramlarımızı, eğlencelerimizi, aşklarımızı kim anımsayacak? Karşılarında bizzat kendi eksikliklerini gördüklerinde kuşkusuz bizimkine benzer zorlukları tadacak olan çocuklarımız, her şeye karşın türünü mükemmelleştirdiğini, oğullarının nihayet babalarından daha az dar görüşlü olduklarını düşünerek rahatlayacaklardır - bu da öyle bir yanılsama ki, oraks ya da yersolucanı bile, o efsanevi kendini beğenmişliklerine rağmen paylaşma düşüncesine sahip olamamıştır.

Tedirgin edici bir sevinç kaplar Noah'nın içini. Kendini bir görevle donatılmış hisseder..

Geleceğin kadınlarına ve erkeklerine şimdiki zaman üstüne tanıklık edecektir.

Güzelliğe, iyiye saygı gösterecektir. Görmeyen gözleri açacak, duymayan kulakları duyduracaktır.

Kendi mağarasının içindeki kaygan ve soluk renkli bir kayaduvar bunun için uygun bir yer olacaktır. Proje isteği içini titretir. O mükemmel aracı, eksiksiz aracı bulması ge-

rekmektedir. O, evreni temsil edecektir! Uğraş devasadır, ölçülemeyecek derecede büyüktür, belki de şu geri kalmış çağlarda, dünya üzerinde hükmeden karanlık tanrısallıklara karşı da kafirce bir uğraştır. Kömür parçalarını, oksitli taşları avucuna alır, inceler sonra da fırlatır, memnun değildir.

Kocaman bir çakmaktaşıyla, son aylarda rasgele topladığı taşları dövmeye başlar: sarı, hematit, limonit, antracit, değişik kabuktaki minéralleri ezer ve sonunda hepsi rengarenk bir toza dönüşmüştür, sonra da üzerine işeyerek ıslatır.

Dışarıda, günün ilk gürültüleri yayılmaya başlamıştır. Bunlar ilk kavga çığlıklarıdır, ama duymaz bile.

Zaman geçmektedir, Noah şaşkınlık içinde mağarasının beyaz kayaduvarını seyreder.

Çabuk hareket etmelidir. Kabile az sonra yaylaya çıkan av hayvanlarını avlamaya çıkacaktır. Yeniden bilinmezliğe, güvenilmezliğe, açlığa, dönüşü olmayan yürüyüşe karşı koymak gerekecektir. Ama burada, bir mağaranın karanlığında, bir geçişin, bir yaşamın, bir dünya görüşünün izleri kalacaktır !

İçini dolduran bu çılgınca duyguya yakışır biçimde, yalın ve gerçek olmak gerekmektedir.

Bir elini ıslak toprağa daldırır ve duvarın küçük bir köşesine yapıştırır. Elini çektiğinde, elinin şekli gözkamaştırıcı, cerh edilemez bir biçimde kalmıştır. Sonra öbür elini onun yanına koyar ve parmakları arasına aldığı bir anthrasit parçasıyla tekrar tekrar üzerinden geçerek bir kontur yapar. Sonra bu çizgiyi mavi renkle kalınlaştırır.

Geri çekilerek karşıdan iki elini seyreder, elleri bedeninden ayrılarak, sonsuzluğa hoşgeldin dercesine ya da onu davet ediyorcasına ölümsüzleşmiştir.

Sonsuz bir mutluluk dolar içine bu sonuca ulaştığında. Devam etmeli, daha da ileri gitmelidir. Abartılı olmak, işte silahım, diye mırıldanır Noah, insanların bilmediği bir dil-

de, parlak, değerli, sanki manda sütü karışmış gibi kaymak rengi ve üzerinde renklerin neşeli bir tarzda birbirinden ayırt edildiği kayaduvarın karşısında fır dönerek.

Saatler geçer. Noah ne açlığını, ne susuzluğunu ne de yorgunluğunu hisseder.

Bir an, bacakları asasına benzeyen ve mayısböceğini andıran bir Sans-Quartier portresi çizmek geçer içinden, ama iğnelemeli desenler için henüz kendini olgunlaşmış hissetmez.

O zaman bir av sahnesi çizer: boyunları güçlü, boynuzları lire benzeyen orakslar bir ok ve mızrak yağmuru altında kaçmakta, artlarından da ufacık çöp gibi avcılar koşmaktadır. Renkleri deneme süreci uzun ve zevk vericidir.

Yorgunluktan bitkin düşer, heyecanlıdır da, yaralı hayvanların çevresinde bir toz bulutunun kalktığını görür. Kaçanların kulakları sağır edici ayak seslerini ve insanların vahşi haykırışlarını işitir, ezilen otların ve kanın kokusunu alır. İşte bunları yaratmıştır. Kendi ruhundan, biçimlere yaşam vermiştir.

Çünkü bu imgeler yalnızca belleğinde yer etmiş değildir. Onlar, akışı ve varışı kendi isteğine bağlı olmayan, ama toprağın altında, yan kaynaklarla beslenerek büyüyen ırmaklara benzer bir yeraltı kuvvetinin izah edilemez bir kimyasından kaynaklanmaktadır: Noah, sanki ansızın bütün belleklerin, bütün düşlerin, insanlığın bütün acılarının kavşağındadır, sanki şimdi kolektif bir tecrübenin meyvasını, barış ve sonsuzluk arzusunu gün ışığına taşımıştır.

İnsanlar bunu görünce dünyanın güzelliğinin bilincine varacaklar ve daha mükemmel olacaklar...

Noah anlık bir uykuya dalar.

Uyandığında, dışarıda güneş en yüksek noktasına ulaşmış gibidir. İlk telâşı rüya görmediğinden emin olmaktır: ama orakslar hep oradadırlar, kayaduvarın üzerinde olanca

hızlarıyla koşuşmaktadırlar ve avcılar da oklarla, naralarla peşlerindedir.

Tekrar çalışmaya koyulur. Daha da ilerlemesi gerekmektedir. İcat etmesi, insanın ne olduğunu, o kalın kabuğu altında, görkemli düşünülemeyecek hakikâtinde neler ortaya çıkarabileceğini göstermelidir...

İşte o an karısı görünür.

Onu daha önce görmediği gibi görür: nurdan bir aydınlıkla kuşatılmıştır, hem bir yabancı, hem de kendisine aşinadır, bedeni berrak bir su ışıltısı gibi canlıdır, konuştuğunda ise sesi bir türküdür. Kuşlar ve çiçeklerle çevrelenmiş, haşin güzelliğini, geniş omuzlarıyla kendisine cazibe katan alımlılığını yitirmiştir; birdenbire saf bir biçim olmuş, o ilk ademi salgıyla yıkanmıştır, mağaranın içindeki ağır güherçile ve rutubet kokusunu defetmiş ve onların yerine ıhlamur ve su kaynaklarının kokusunu taşımıştır. Geri dönmüş ve karşışında durmaktadır, varlığı, arzu ve umutların da ötesinde yanıbaşındadır. Onu yitirmiştir ama, sonsuza dek kalmak üzere yeniden bulmuştur, yeter ki Noah'nın eli onun yüzünü yeniden görselleştirebilsin.

Kayaduvarın aşağısından başlar resme. Karısının ayakları zemine dayanmamalı ve göğe yükselircesine doğmalıdır boşluktan. Acaba sudan mı doğmalıdır? Yoksa bir ateş bulutundan mı? Hayır. Onun insansı özünü çizmeli, onu insanlara yakın kılmalıdır. Karısını ayakta, büyük tuzlu göllerin kıyısında sıkça raslanılan ve kadınların çoğu kez kolye ya da kupa olarak, erkeklerin ise derileri kazımak ya da yay yaparken dalları yontmak için kullandıkları kabuğun içinden doğarken çizmelidir.

Kenarları çentikli, damarları yelpazeyi andıran çok büyük bir kabuk çizer. Âşık olunan bir sima için incelik dolu bir kaide doğmuştur artık.

Noah onunla başbaşadır. Artık o ellerinden doğacaktır.

Tüm evren bu sessiz başbaşalıkta yeniden toparlanmaktadır. Siluetini çizer önce, ama bu toptan, gelip geçici, ondan sonra da yaşamış olmanın zorunluluklarıyla hantallaşmış bir siluet değil, yaşlanmanın verdiği yaralardan, her tür kötü havaların vahşetinden, gebeliğin zorluklarından, taşınılan yüklerin ve aletlerin ağırlığından arınmış bir figür, ince, esnek, suyosunlarının dalgalanmalarını anımsatan bir siluettir. Çevresinde, kıyısı sarp, parlak yapraklı ağaçlarla çevrili istridye rengi bir deniz uzanmakta ve rüzgâr bir çiçek yağmuru taşımaktadır.

Kendinden geçen Noah havaya zıplar, ıslak bir kürk parçasını taşın üzerine koyar ve kamıştan bir boruyla, renk renk tozları taşın üzerine yayar.

İşte o!

Ama yine de, ipince saçları, biri itinayla göğsünün üzerinde, öbürüyse incelik ve iffet dolu, -oysa bir zamanlar, ormanda çiğ düşmüş otların üzerinde bağrışa bağrışa uç noktaya dek varan birleşmeleri severdi-, edalı bir jestle cinsel organının üzerinde duran elleriyle, soluk bir ay ışığında yansıyan simasıyla, iri ve kokulu bir dağçiçeğini anımsatan mor halkalı gözleriyle, ince uzun boyu ve geniş kalçalarıyla ve özellikle de, bir zamanlar kendisini tahrik eden kızıl ve gür saçlarıyla örtülü, saydamsı ve diri, fildişi gibi yalız bir tenle kaplı, niçin tüysüz olduğu anlaşılmaz bedeniyle onu tanıyamıyordu. Ağız kısmı, eti parçalamaya alışmış güçlü ve çıkık çenelerine rağmen biçimsizleşmemiş, hoş ve dolgundur -sanki ahududu , bal ve dağüzümü tadında bir ağızdır.

Elle dokunulması olanaksız sanki göklere ait bir yaratıktır o, ama bununla birlikte öylesine gerçek, öylesine mevcuttur ki, Noah, saçının son dalgasının çizimini bitirir bitirmez dizlerinin üzerine düşer.

Sonra olduğu yerde uyuyakalır.

Uyandığında gece olmuştur, parmakları hâlâ yapıtını tamamlamak için kullandığı boynuzdan yaptığı ince çubuğunu sımsıkı tutmaktadır. Onu yumuşak bir taşın üzerinde uzun uzadıya işlemiş ve sağlam, en ince işleri bile halledebilecek bir alete dönüştürmüştü. Onu hep üzerinde taşımaya karar vermişti, çünkü bu küçük nesneye büyük hayranlık duyuyordu.

Ve sonunda yarattığı yapıta bakma cesaretini bulur. Karanlığa rağmen de hemen görüverir onu. Sevdiğinin soluğunun sesini hisseder, çevresinde yaprakların hışırdayışını işitir. Noah'nın elleri onun yarattığı biçimler üzerinde gezinir, gezinir.

Gün doğmak üzeredir. Gün ışığı loş mağaraya yavaş yavaş süzülür. Bu yeni bir doğuştur. İşte o oradadır ve bundan böyle de her sabah orada olacaktır, aşkına tanık olmak için, insana ait güzelliği ve sanatın gücünü kanıtlamak için, hayata ve hayatın hastalıklarına meydan okurcasına kendisinden sonra da yaşamaya devam edecektir.

Şimdi Noah'nın yapıtını tanıtması, bu tükenmez güzelliği insanlara göstermesi gerekmektedir. Niçin böyle yapması gerektiğini anlayamamasına rağmen, bu beyaz ve parlak ten, bu dalgalı saçlar, bu ince dudaklar, bu hoş çizgiler katlanılması zor bir müstehcenliğe sahip olmasına rağmen, Noah türdeşlerini yüceltecek, onlara evrenin ve evrenin biçimlerinin yeni bir tarzda algılanmasını sağlayacak birşeyler olduğunu farkettirecektir.

Dışarı koşar. İlk karşılaştığı kişiler, sürülmüş toprağın üzerinde bir fındık ağacının altında düpedüz çiftleşen bir kadınla erkektir. Erkek sert ve ciddi bir havada iş görürken, kadın onun önünde dört ayağı üzerinde toprağı karıştırarak fındık aramakta ve bulduğu fındıkları dişiyle kırarak dü-

şünceli bir biçimde erkeğin o belli ritmine iniltilerle karşılık vermektedir.

Noah adamın omzuna dokunur ve eşiyle birlikte kendisini izlemelerini ister. Adam mütecessis tarzda işini bitirir ve homurdanarak malını kadından çıkarır. Kadın da doğrulur ama aynı zamanda fındığını çiğnemeye devam eder.

Yolda, birkaç başıboşa raslarlar, onlar da katılır.

Grup mağaraya girer. Noah'nın göğsünde donmuş taş parçaları vardır.

Ellerin deseni ve av sahneleri karşısında grup afallamıştır. Bazıları ne yapacağını bilemez, bağırlarını kaşır, bazılarının da ağızlarından soru mırıltıları dökülür. Ama o kabuktan çıkan kadınla, -bu tüysüz, bu yuvarlak soluk renkli keler görünümündeki hayvan acaba bir kadın mıdır-, yüzyüze geldiklerinde, bir ölüm sessizliği yerleşir mağaraya.

Sonuçta, bu karanlık zihinler, iyiliğe ve armoniye açık, diye düşünmeye başlar Noah... Neşesi kısa sürer, çünkü birkaçının yüz hattının apaçık, belirgin bir tiksintiyle değiştiğini, buna kadınların içini boşaltmayı unuttukları bir yaban domuzu bağırsağını midelerine indirince çıkardıkları ürümeye benzer umutsuz bir ses eşlik eder.

Bununla birlikte, Noah'ya en çok dokunan tepki, grubun diğer bölümünün, önce bir kıkırdamayla başlayıp sonra hemen toplu bir gülüşmeye dönüşen ve gittikçe inanılmaz boyutlara varan tepkisidir. Kalçalarına vurarak, tepinerek, parmaklarıyla bu abartılı insan resmini işaret ederek eğlenirler. Hoşlanmayanlar grubu oradan ayrılır, ama öbürleri, gözlerinden yaş gelerek, böğürerek gülmelerini sürdürür. Birinin dirseği ters bir hareketle yanlış yere konmuş olan öbürününkiyle çarpışınca, genel bir dövüş başlar ve ancak şefin sahneye çıkmasıyla son bulur; şef bir asa işaretiyle kavgayı keser.

Noah şaşkına dönmüş bir durumda yapıtını seyretmekte-

dir. Şef de bakışlarını gezdirir kayaduvarda. Üst dudağını yavaşça oynatır, sonra göğsünden başlayarak bir hayli zaman sonra dudaklarına varan bir haykırış çıkar ağzından; bütün mimiklerine bağlı olarak ilk elde kendini ele veren bir öfke haykırışıdır bu. Asasını kaldırıp taştan kadının suratına suratına vurur, ama Noah en küçük bir tepki bile göstermez. Şefin vurması devam eder, taş parçaları dökülür. Artık freskden geriye ne olduğu belirsiz renkli parçalar kalır. Yalnızca av sahnesi ve bir de birbirine uzanmak istercesine duran ve bir yalvarma jestiyle titreyen iki el kalır.

4

Noah, epey bir zaman sonra, bir rüya sonucunda esrikliğin ne olduğunu tadar. Bu rüya hayatını değiştirecektir.

Böcek seslerinin ortalığı inlettiği güneşli bir günde, bir kayınağacının altında başını yumuşak otlardan yaptığı yastığa dayar, niyeti uyumak değildir, bir eli de boynuzdan yaptığı ve kürkünün içinde bulunan çubuğundadır; fakat dalların çıkardığı ninni, yaprakların hışırtısı, havanın güzelliği onu kendinden geçirir, uyku ılık bir su gibi sessiz sedasız bedenini sarar.

Ayağının dibindeki dal parçalarının çıtırtısı ve güzel bir kokuyla uyanır. Gözlerini açar. Tersinden gelen gün ışığının etkisiyle ancak farkedilen, unutulmaz sarı saçların halelerıyle çevrili bir siluet belirir önünde. Bu odur, yani mağarada resmini yaptığı kadın, hani o kabuktan fışkıran güzellik... Nedendir, bir şaşkınlık bile hissetmez. Ayağa kalkar, sırtını ağacın gövdesine dayar. Kadın karşısında çömelir, topuklarının üzerine oturur, gülümseyerek ellerini Noah'nın dizlerine koyar.

Noah birkaç sözcük mırıldanarak onu kendine doğru çe-

ker, yüzü saçlarının içinde kaybolur, sonra da toprağın üzerine düşerler. Kadın Noah'nın üzerine uzanır, onu gür sarı saçlarının içine alarak sımsıkı sarar. Dudakları taze bir dal, ezilmiş bir yeşil yaprak, üstelik keskin bir ekşi tadındadır; Noah bu tattan hiç bıkmayacağını düşünür.

Kendisinin toprağa yapıştığını hissetmekten zevk alır, sanki bu bedenin ağırlığı, bu kokulu tene mahkûm olmak, onu havanın ve zamanın içinde kaybolmaktan alıkoymaktadır. Elleri, kadının kalçalarında yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya dolaşır, koltuk altlarına dek tenin tüm şişkinliklerinde gezinir; bu tatlı gezinti, kadının butlarına kavuşunca, arzulu erkeklik organı kalkıyor, sertleşiyor, kadının kalçalarına dokunarak, karnının dalgalanmaları arasında gezinerek sonu gelmez bir biçimde yeniden yeniden başlıyordu. Hiçbir zaman tüm varlığıyla böylesine bir haz duymamış, hiçbir zaman böylesine bir duyumun saniyesi saniyesine doyuma doğru yol aldığını görmemişti. Birden hazzın anlaşılmaz bir biçimde acıya dönüşmekte olduğunu, zamanın, aynı anın usanmaz bir yinelemesi gibi durduğunu farkeder. Ama erkeklik organı, kalınlaşmaya ve gerilerek uzamaya devam etmektedir; kendisine öyle geliyordu ki, eğer bu deli eden sarı saçların dalgalanması gözlerini örtmeseydi, kayınağacının doruğuna çıkmış olur ya da kadının kalçalarını anımsatan yuvarlak bulutları oyabilirdi.

Bununla birlikte, hiçbir biçimde ortaya çıkma arzusu yoktu. Sonu gelmez ve öldürücü işkencelere maruz kalarak yokolmayı bile kabul edebilirdi.

Buna fırsatı olmadı. Korkunç bir patlama ortalığı inletti. Noah bir an kendisinin ardı ardına kalabalık darbelerle kulağının her birine bir çakmaktaşı parçasının çakıldığını sanır. Ağaçlar sallanmakta, dalları çatırdamakta, ürken kuşlar dört bir yöne uçuşmaktadır. Kadın bir çığlık atar ve bağırırken de Noah'nın birkaç saç telini koparır. Bir yabani hay-

van uluması, tümüyle mavi gökyüzünü yarıp geçmiştir.

Sonra, doğa, o çabuk yitirdiği dinginliğine yeniden kavuşur. Ama az önce Noah'ya tümden egemen olan ve beyin kanamasını andıran arzu dinmiştir; sevgilisinin teskin edici sözlerine rağmen, ("Neyin var Noé? Hadi bakalım, alt tarafı bir uçak"), heyecanını düzene sokmak için ortaya koyduğu tüm kurnazlıklara rağmen, sevişmenin sonundaki başarısızlığa gelip dayanmıştır. Noah, mahçup bir tavırla, bir zamanlar gururlandırıcı olan özel yeteneklerinin, ani gelen korkunun etkisiyle, göbeğinin altındaki nesnenin hâlâ yerinde durup durmadığını kontrol eder.

Bu esnada, kadın, yüzünde nazik ve tatlı bir gülümsemeyle elbisesini giymektedir. -Noah ise, hangi akla gelmedik bir hayvancık bu kürkleri sağlayabilir diye kendi kendine sorar: bir böcek mi, yoksa dev bir kelebek mi, hani kocaman gölün öte yakasında varolduğu söylenilenler gibi?

Ne olup bitmişti? Kadın niçin kendisine Noé diye seslenmişti? Birden kendini iki kişilikli bir duyum içinde hisseder. Bedeni, ağacın gövdesinin dibine uzanan bedenden ayrılmıştı, şimdi onu seyredebilirdi: garip giysili, yüzü insangillere özgü olan kaş çizgisinden yoksun bir erkek bedenidir bu. Noé ayağa kalkar ve "Hélène!" diye bağırır. Kadın kaybolmuştur. Dudaklarında bir gülümseme belirir ve sonra işine döner.

Noah uyandığında sanki bir ömür boyu uyumuş gibidir. Mağaranın açıklığından gökyeşili bir ışık içeriye girmektedir. Dışarıdaki bağrışmaları ve ayak seslerini işitir. Kuşkusuz ava gidiliyordu. Keşke o garip heyecanlı rüyamı görüyor olsaydım, diye üzülür.

Henüz dışarı çıkmış ve uzunca gerinmiştir ki, avucunda sıkarak tuttuğu birkaç uzun yaldız rengi saç telini farkeder.

5

Kış yerleşiyordu.

Noah bir zaman sarışın Hélène'i görmez. Rüyaları belirsizdir ve sabah olduğunda, kafasında, kala kala küllü, anlaşılmaz birkaç görüntü kalmaktadır. İmgelem gücünün nasıl oluyor da böylesine uyumlu bir biçimler komplosunu, böylesine bir lütûflar suistimalini, gerçeğe böylesine bir meydan okuyuşu kışkırtabildiğini sormaktadır kendi kendine. Hiçbir kadın, asla ona benzemiyordu. (Meleklerin icadını beklemek gerekecek yine de, diye söyleniyordu Noah; sözcükleri çoğu zaman düşüncenin sınırlarını aşıyordu.)

Onu kendisi yaratmıştı; yokedilen portrenin tıpatıp benzeriydi. Onun çizgileriyle, saldırıya uğrayan tablosunda rahmetli karısını canlandırmış ve onu maymuna benzeyen görüntüsünden kurtardığında hemen de tanımıştı. Rüyasında gördüğü kadın da oydu ve ondan birkaç parlak saç teli saklıyordu. Evet onu yaratan kendisiydi, ama yine de, rüyası boyunca, onda, böylesi özerk, öngörülmez ve önüne geçilmez bir yaşam gücü hissetmişti...

Bu rüyadan az bir zaman sonra, bazı geceler bir "bam"

sesi işittiğini sanarak irkilerek uyanıyordu. Gündüz "uçak" sözcüğünü defalarca yineliyor ve kendi kendine, acaba bu sözcük hangi gürültülü fakat savunmasız özel bir varlığı simgeliyor diye soruyordu. Diğerleri onun merakını saman nezlesinin acımasız bir biçimine benzetiyorlardı.

Nihayet ilk kar düştü, buz tutmuş yaylalarda olur da bir yiyecek buluruz umuduyla dur durak tanımayan yürüyüşler başladı. Tarihöncesi hayatın güç koşulları onu melankolik havasından koparmıştı. "Çabuk ol Tarih" diyordu, soğuktan morarmış organları artık iradesine cevap veremediğinde - ya da "Çabuk ol Neolitik Dönem" diyordu, kendisini biraz sabırlı hissettiğinde. Ama Hélène'i düşünmekten kaçınıyor, yaşama savaşında bunalmayı yeğliyordu.

Bununla birlikte, bir sabah, onu, bir korulukta birkaç yosunsu bitki toplarken görür gibi oldu. Kadın, deli bir rüzgârla birlikte kalkan bir karbulutunun içinde hareket ediyordu. Güneşi karşısına alan Noah, gözkamaştırıcı ışık devinimi içinde dalgalanan güzelim sarı saçları gördü. Ama siluet ilk hareketinden sonra geri döndü ve sonra da, bakire bir antilop gibi hızla oradan uzaklaştı. Omuzlarına attığı keçi derisinden yapılma kürküne saplayarak taşıdığı boynuzdan çubuğunu eline aldı. Onu bir an seyretti, avcunun içinde ısıttı ve yoluna devam etti.

O sıralarda, kötü günler güzel günlerden daha fazla uzundu. Kış bitmiyordu. Noah, kabileyi takip ediyordu ve gizlice büyücüyle budala arasında bir rol üslenmişti. Kendisinden, icatlarından, değişken davranışlarından kuşkulanılıyor, alaylı çıkışlarından, en gözü açıkların bile karşılık veremediği olağanüstü öfkesinden çekiniliyordu. Hep geriden yürüyor ya da grubun dışında kalıyordu. Bazan grup onu kaybediyor, fakat o, akşam konaklanılan yere geliyor ve

hiçbir şey söylemeden gece yatacağı yeri hazırlıyordu.

Niçin onların peşinden gidiyordu? Yalnız kalmaktan korktuğu için yapmıyordu bunu. Türdeşlerini genelde güven verici olmaktan çok tehlikeli buluyordu. Eğer kendisine bunun nedeni sorulsaydı, -bu da hiç kimsenin yapabileceği birşey değildi-, daha çok bir tür varoluşsal sadakatten dolayı diye açıklama tasasına düşerdi. Kendisini kendi benzerlerinin arasında, vahşi bir ormanda, uçsuz bucaksız bir düzlükte iken, olduğundan daha fazla yalnız hissediyordu. Fırtınalı günlerde, kabileden uzaktaki bir mağarada sürgüne çekiliyor, diğerleri sürü halinde yaşayarak, en zayıflarla ve en küçüklerle uğraşarak, maymunlarla çiftleşerek ya da tonozlar yıkılıncaya kadar avaz avaz bağırarak vakit geçirirken, o, saatlerin akıp gidişini seyrediyordu.

İşte böylesi yalnızlık anlarında insanlık içine doluyor, o zaman onun ağır ve sıcak varlığını bir eksiklik olarak, bir ihtiyaçmış gibi, sanki bir acıymışcasına içinde hissediyordu.

Amaçsız rastgele dolaşmaktan bıkıldığı için, kabile sonunda kışı geçirmek üzere kar fırtınalarına ve donmaya karşı yakınlardaki yaylalardan daha korunaklı bir vadide konaklardı. Fakat bu erkekler ve kadınlar göçebe yaşam için yaratılmamışlardı. Dondurucu rüzgârla bitik bir halde sürüklenip geldikleri bu kayalık yarların yamacındaki geniş sığınakta kışa mahkûmdular. Koşullar ne denli katlanılmaz olsa da, olumlu olan şey, bu durumun kendilerinde ılık dönemlerde çoğu kez iyice ihmal ettikleri dayanışma ve örgütlenme erdemlerini kaçınılmaz kılmasıydı.

Orman seyrekti, yağışlardan dolayı bozulmuştu ve kalıcı sert bir karın içinde kaybolmuştu; sıcaklık az, duman boldu.

Kadınlar ve erkekler küçük gruplar halinde kuru dal bulmak için vadiyi arşınlarken, gürbüz savaşçı erkekler de, yok denecek kadar az hayvanların peşinden iz sürüyorlardı. Çoğu kez hasta, cılız, karın üstünde havalanabilmek için

zavallıca sürünen bir arkeopteriks'i[9] ya da karnı parçalanmış, sarı, yapışkan ve parlak, iğrenç gölün buzları altında kalan ölmüş balıkları paylaşmakla yetiniyorlardı. Soğuktan titreyen sümüklü çocuklar köpek yavruları gibi, birbirlerine yapışık vaziyette mağarayı örten gri taş perdenin önünde buzdan sarkıtları emiyorlar, yaşlılar ise saatlerce ıslak toprağın üzerinde tembel tembel oturuyorlardı.

En zayıf olanlar ölüyordu. Hiç zevk duyulmadan yeniliyordu onlar, çünkü bu sağlıksız yerlerde yavaş yavaş can veriş, geride et namına kalan şeye, güherçile ve bataklık çamuru tadı veriyordu. Ufalanıp toz oluverecek gibi olan kemikleri alet yapmaya bile yaramıyordu. Bazan, gelenek gereği kafatasları saklanıyordu. En sevilenlerinki süsleniyor; bazılarınkinde delikler açılıyor ve bunlar ya kevgir ya da ıstakoz avlarken sepet gibi kullanılıyordu.

9 Avrupa'da üst Jura döneminde yaşamış, tavuk büyüklüğünde olup dişleri ve uzun kuyruğuyla tanınan yarı sürüngen yarı kuş özelliğindeki fosil kuş. (ç.n)

6

Okış, Noah'nın yaşamında temel bir şey olarak ortaya çıkan iki yönlü bir dostluğa tanık oldu.

Sabırsız ve suskun bir yaşlı olmadan önce, eğlenmek ve zamanını her yaştan kadın ve erkeklerle rasgele geçirmek, onlara aptalca ve unutulmayacak şakalar yapmak, geceleri aşık kemiği oynamak, kımıldamadan nehrin sesini dinlemek, çekirgelerin birbirleriyle döğüşüşünü seyretmek, bir çocuğun doğuşunu ya da işe yaramaz birisinin ölümünü kutlamak hoşuna gidiyordu. Ne yazık ki hayat, Noah'yı tiksindirici bir uzun ömürlülüğe mahkûm etmiş, sevdiği bütün dostlarının kafatasları kabilenin göçleri sırasında kaybolmuş ya da oyuncak diye çocukların eline kalmıştı.

Şimdiyse ölümler ve doğumlar onun hiç önemsemediği bir havada birbirini izliyordu. O, sevilen insanların ardından ağlama yaşını, yani, birilerinin iyiniyet ve zekâya dayalı birlikte mutlu olma umutlarının kurulduğu yaşı çoktan geçmişti. Zaman zaman eski yanılsamalarının kurbanı olsa da, bu artık bir nedeni olmaksızın, ruhunun önüne geçemediği bir tiksintiyle ortaya çıkıyordu.

Kışın zorlukları onu benzerlerine yaklaşmayı sıkıntılı da olsa zorunlu kıldı. Kendisinin yüksek sesli ve teskin edici varlığına gereksinim duyuluyordu. İçinde yaşadıkları dünya, kurtlarla, dağ kadar büyük hayvanlarla, çıplak, saldırgan öğelerle doluydu. Yaraları iyileştirmek, can çekişenlere yardım elini uzatarak işlerini bitirmek, delileri sakinleştirmek, ilkbaharın geri geleceği varsayımını akla yatkın kılmak için boşuna çabalayıp durmak gerekiyordu. -bunu da sözcüklere dökmeden, ama acının bedeli karşılığında yapıyordu, sözcükler neye yarardı ki?

İşte o kış, herkese ve her şeye gizlice bir ad koyma alışkanlığıyla Vertu-Vertu[10] adını verdiği kadını tanıdı. Bu çok genç ve güçlü bir kadındı ve onu şimdiye dek hiç farketmemişti. Yeniyetme yaşını henüz aşmış olan bu kız, her yerde eşine az raslanılacak derecede kıllı, karayağız, açıkgöz, işinibilir, neşeli, anında iyilik etmeye hazır, kısacası incelik söz konusu olduğunda türünün en gelişmiş örneğini sunan bir oğlanla birlikte görülüyordu. Noah oğlana Bonté-Même[11] adını koydu. Genç adam, Vertu-Vertu'nün yanında, yüceltme adına sadık bir köpek görüntüsündeydi; genç kız da karşılığında oğlanı öpücüklere boğuyor, gülümsemelerle, hoş edalarla cevap veriyordu. Seyredildiklerinde, onca sıkıntının nedeni olan çokevliliğe bir çare bulunmuş gibiydi sanki.

Sonuçta onsekiz kış geçirmişti genç kız topu topuna. Bununla birlikte, erişkin bir kadın olmanın soğukkanlı iradesi doğrulanıyordu kişiliğinde ve bu da onun diğerlerine karşı, doğaya karşı ve bazan da kendisine karşı savaşmasından kaynaklanıyordu; ama Noah'yı bu denli çabuk cezbeden şey,

10 Vertu-Vertu, Fransızca'da "fazilet" anlamına gelmektedir. (ç.n)

11 Bonté-Même Fransızca'da "iyiliğin kendisi" anlamına gelmektedir. (ç.n)

hareketleri ve tutumlarıydı: ayaklarını sürüyerek yürümesi, kendisine büyük gelen kürkleri giymesi ve siyah saçlarını, o zamanın gençlerinin yaptığı gibi, kirpi biçiminde taraması, kafasına ayı yağıyla yapıştırdığı uzun tokaları kullanması, kısacası kibirli alımlılığı ve ince bir yeniyetişkinliğiydi.

Kabilenin erkekleri, edepsizce, sararmış dişleriyle sırıtarak erkeklik organlarının başını tutup kızlara göstermekte tereddüt etmiyorlardı. Bonté-Même de, adını yadsıyacak biçimde aynı şeyi yapmaktan geri kalmamıştı.

Bu mutlu beraberlikten bir çocuk doğacaktı: genç kadının karnı gözalıcı bir yuvarlıkla kendini gösteriyordu.

Dostluk duygusunun gizli dümenleri, pohpohlamaları ve lâfla kandırmacaları akla getirmediği bir devirde, bu iki genç birbirlerine dostça bağlandılar.

Bonté-Même ve Vertu-Vertu Noah'yı ziyaret ediyorlardı. Uzun süren molalarda ve sular henüz tümden buz tutmadığı sıralarda, birlikte balığa çıkıyorlardı. Hava güzel olduğunda, sarmaşık yapraklarından tüttürüp güneşin günlük hareketlerini izliyorlardı; yaşlı adam yalnızken kendince geliştirdiği buluşlarını bazan birine bazan da ötekine öğretmeye çalışıyordu.

Yeniden rüya görmeye başlamıştı Noah, ve sabahında, rüyaları kendisine hayatı kadar net ve yakın görünüyordu.

İşte yine bir gün o sarı saçlı yaratık Hélène'i yeniden rüyasında gördü.

Duvarları beyaz ve kaygan küp şeklindeki bir mağarada duruyordu. Yere oturmuş, kulağına, ellerinin arasından sarkık olduğu anlaşılan parlak bir nesne takıyordu. Duvarlara vurmuşa benzeyen güneşin kuvvetli ışıklarının girdiği bu geniş inde tek başına konuşuyordu. Sırtında siyah, mat renkte, deri olduğu izlenimini yaratan ve mağaranın aydınlığında inanılmaz bir belirginlikle leke gibi görünen bir maddeyi andırıyordu.

Sesi yanık bir türkü gibiydi. Sık sık kendi sesinde daha derin daha gizemli bir başka sesi dinliyormuş gibi ara veriyordu; Noah parlak gözlerinden yaşların döküldüğünü gördü. Sonra görüntüsü kayboldu, sesi anlayamadığı gürültülerin içinde yitip gitti, ışık azaldı, kadının bulunduğu yerden tüysüz bir gergedanın yandan koşarak geçtiğini farketti. Hayvanın parlak sırtı, tüyleri yolunmuş acınılacak bir kuş izlenimini veriyordu. Sonra ışık iyice karanlıklaştı ve Noah uyandı.

Soğuklar mevsiminden biraz daha önce gelince, kışın alabildiğine verip veriştirdiği zahmetli dönemlerden birinde, Noah ile Vertu-Vertu ve Bonté-Même arasındaki ilişkiler iyice güçlendi.

Kabile artık takatinin sonundaydı. İki günden beri, buz tutmuş uçsuz bucaksız bir ova boyunca yol alınıyor, fakat vadinin alt tarafında konaklayabilecekleri bir kovuk bulamıyorlardı.

Rüzgârın hiç azalmadan savurduğu kar ve çığ tehlikesine karşı koymak gerekiyordu. En korkunç olanı da, dondurucu havanın kesilmek bilmeyen sesiydi ve kar taneciklerinin hırpalamasıydı; bulutlar, steplerin düzlüğünde boğucu bir aydınlık içinde yürüyordu. Gece dinlenmeye bile el vermiyordu. Herkes, birazcık olsun odun bulabildiğinde, cılız bir ateşin çevresinde sımsıkı birbirine sarılıyor; sabahı olmaz bir gecenin karanlığında etraflarını çeviren ateşin kıvılcımlarının, hareketsiz duran kömürlerin arasından bakarak uyumaya çalışıyordu: doğal ki, kurtlar da saatlerini bekliyordu.

Rüzgâr kabileyi acımasız düzlüklerin, kapkara lavlı tepelerin, dalları dondan buz tutmuş ve geçerken yaralayan cılız ağaçlı ormanların içine atıyordu.

Rüzgâr acı acı esiyor, geçmişin bütün izlerini ve geleceğin

tüm umutlarını alıp götürüyordu. İnsan bilincinde akıl, cesaret ve iyilik adına ne kalmışsa onu da alıp götürüyordu; canlıları hep uzaklara savuran, onları birbirinden koparan, kısacası dünyadan kovan bir rüzgârdı bu.

Sonunda tepelikten ayrılmalarına fırsat veren dar ve sarp bir geçit buldular. Rüzgâr burada da onları büyük bir öfkeyle yakaladı; eskisinden daha keskin ve daha dondurucuydu. Ayaklarının dibinde kayalar yuvarlanıyordu, tepeye tırmanmak zahmetli, düşmek acı vericiydi.

Noah bitik düşmüştü; grubu arkadan izliyor, hem biri uzun öbürü kısa olan bacaklarına, hem kışa ve onun verdiği sıkıntılara, hem tanrıların olmadığı bu gökyüzüne, hem de içinde aklına rağmen ve her şeye karşın sürmekte devam eden bu hayata lanet okuyordu; oysa gücü kuvveti yerinde olan onca erkek, göç boyunca karın ortasında mavi granit kütleleri gibi donup kalmışlardı ayakta.

Geride kaldığında, Bonté-Même zaman zaman gelip kolundan tutarak kendisine yardım ediyordu.

Allahtan ki geceleri ve rüyaları vardı.

7

-Hayır, Hélène.

- ...

- Hélène, hayır.

- ...

- Hayır Hélène.

- ...

- Ama madem ki tanrının belâsı, madem ki ben ...

- ...

- Hangi numara Hélène? Hangi ödleklik? Gerçeği duymayı reddeden sensin. Analizler ortada ve kesin. Onları ben icat etmedim. Pişmanmışım gibi görünmemi istemezdin herhalde? Benim bunda suçum yok. Evet demiştim, doğru, sana söz vermiştim, tamam, iyi işte yapamıyorum. Yapamıyorum, Hélène.

- ...

- Bilinçsizce mi?

- ...

- Testislerin kapağı yoktur ki kapatılsın, Hélène. Artık benim bilinçaltım hakkında kötü konuşmaktan vazgeç. Böyle

devam edersen, kapatırım.

- ...

- Yine başlama ...

- ...

- Kapatıyorum Hélène.

Noé telefon avizesini yavaşça yerine koydu, karısına sanki bir acıyı söylemekte tereddüt ediyordu. Garip, şu son sıralarda aşina olduğu bir duygu vardı içinde: yalnız olmadığı duygusu. Birileri ona bakıyor, onu dinliyordu.

Bununla birlikte, duvarları fosillerle, kayaduvarlar üzerine oyulmuş resimlerin röprodüksiyonlarıyla, arkeolojik kazı planlarıyla kaplı bu küçük evinde yine de yalnızdı.

O kişi içindeydi. Aniden bunu duydu da: birisi kendisini içinden gözetliyordu.

Hélène belki haklıydı: kendisi, fosillerinin, bu küçük mezarının çok yakınında yaşıyordu. Öyle anlar oluyordu ki, taşlaşmış bir kafatasıyla, bir australopithecus'un[12] omur kemiğiyle ya da büyük gevişgetirenlerden birinin böbrek taşıyla konuşuyordu. Yoksa delirmek üzere miydi? İçindeki biri olanlara yeni vahşi bir gözle bakıyordu.

Biri uyanıyordu.

Noé camın yansısında bir dağ keçisinin kendisine bakıp çekilip çekilmediğini kontrol etti...

İçgüdüsel olarak, önünde duran ve içinde taştan bir iğnenin bulunduğu tahta kalemlik kutusunu açtı. Noé bu nesneyi ilk kazısından getirmiş ve onu o günden beridir de uğur getirir diye saklıyordu. Kullanması zor, fosilleşmiş boynuzdan yapılma bir çubuktu bu. Çubuğu kaptı ve sol

12 Maymun özellikleri taşıyan ama insana ulaşacak evrim yoluna girmiş olan kısa boylu, kafatası hacmi çok küçük insangil. (ç.n)

avucunûn içinde sıktı. Birden çalışma odası hiçbir zaman görmediği bir hal aldı. Daha doğrusu, hiç böyle bir oda, böyle ampuller, duvara asılı böyle tablolar görmemişti. Yorgunluk, yorgunluk işte. Çubuğu masaya koydu, odada bir tur attı, hâlâ Hélène'in sesinin yankısını duyuyordu.

-...

- Bana yalan söylersen, elbette. Ben aptal değilim, Noé. Eskiden bana her şeyi söylerdin. Şimdi ise cesaretin yok, vaktin yok, isteğin yok. Ben artık yokum. Sen fosillerini tercih ediyorsun...

- ...

- Hayır deme, hayır demeyi bırak, kes. Bana söz vermiştin. Yalan söyledin, hepsi bu.

- ...

- Bana yalan söylediysen yalan söylüyorsundur. Bak, cevap veremiyorsun. Söyleyecek bir şeyin yok, çünkü sen kendine de yalan söylüyorsun.

- ...

- Yo, Tanrıyı bu işe karıştırma. Sanıyor musun ki o, senin erkeksi dümenlerine, korkaklıklarına, şimdiki zamanda yaşamayı reddedişine, kendine zahmet vermeyişine, mutluluk karşısında tembel kalışına aldırış ediyor...

- ...

- Aslında yapabilirdin, ama istemiyorsun. Gerçek bu. Senin dölün durup dururken bulaşık suyuna dönüşmedi. Analizler doğruyu gösteriyor. Zavallı Noé'm benim. Kendilerini kısır sanan, bilinçsizce de olsa doğurmadan edemeyen şu masum kadınlara bak bir de. Görüyorsun değil mi onları? İşte sen de onlar gibisin.

- ...

- Bilinçsizce. Ama yo, kendinde karar verme gücünü bu-

lamazsın sen. Yo bulamazsın. Sen öyle testislerini kıpırdatacak türden bir insan değilsin. Sen işini hep o zavallı, ev kedisi, küçük burjuva bilinçaltına devretmeyi bilirsin.

- ...

- Ağzını kapatmakmış, yontmakmış, dikmekmiş, koparmakmış, yız gelir bana. Hadi kapat, beni rahat bırak. Çakmak taşlarına, iskeletlerine dön hadi. Kapatma. Kapatmanı yasaklıyorum Noé, beni duyuyor musun?

- ...

- Ağlamam seni rahatsız mı ediyor? Benim bir çocuk sahibi olmaya hakkım yok mu, bir kadın olmaya hakkım yok mu, üstelik ağlamayı da kesmem mi gerek? Belki de tatlı tatlı konuşmamı isterdin değil mi?

- ...

- Kapatma! Geri dön Noé, duyuyor musun? Noé!

Telefonun avizesi yere sarkıyordu. Gözyaşlarını iyice salıverdi. Hiç çocuğu olmayacaktı, karnı boş, işe yaramaz biçimde, sonsuzluğa dek aç kalacaktı. Bu adamı mutlaka sevmesi mi gerekiyordu? Artık onu sevmemeye karar kıldı, ama bu kararını sevmemişti.

Yanında bir şeyin varlığını hissetti. Kafasını çevirdi, uzun tüylü bir gergedan odayı yanlamasına geçmişti. Donuk bakışlarla geçişini ve mutfağa açılan koridorda gözden kaybolusunu seyretti, sonra elleriyle yanaklarına vurdu.

8

Kabile, dik bir patikanın eteğinde çakıltaşlı bir kumsalda toplandı. Görünüm içler acısıydı. Kadını erkeği bitik bir vaziyette üzerine siyah bulutlar inmiş donmuş bir gölü seyrettiler. Karın örtüsü sayısız kıvrımlarla uzanıp gidiyordu üzerinde. Sığınak olmadığı için ne geri dönülebilir ne de burada kalınabilirdi. Bu gerçekten bir göl ya da bir deniz miydi, yoksa kainatın uç noktası mıydı?

Çocuklar bir an için ağlayacak gibi oldular. Fakat avutuldular, sonra her biri boşuna bir deniz arar, bir işaret, bir davet bekler gibi ufku gözetlemeye başladı.

Şef kıyıya yaklaştı, asasıyla görünmedik bir noktayı işaret etti ve nereye gittiğini bilen ve başka yerlere gitmek isteyen bir insanın verdiği anlaşılmaz bir güvenle buzda yürümeye başladı. Topluluk arkasından sıralar halinde onu izledi.

Noah en arka sıradaydı. Siyah bir gökyüzüyle beyaz bir zemin arasında, hiçbir engelle karşılaşmadan keskin tekdüze bir sesle uğuldayan rüzgârın altında gri gölgeler halinde yürüyen acınacak bir ayin alayıydı sanki yürüyen. Buz kaygan değildi, ama yer yer dalgacıkların yüzeye çıkardığı ke-

simlerde ayakları acıtan keskin parçalar vardı. Buna rağmen ayaklar ters yüz edilmiş müflon derilere sarılmıştı. Vücutlarının geri kalan kısmı, içi yosunla doldurulmuş kayın ağacı kabuklarından dizliklerle, üstüste bindirdikleri derilerle ve kurutulmuş kirişlerle tutturdukları kürklerle korunuyordu.

Şef, şefliğini belli etmek için, boynunda içini boşaltma zahmetine katlanmadığı ve çevresine iktidara sahip olmanın taklit edilmez kokusunu yayan boz bir tilki kürkü taşıyordu. Görkemli bir edayla donmuş gölün üzerinde ilerliyordu, içindeki her tür kirliliği homurdanan rüzgâra terketmiş, asasıyla buzun üzerine düzenli aralıklarla vurarak topluluğa güven vermeye çalışıyordu.

Noah arkasına bakmaya çekiniyordu. Baktığında bile, kıyının görünürde olup olmadığını kontrol etmek içindi. Ufuk çepeçevre boydan boya en ufak bir yükseltiye olanak vermiyordu. Topluluk çeperleri ölçülemez bir yuvarlağın merkezinde kaybolmuştu ve üstte, bulutlar, bu beyaz çöldeki birkaç renkli lekeyi ezmeye hazır değirmen gibi dönüp duruyordu.

Hava birden ciğerlerin içinde titremeye başladı. Kalın buz tabakası altındaki suyun dalgalarıyla buluştular.

Doğa sallanıyordu. Kırılmak üzere olan ağaç dallarının çatırdayışı işitildi, ama ortalıkta ağaç yoktu. Rüzgâr keskin bir inlemeyle şişti ve bu ses saniyeler içinde büyüdü, büyüdü. Artık bu bir inleme değil, buz tutmuş enginliği saran devasa bir homurdanmaydı.

Topluluk durdu. Dehşete kapılan kadınlar, erkekler, kendilerine sakin olma işaretini veren şeflerinin kokusuna sarıldılar.

Ses dörtbir yanı sararak, olağanüstü bir kurtuluş homurdanışı gibi göğe yükseliyordu: sanki toprak yarılacak, buzlar, insan imgeleminin sözcük yoksunluğundan işlemeye zamanı olmadığı, ama bununla birlikte embriyonu rüyaları-

nın gizinde saklı bu masalsı yaratığa geçit vermek için parçalanacaktı.

Eller mızrakların sapında gerilip kaldı. Noah da korkmuştu. Hayat, değeri kaybolmuş bir besin olduğunda bile, beladan kurtulma arzusu terketmediğinde bile, insanın onun nedensiz ve ani bir biçimde elinden kaçışını lâubalilikle kabul ettiğine raslamak nadirdir.

Beklenmedik bir anda orada bitti düşlerdeki hayvan. Önce, buzların yüzeyinden dosdoğru, bir çığ sesi gibi gelen soluğu duyuldu: herkesin gözü önünde, sanki görünmez bir ateşten fışkırırcasına ışıldayan bir sis bulutu koptu. Yerin dalgalanmaları öylesine değişkendi ki, insan kendini göl kıyısında balık avında ya da yazın çocukların yaylarla avlanan balıkçıları yanıltmak için suya atlayarak eğlendikleri ağaçtan yapılmış teknelerin içinde sanabilirdi.

Topluluk, bu dehşet verici olay karşısında, bilmeden kutup balıkçıllarının kendi etraflarında yavaşça dönüşüne benzeyen ve her defasında her biri ötekini çemberin dışında kalmaya zorlayan bir yöntem uyguluyordu. Hayvan yaklaşıyor, ayak sesleri gitgide daha da artıyor, karanlık ve ufkun üçte birini kaplayarak hareket eden bir gölgenin varlığını yanıbaşlarında hissediyorlardı.

Noah bunu sevmiyordu. Duyduğu ürküntü kendisini rahatsız ediyordu. Her şeyi delip geçen bu kulakları sağır edici ve aralıklı vuruşlara benzeyen bu aşina sesi belleğinden silip atarak yanıldığını kendine inandırmaya çalışıyordu. Anlaşılmaz sesler kaldı sadece. *Jo Jones, A prayer from my dog, drums solo* ya da belki *Dom-dom, dabede bom bam bom, dam doudou, kss* - ama bunları nerede duymuştu?

Çatırtılar gitgide artıyor, güçleniyor ve açıklanamaz bir duruma dönüşüyordu. Pterodaktiller, kargaşaya kayıtsız bir biçimde, topluluğun üzerinde çevrinerek uçuyorlardı, -bu hayvanlar hiçbir zaman boş yere insanlara yaklaşmazdı;

yaptıklarından emin bir şekilde, göz göre göre gagalarını takırdatıyor, küçümseyerek avcılarının üzerine pisliklerini salıveriyorlardı.

Noah'nın elini sımsıkı tutmakta olan Vertu-Vertu bir çığlık attı. Şimdi anlamıştı. Noah derhal onun çığlığını çevirdi (bu yuvarlaştırılan kalın bir ünlüden ve iki dudakla titreşimsiz olarak tellaffuz edilen bir sesten oluşuyordu ve yaklaşık [/o, pəpəpə/]'yi veriyordu ve "oh, şimdi anladım" anlamına geliyordu.

Boş bir vakit yakaladığında, yarım kalmış emellerinin üstesinden gelme ve ortak bir dilin biçimlerini belirleme kararı aldı.

Vertu-Vertu neyi anlamıştı?

Şunu: Tüylü gergedan yabani bir türdür, başkasıyla ortaklığa az meyillidir, steplerde dalgın ve yalnız gezintileri sever, fanteziden yoksun, karşılıklı anlaşmayı şart koşmayan kısa cinsel molalara cimrice kendini adar. Ama olabilir ki, bazı istisnai durumlarda, (örneğin çok sert bir kış olduğunda), çok sayıda insan, hattâ akıl almayacak sayıdaki bir kalabalık, buz tutmuş göllerin ve denizlerin üzerinden geçerek düzlüğe çıkmak için biraraya gelirler. İşte bunu anlamıştı.

Hayvan sürüsü, evet, yaklaşıyordu ve ayak sesleri inanılmaz bir güdüyle doruğuna varmıştı -bir sürü değildi söz konusu olan, ama türü temsil edenlerin bir bütünüydü. Sanılırdı ki beyaz sonsuzluk dikine sallanıyor ve sanki memeli hayvanlar yağıyordu gökyüzünden. Oysa hiç kimse tüylü olsun olmasın, böylesi bir hızla koşan bir gergedanla ilişkiye geçmek istemezdi.

9

Gergedanlar, kafalarını öne uzatarak, inip kalkan boynuzlarını dikerek geliyorlardı. Cüsseli ayakları buzu dövüyor, çatırdatıyor ve kırıyordu. Noah yaklaştıkça büyüyen kahverengi duvarda, küçük, yuvarlak ve parlak vahşi gözlerin dağüzümü gibi parladığını farketti.

Nihayet çok yaşamıştı. Yakınmasına gerek yoktu. Bu çıplak ve aç bırakan bozkırlarda, kışın artıklarına katlanmak için bir neden yoktu (diye söylenmeye çalışıyordu Noah).

Uğultu inanılmaz boyuta ulaşır. Alçak gökyüzü, gürlemenin artması yankılanması ve düşmesiyle birlikte sanki bir çukura dönüşür. Yerin de ani, düzensiz irkilmeleri vardır. Ezilen buzların çatırdayışı keskinleşir ve kırılan buzların sesleri bağrışan çocukların seslerine karışır.

Olduğu yerde çivilenip kalan topluluğun şaşkınlığı geçer. Bazıları kaçar, bazıları içler acısı bir biçimde birbirlerinin üzerine yığılır kalır. Erişkinler anne babalarının kürklerinin altına gizlenir. Gözler kapanır, kulaklar tıkanır, koşuşturu-

lur, bağrışılır, çağrışılır, birbirine yüklenilir, dört bir yana koşuşulur, ağlanır, üzülünür, terkedildik sanılır, tükürülür, tehdit edilir, şef böğüren dalgaya doğru itilir, mızraklar savrulur, ne yapılacağı bilinmez, enerji tüketilir, yanıbaşındaki ısırılır, tırnaklar kemirilir, kayıtsız kalınılır, bu boynuzlu yaratıklarla dalga geçilir, her şeyin iyi biteceğinden emindirler, düş gördüklerini sanırlar, ellerini birbirlerine vururlar, ayaklarını yere vururlar, geçmiş günler anımsanır, insan teninin hüzün verici olduğu düşünülür, karınları ağrır, mümkün olmayan şeyi tercih edeceklerdir, kısacası ölmeye hazırlanılır.

Devler sağanağı insanları ezip geçecektir, çığlıkları bile işitilmeyecektir.

Ansızın...

Ansızın, Vertu-Vertu, Bonté-Même'in yanından sıyrılır. Beyaz tilki kürkünden yapılmış atkısı rüzgârda sallana sallana, sekerek koşmaya başlar. İnsanlarda hiçbir tepki görülmez: dörtnala gelen ölüm beklenmektedir. Yalnızca Noah ağzını açmıştır, ama tam "Dikkat!" diye bağıracağı sırada, bu sözcüğü tanımadığını anlar.

O zaman en bozgunculara bile önemli görünen şey meydana çıkar: diğerlerinden biraz önde koşan ve ayaklarının üzerinde devasa bir yük taşıyan kocaman bir gergedan bir an duraklar. Başını kaldırır, boynuzu bulutların yoğunluğunu anlar, dümdüz koşarken sapar ve havalanır, sonra dünyanın sonu gelmiş gibi kükrer ve silindir biçimindeki bacaklarını öne çekip sürüyerek fren yapar gibi durmaya çalışır. Diğer gergedanlar da arkadan geldiği için durması metrelerce sürer.

Artık tam bir kargaşa vardır. Arkadaki hayvanlar, durmuş olan öndekilerin üzerine yığılır. Bakışları kızgın ve öfkelidir. Homurdanmalar artar ve sonra da kaybolur; bu esnada, şaşkına dönmüş insanlar, kafaların, bacakların, boynuzların tüylü

bedenlerin üstüste yığılışını ve acındırıcı inlemeleri seyreder.

Genç kadın, hayvanların birkaç metre gerisinde, taş kesilen topluluğun hemen yanında hareketsiz durmaktadır.

Nihayet fırtına kopar. Hayvanların koşuşturmasına ancak direnç gösterebilen buz, sürünün hareketsiz ağırlığına artık dayanamamaktadır. Öldürücü bir çatırtı kopar ve en öndeki gergedanlar kendilerini suyun içinde bulur (sürpriz, protesto, boş tehdit anıdır bu), sonra cüsseli bedenler, kafalar, çift boynuzlar, (inilti, çaresizlik ve su kabarcıkları içinde), görünür suyun yüzeyinde; -buz çatlar ve gri köpüklü bir kaynama halinde kendini koyverir-; dehşete kapılmış bedenlerin gürültüsü, suda yüzen buz parçalarının çıkardığı sesler her tarafı kaplar. Zavallı hayvanların, aynen az önce insanlarda olduğu gibi, acınacak bir hali vardır: artık ne için ve nereye gidilebilir?

Sanki gölün üzerinde geniş bir krater oluşmuştur ve gergedansı lavlar kaynamaktadır. Gerideki gergedanlar ise suya düşerek çırpınmakta ve sonra da suda kayıp gitmektedirler. Gergedanlardan biri merhamete yaraşır bir inatla mücadele ederek, Vertu-Vertu'nün göğsünü öne çıkararak ayakta durduğu buz kütlesinin kıyısına yanaşır.

Kendilerinden geçmiş bir vaziyette duran insanlar, yaklaşan tehlikenin farkında değildir. Gergedan bitik bir vaziyette yanaşıp ayaklarını kenara koyduğunda, yalnızca Noah bunu farkeder ve genç kadına doğru koşar. Tam kadına ulaştığı anda hayvanın ağırlığından dolayı buz kütlesi suyun içine batar. Gergedan siyah bir burgaç içinde kaybolur. Noah, Vertu-Vertu'ye sarılır: bir buz kütlesinin üzerinde salla gidiyor gibidirler. Kaygan kısım bir o yana bir bu yana batarak yüzer ve sonra da tepetaklak devrilirler. Sarsıntının etkisiyle şaşalayan Noah, suyun tatlı mı tuzlu mu olduğunu kontrol etmeye vakit bulamaz.

10

İki kazazede uyandıklarında, kendilerini emziren cüsseli bir kadının kucağında büzüşmüşcesine durmaktadırlar. Soğuk ve yorgunluktan bitik düşen endişeli yüzler birbirlerinin üzerlerine eğilmiştir. Dumanın kokusunu duyarlar, çünkü bir kıyıya ulaşılmış ve odun bulunmuştur. Akşam ateşin çevresinde eğlenilir; ama ılık ve kıllı bir göğüste uyuyakalan Noah, türdeşlerinin dansedişini görememiştir.

Yediveren gülü gibi doyum olmaz memeler! Kimbilir ne kadar küçük insanı hayata kavuşturmuştur? Ilık bir özsu akıtır onlar kışı ve bedbahtlığı eriten. Süt değildi bu, Noah'nın çatlak çatlak olmuş dudaklarının ve sallanan dişlerinin arasından akan; bu yaşı ölçülmez yaşlının nasırlaşmış dilinde, eğri büğrü bedeninde akan bizzat hayatın kendisiydi. Annesininkini bile emerken duymadığı bir susamışlıkla bu hayranolunası memeyi emerken göğsün okyanusunda yüzmektedir Noah.

Yaşama düşüncesine yeniden alıştırmıştır kendini. Yer yer yarı bilinçli ürkek bir halde kalıyor, sonra da uykuya teslim oluyordu ve uyku kendisini alıp götürmekteydi. Gerçekle

yokluk arasında tüy kadar hafif gelip gitmeler rüyalarla dolup taşmakta ve rüyalarında Hélène'le Noé'yi görmektedir.

Uykusu gelince, yeni yeni girdiği bu garip dünyanın gizlerini çözme kararı alır. Ancak bu çalışma, vaktinin hemen hemen bütününü işgal eder. Bunu yaparken, her görüntüyü, her rengi, her sesi, gece buluşmalarındaki her anlaşılmaz öğeyi kendine işkence edercesine anımsamaya çalışır.

Donuk bir göze benzeyen ay onu uykusundan uyandırır. Noah'nın karmaşık bilincinde, ulumaları anıştıran çığlıklar, koşuşturma sesleri, acaip solumalar, kulakları sağır edici gürültüler yanıbaşındaki iniltilere karışmaktadır. Vücudu karlar içindedir ve titremelerle sarsılmakta, kafasının içinde ürkütücü düşünceler dolaşmakta, dişleri çatırdamaktadır. Sanki sütannenin göğsüne yaslanmış değildir. Damarlarındaki kan donmuştur.

Vertu-Vertu ile birlikte, kocaman bir ağaç kütüğünün ortasında, yapraklardan yapılmış bir döşeğin üzerinde yatmaktadırlar. Üzerlerine, soğuktan iyice sertleşmiş birkaç deri parçası serilmiştir. Genç kadın iniltiler çıkararak tir tir titremektedir. Noah ona yaklaşır, kendisine doğru çeker ve ısıtmaya çalışır. Ama içi karla dolu donmuş bir torbaya dönüşen yaşlı vücudu ne kadar ısı verebilirdi ki?

Göğsünde, Vertu-Vertu'nün titreyen şişkin karnını hisseder. Doğrulup yüzüne bakar. Gözlerini büyük bir hüzünle kendisine çevirmiştir genç kadın.

Noah, karısını, artık varolmayan sevgilisini düşünür. Onun da böyle kalın kaşları, ince bir edayla dolanan uzun kirpikleri, alnını tamamiyle örten ve boynuna, omuzlarına kadar inen ve yanaklarının bir kısmını kapayan gür saçları vardır.

Bonté-Même ne yapıyordu acaba? Yeri burası olmalıydı;

donmuş yapraklarla döşeli beşikte; ama o, duvarda yansıları gezinen ateşin yanındaydı.

Noah onu bulmalı ve ateşler içinde yatan karısının yanına getirmeliydi. Kalkmayı denedi, ama olduğu yere düştü, sonra yeniden denedi. Ancak ayaklarının üzerinde durabiliyordu. Kütüğün üzerinden atlaması ve buzun yer yer çatlattığı budaklara tutunarak ateşe doğru ilerlemesi gerekiyordu. Sık sık sendeliyor, en ufak bir çarpma bile kendisine büyük acı veriyordu. Kemikleri çalı çırpıdan daha kırılgan gözüküyordu.

Ateşin olduğu yere ulaştığında, Noah yarı bilinçsiz de olsa gürültü ve çığlıkların neden kaynaklandığını anlar.

Bir yosun yığınının arkasına gizlenmiş dişi bir australopithecus, o yaklaşınca hemen kaçar. Orada olması ihtiyarı şaşırtmıştır, çünkü bu ufacık, tam evrim geçirmemiş eksik yaratıklar, çoğu kez olduğu gibi, topluluktan ve insanlarla yanyana olmaktan çekiniyorlardı. Sayıları da gittikçe azalmıştı zaten. Noah da kendi vicdanında bu sempatik türün varlığını devam ettirmesini istiyor, ancak pek az şans tanıyordu. İnsanlar, sağlam diş yapıları, uzun boyları, et ve kan zevkleri yönünden onları geride bırakmışlardı. Australopithecus'lar, iyi bir yeşillik yiyicisi olup cevizden az büyük bir beyine sahiptiler ve bu da topluluk içinde kendilerinden olağanüstü bir başarı umulamayacağını gösteriyordu.

Noah olup biteni anlar. Ateşe kavuşma ve tehlikeyi savuşturma sevinciyle dansederek haykırışlarla iyice coşan topluluk, bu savunmasız cücelerden bir düzine bulunduğunun farkına vararak ziyafet amacıyla kıyıma girişmişti.

Noah biraz daha ayaklarını sürüyerek yürür. Eşine rastlanılmaz bir sahne, kafasındaki soruyu çözer: bir kadınla bir erkek, bir australopithecus'un üzerine oturmuş, güle eğlene ona yanan bir dal parçasını yedirmeye çalışmaktadır. Bir başkaları da, birkaç adım ötede, pataklaya pataklaya kaval-

kemiklerini kırmakta, kıllarını yolmakta, ağızlarına ve burun deliklerine çakıltaşları doldurmakta, parmaklarını kırmaktadırlar. Üstelik, karınlarını deşip ciğerlerini yemektedirler: eğlence doruk noktasındadır.

Noah, etekleri zil çalan kalabalığın, parçalanmış ve bir çığlık bile atamayan bedenlerin arasında zorlukla ilerler. Bu insan kıyımında Bonté-Même'i arıyor ama bulamıyordu. Biri ağzına ılık bir dalak tıkıştırır. İlke olarak insan eti yemeye karşı olmasına rağmen, dalağın fena olmadığı fikrine varır.

Kendisine ve Vertu-Vertu'ye süt emziren kadını, oraya buraya yayılmış uzuvları yanyana getirerek eğlenceli bir tarzda bir beden oluşturmaya çalışırken görür. Yap boz oyununa süt emzirmek kadar aşina olmayan bu kadın, bazan karmaşık bir biçimde üç bacak ve yarım göğüs kafesini biraraya getirip önce seyreder, sonra da kafasını kaşır. Kendini bu işe tamamen verdiği sıradaki yüzünün ifadesi, geri zekâlı kötülüğünün sergilenişinde bir mükemmellik arzetmektedir.

İşte insan! Noah'nın bildiği insan. Azıcık bir inceliği olsa şaşardı.

Bir kez daha yaşamı yavaş ve uzun bulur. Bu tür taşkınlıklara neden olan etobur masumluğa, ve bundan kaynaklanan gizil sevince bir ad bulmak gerekiyorsa, adına yaşamak denecektir.

Çocuklarsa, çığlıkların ortasında, yanık et kokuları içinde oynamaktadır. Onlar da büyüklerin hareketlerini asaya benzer sopalarla taklit ederler, cesetlerden kopardıkları kürkleri üzerlerinde denerler, gülerler, eğlenirler, birbirlerinin omuzlarından tutarak yerlerde yuvarlanırlar. Çocukların bakışları iyimser bir iştahla doludur. Olay ortadadır: hepsi seyredilmeye değerdir.

Noah için ivedi olan Bonté-Même'in izini bulmaktır. Ama bu karnavalda nerede olabilir ki, yoksa ölülerin arasında mıdır?

Sonunda onu bulur, kendisini dünyaya bağlayan tek şey, göğsünün güçlükle inip kalkmasını sağlayan nefesidir. Kolları yanda, alnında tacı andıran bir yarayla, toprağın üzerinde boylu boyunca yatmaktadır. Zavallı insangil, barışsever bir tartışma içindeyken, eşine raslanmayacak bir biçimde bir boynuz darbesi almıştır.

Noah elini Bonté-Même'in boynunu örten kalın gür saçlarının üzerine koyar. Parmakları ılık ve sürekli akan kana değer. Bu yarı cansız varlığın dudaklarına dokunur. Soğuktan korunması için bedenini kuru yapraklarla örter.

Dakika denilen şey olmamasına rağmen, yine de yitirilecek bir dakikası bile yoktur. Vertu-Vertu'nün yanına dönmelidir. Topallaya topallaya koşar ihtiyar adam, birileriyle karşılaşmamak için yarım daire çizer.

11

Genç kadın gözlerini iyice açmıştır. Gözlerinin içinde iki ay yansır, biri soğuk öbürüyse boş bir ay. Çizgili ve parlak ellerini karnının üzerine koyar. Omuzları kasılarak öne doğru inmiş, düzenli ve ürkütücü iniltiler çıkarmaktadır.

Noah bir yavrunun doğacağını anlamıştır.

Sevdiği kadın bir zamanlar onyedi çocuk doğurmuştu. Hepsi Noah'dan olmadır ve hepsi de yaşlarının baharında ölmüşlerdir. Birincisi insan yemeyi seven bir çift tarafından bir mevsim sonu yemeğini çeşnilendirmek için kaçırılmıştır; ikincisi ölü doğmuştur; üçüncüsü ölü doğmuştur; dördüncüsü sırtlanlar tarafından yenilmiştir; beşincisi ormanda kaybolmuştur; altıncısı bacaksız doğmuş ve bir çukura atılmıştır; yedincisi suda boğulmuştur; sekizincisine yıldırım çarpmıştır; dokuzuncusu oyun arkadaşları tarafından taşlanarak öldürülmüştür; onuncusu ölü doğmuştur; onbirincisi mantardan zehirlenmiştir; onikincisini bir manda ezmiştir; onüçüncüsü şansı olmadığı için ölmüştür; ondördüncüsü

üzüntüden ölmüştür; onbeşincisi gülerken ölmüştür; onaltıncısı komşu mağarada şarkı söyleyen birini işitince korkmuş ve sonrasında hemen ölmüştür; onyedincisi intihar etmiştir, çünkü tek oğlan olmayı içine sindirememiştir.

Sevdiği kadının doğurganlık duygusu artık tükenmiş ve çift, doğal olarak her dokuz ayda bir yaşadıkları karmaşanın şiddetlenmesine son vermişlerdi.

Bir çocuk doğmak üzereydi...

Noah, çaresiz bir biçimde, Vertu-Vertu'nün arkasında yaprakların ve derilerin üzerinde diz çökmüş bir vaziyette duruyordu. Kadını koltuk altlarından tutarak kaldırır ve bacaklarının arasına yerleştirir. Genç kadının başını apışarasına alır. Kadın, ağaç kabuğu ve meyva kokusu kokmaktadır. Noah gözlerini kapatır.

Topukları üzerine oturduğu için, şiddetli derecede terlediğini farkeder. Kadının göğsüyle şişman karnı üzerine koyduğu elleriyle, Vertu-Vertu'nün emeğine destek olur. Bir ay gibi parlayan teninin altında, ağlayarak çıkmaya hazır bir can hareket halindedir.

Noah türkü söylemeye başlar. Dokunaklı sesine kadınınki de karışır. Orman kulak vermiş dinlemektedir.

Yakınlarda insanların köpek gibi uluyuşları işitilmektedir. Bu hayvanca yaşayış düzeni içinde bir çocuk dünyaya gelecektir. Noah genç australopithecus kadının simasını ve kaçışını anımsar.

Gözlerini açar. Ölen onyedi çocuğunun siluetleri dönmeye başlar Vertu-Vertu'nün doğum yatağı olan kocaman kütüğün çevresinde. En ufakları, sütbebekleri, ölü doğan bebekler, kendilerinden büyük erkek ve kız kardeşleri tarafından götürülmektedir.

Hepsi babalarına bakmaktaydılar.

Bu hayvanca yaşayış düzeninde, gudubetlerin ve delilerin arasında, herkesin birbirinin derisini yüzdüğü ve hattâ, bitkilerin bile canlı yuttuğu bu vahşi zindanda, bu buz ve kan deryasında, bu hırıltılar, iniltiler içinde bir çocuk dünyaya gelecekti. Sırtlanlar, akbabalar, fareler yakınlardadır. Çocuk belki de sırtlanlar, akbabalar, farelerle yaşayacaktır; insanların işi zordur.

Noah'nın türküsü tatlı bir yakınmaya dönüşür. Vertu-Vertu'nün ağrıları da gittikçe artmaktadır. Kendinden ayrılmayı reddeden bu yabancı bedeni dışarı çıkarmak için var gücüyle ardı ardına bağırır. Noah bu reddin nedenini anlamaktaydı - bununla birlikte, bu dünyaya getirme işlemine de yardımcı olması gerekiyordu. Yaşlı elleri genç kadının çabalarına eşlik ediyor, içinden ılık su akan ve iyice kabaran bu deri parçasının üzerine ritimle bir şekilde bastırıyordu.

Çocukla annesi arasındaki mücadele bitmek bilmiyordu. Hiç kimse onları umursamıyordu. Kış gecesi gerindikçe geriniyor, başı sonu belirsiz uzayıp gidiyordu. Genç kadının yüzü bazan tersine dönüyor, bakışları ihtiyarınkine takılıyor, ama o, ölen çocuklarının daire şeklinde geçişini izliyordu.

Onun da içinde birşey şişiyor, dışarının havasını arıyordu. Elleri Vertu-Vertu'nün karnı üzerinde birbirine kavuşuyor, sanki çocuğu tutmak, sanki kendisini yaşamaya mahkûm etmek isteyen annesinin arzusunu yenmesi için ona cesaret vermek istiyordu. Sonunda Noah'nın ve çocuğun ortak çabaları zafere ulaşıyor gibidir: kasılmalar diner, kadının nefesi kesik kesik olur, iniltileri hafifler. Bu, mücadele anında bir moladır artık.

Noah yeniden gözlerini kapatır. Turuncu renkli bir ay

kirpiklerinde dalgalanır.

Uykuya dalmıştır. Hélène konuşmaktadır. Onu dinler.

- Dünya mı? Dünya ne demek, neşi var dünyanın, sence yeterince güzel değil mi?

Noé dudaklarını gerer ve başını üzüntü duyduğunu belirten bir jestle sallar. Yeterince güzel değil, hayır.

Onlar Noah'nın tanımadığı bir odanın içindedirler; hepsinin isimlerini bilmese de, kendisine bilindik gelen kimi nesnelerin ortasındadır: ayna, tablolar, etajerler, koltuk ve üzerinde terziler gibi oturdukları bu yatak.

Noé'nin gözü açık olan televizyondadır. Sağ elinde, içinde sarı bir sıvının titrediği kadeh vardır. Yanında, Hélène beyhude dikkatini çekmeye çalışmaktadır.

- Bu filmi belki onuncu kez seyrediyorsun, diye söze başlar soğuk bir sesle.

- Yoo... En az yirmi ve daha da seyrederim, diye üstüne basa basa istemeyerek konuşur Noé, içkisini tümüyle indirdikten sonra.

Noah ise gülümseyerek rüya görmektedir: ilk kez televizyonda bir film seyrediyordur. Ekrandaki görüntü biraz Haute-Futaie'ye benzemektedir. Bununla birlikte, onda yapmacıklı bir hava, tüysüz kılsız bir fizyonomi, gülünç ve onurlu bir uyum bulur -onun kullandığı dilde bile kendi türdeşlerinin kullandıklarıyla hiç ilişkisi olmayan medeni pavkırmalar, ustalıkla vurgulanan ses taklitleri vardır. Noah kendini, bu fazlasıyla temiz deriler giyinmiş yaratıklara değil de, kendi elleriyle yarattığı Hélène'e daha yakın hisseder.

- Ama senin hoşuna gitmek için, varolmak için ne yapmam gerekiyor? diye patlar Hélène. Bu soytarılar gibi bağırıp

çağırmamı, onlar gibi hayvan derisi giymemi mi istiyorsun?

- Evet öyle, aynen bu sevimli hayvanlar gibi, der Noé, sarhoşların kekeme sesiyle .

- Tamam. Bana bir çocuk yap, der geceliğini kaldırarak.

- Yapamıyorum.

Omuzlarını silker ve uzaktan kumanda aletiyle televizyonun sesini yükseltir.

Hélène çıplaktır. Noé televizyonu kapatır ve setin üzerine oturur.

Noé gözlerini kaldırır ve bir an dünyayı yeniden algılar.

- Bekliyorum, der Hélène (tatlı bir sesle).

Noé çaresiz ayağa kalkar, kendine has bir güzelliğe sahip olan dünyayı kucaklar.

- Artık savaştan söz etmiyorsun (kadın ona sarılır.) Ne 333 nolu sitenin kaval kemiğinden. (Noé'nin içine gömülüp kaldığı elbiselerini soymaya çalışır.) Ne de çocuğumuzun geleceği bu korkunç dünyadan. (Kadın onu türünü devam ettirme durumuna getirir.)

Bedenleri birbirine dolanır ve Noah'yı şaşalatan bir fantezi ve bir açıklıkla içiçe kenetlenir.

Noah rüyasında kımıldanır. Çiftin yükümlülüğü şimdiye dek duymadığı bir heyecan uyandırır içinde. Her ikisini de kutlamak, tavsiyelerde bulunmak ve cesaret vermek ister. Özellikle zayıflamış gibi görünen Noé'ye, hareketleri gittikçe korkaklaşan Noé'ye, Sevgilisinden ıraklaşan ve kopan Noé'ye. -Yoksa her şey bitmiş miydi? Hayır! İşte, yeniden bitmez bir ateşle eserini yaratmak için yola çıkmıştı! Hélène birazcık yoldan çıkınca bilincini güçlendiriyor ve daha baskıcı oluyordu... Tekrar birlikteliğe doğru ilerliyorlardı. Noah sürekli alabora halindeki bu iki bedeni birbirinden ayırt etmekte güçlük çekiyor, yumruklarını sıkıyor ve haykırmamak için kendini tutuyordu -amaç hiç bu denli yakın olmamıştı kendisine! Ah, ama... ne oluyor? Noé yine kaygılı gibi,

alnı kırışıyor... Heyhat... Yüz ifadesinde bir düşüncenin başladığı endişesi veriyor... Jestleri zayıflaşıyor, elleri gücünü yitiriyor, bedeni gevşiyor ve karısını bırakıyor... Hélène bir sancak gibi gerinen teniyle boşuna onu uyarmaya çalışır. Ama Noé anlaşılmaz bir biçimde geri çekilir ve sonra da ondan kopar... Her biri yatağın bir köşesine yuvarlanır.

Noah üzülür, ama birşeyler fısıldayabilme gücü yoktur. Hélène sessizce giysilerini toplayıp odadan çıkarken, utanç ve öfke içinde kalır.

Böyle bir kadına çocuk nasıl layık görülmez? Yumuşak ve rahat bir koyun postundan yapılmış bir yatağın üzerine, sırtlanların uluması ya da çığların düşeceği korkusu olmadan uzanıp uykuya dalındıktan sonra, bu dünya nasıl iğrenç bulunulabilir? Işığın gündüz gece varolduğu, kelebek kanatlarından elbise yapıldığı, insanların birbirlerine vurarak değil de, yürekleriyle türküler yaktığı bir dünyada bir çocuğun doğmasından nasıl korkulur?

Noé bakışları belirsiz bir biçimde yatağın kıyısına oturur. Düşünür -belki de üzülür. Ama uzun sürmez: Hélène giyinmiştir ve odaya girer. Hızla ona yaklaşır ve suratına bir tokat indirir; Noé arkasına döner ve hemen dışarı çıkar.

Tokatın sesi Noah'yı uykusundan uyandırır. Kendisini prehistorya kışında bulur yeniden Vertu-Vertu'nün yanında. Genç kadın elinin içiyle karnına vurmaktadır. Bakışlarını ona çevirmiş, yüzü acıyla oyulmuştur. Ay, sekoyaların gövdesine yaslanmıştır. Ağaç dalları hayvanların sesiyle çatırdamakta, kuşlar hüzünlü hüzünlü ötmektedir; insanların sesleri çıkmaz olmuştur artık; hepsi don tutmamış birkaç barınakta birbirlerinin üzerine yığılarak uykularına dalmışlardır.

Noah, kürkünde takılı duran çubuğunu alır. Gökyüzüne karşı genç arkadaşı ve çocuğu için, kışın ve açlığın hüküm

sürmeyeceği bir geleceği, tokatların okşamalara benzediği, içeceklerin bataklıklardan değil de kadehlerden içildiği, insanların soğuktan ve yılanlardan korkmadan seviştiği bir dünyayı resmetme arzusu geçer içinden.

Ama o an genç kadının öleceğini anlar.

Bu acı insani değildir, zamanın ve tarihin dışında, yorgunlukların ötesinde bir acıdır bu. Vertu-Vertu'yü artık alıkoyamayacağını anlar. Yavaşça onu göğsüne bastırır. Bu sonsuz yazgısını kadınınkiyle değiştirmeye çoktan razıdır. Az önce karnın ılık suyu içinde yüzen çocuğu ve özellikle de onu bekleyen şeyleri düşünür.

Böyle bitmesine gönlü razı değildir. Başını kaldırır ve aya doğru haykırır, ondan yardım dilenir. Genç kadının yüzü Hélène'inkine benzer bir beyazlıktadır, süt beyazı tatlılığında; uzun bulutlar gezinir etrafında sanki bir saç teli gibi.

Vertu-Vertu tükenmiştir. Noah'nın ellerini yakalayıp karnının üzerine koyar. Avucunun içinde çubuğu hisseder.

Noah, yüzü gökyüzü aydınlığında canlanan Hélène'e gürler. Kadın gülümser, çünkü onu işitmiştir. İhtiyar susar, içi rahattır artık.

Sırtlanlar yüzyılında, buralarda doğmayacaktır bu çocuk. O telefonu ve şampanyayı tanıyacaktır. Grévisse'i okuyacak, televizyonda babasıyla *Ateş Savaşı*'nı izleyecektir. O, kendi döneminin niteliklerini taşıyacak, kibar ve tatlı olacaktır.

Olayın açıklığa kavuşması zor olduğuna göre, gözle görünür biçimde ortaya koyulması da zordur: Vertu-Vertu'nün karnı, Noah'nın elleriyle verdiği destekten dolayı gitgide küçülür, oysa Hélène'inki bir yüzyıl ötede ve başka bir yerde, anlaşılmaz bir biçimde şişmeye başlamıştır.

Çocuk zamanın ucu sıra, devirler ve kuşaklar atlayarak tüyden bir yumak gibi yuvarlanıp gitmektedir. Seyahati dokuz ay sürecektir ve Hélène, Noé'yle birlikte birkaç ince konuyu da sürdürebilmek için bu süreden yararlanacaktır.

İstenildiği gibi çok tüylü olan bu çocuk, kordonsuz, göbek bağsız, özgür ve iştahla dopdolu olarak doğacaktır.

Evet, kibar olacaktır, tatlı olacaktır, babası gibi iyi kalpli ve annesi gibi cömert olacaktır. Bu buz ve gözyaşı devrinde asla yaşamayacağı şeyleri yaşayacaktır. Noah da onun buluşlarını, kaydettiği ilerlemeleri sevinçle, gururla gözleyecektir...

Karnının içi boşalan Vertu-Vertu gülümser, ama Noah farkedemez: ay siyah bulutların arasında kaybolmuştur.

Sonra, genç kadının başına herkesin yaşadığı serüven gelir: önünde bir uçurum açılır, bunun adı ölümdür, artık yoktur.

12

Vertu-Vertu'yle birlikte insana özgü bir incelik de uçup gitmişti biraz. Noah, Vertu-Vertu'nün ve Bonté-Même'in kişiliğinde, her an kendi özdeğerinden birşeyler yitiren bir türün, dünyaya ne verebileceğini sezinlemişti artık.

Ama madem ki yaşamak ve onsuz yaşamak zorundaydı, bir zamanlar bu çifte adadığı tüm sevgisini bundan böyle yalnızca Bonté-Même'e adayacaktı. (Bonté-Même, australopithecus'ların kıyımında mucize eseri kurtulmuştu). Yasın üzerine kurulu bu dostluk, mevsimler geçtikçe derinlik kazandı, hüznün kaybettirdiklerini mutluluk derledi.

Noah daha çok rüya görüyordu. Her gece Hélène'in ve Noé'nin dünyalarına (artık isimlerini zorluk çekmeden telaffuz edebiliyordu) konuk oluyor, çocuk da zaman ve uzamın çatlaklarında gezisini sürdürüp gidiyordu.

Her gün yaptığı bir jimnastik vardı: uzanıp yatıyor, avucuyla çubuğunu sıkıyor ve kendisini onların yanına alıp götüren bir rüyaya bırakıyordu. Rüyadan soluk soluğa, büyük bir coşku ve istekle çıkıyordu. Kabilenin diğer üyeleri, Bonté-Même hariç endişeyle ya da acımayla yüzüne bakıyordu:

mor halkalı gözleriyle, zayıflamış vücuduyla sanki kendisinin bir gölgesi gibiydi.

O, içinde imgeler kaynaşan ağırlaşmış bir kafayla uyandığında, diğerleri çoktan ava çıkmıştı.

Hélène ve Noé'yi seyrederek, dinleyerek halka yönelik bir eğitim projesi kurdu kafasında. İlk sıkıntılarını atlattıktan sonra, onlar gibi konuşmayı öğrenecek, sonra da tüm bildiklerini, başta bilgeliği ve olgunluğuyla ideal bir öğrenci görünümü veren Bonté-Même olmak üzere başkalarına aktaracaktı. Daha sonra da, bir olasılıkla kabilenin geri kalan kişilerine sözlü iletişimin ayrıntılarını öğretecekti.

Bu gece seyahatları boyunca, sözcükleri kullanmanın hangi noktada dünyayı anlamaya ve hayatı daha sevimli kılmaya yaradığını keşfetmişti.

Örneğin, Hélène Noé'ye "Sen domuzun tekisin, bir bilim ve rüzgâr tuluğusun, olmayacak şeyleri konuşuyorsun, ben senin gözünde olsa olsa ambere yakalanmış yeni toprakların sineğiyim, sense domuzun tekisin, bir erkek, bir hiç, kendini rahatlatmak için dokunuyorsun bana, -elbette yaşıyorsun, zevk aldığına göre elbette yaşıyorsun, bunun da yeni bir haber olduğunu sanmıyorum-, sen, olsan olsan mikroskopik zevklerinin kölesi olan bir larva olursun, geleceğin yok senin, çocuk istemiyorsun, senden hamile kaldığıma inanmak istemiyorsun, havalanıp giden bir tozsun sen, lânet olsun seviyorum işte seni, seviyorum," dediğinde, Noah her ne kadar bütün çabasına rağmen anlayamasa da, Hélène'in dil sapmacalarını kullanışındaki ustalığı kendisini büyülüyordu.

Noé de Hélène'e "sözcüklerle sarhoş oluyorsun, beni olduğum gibi görmeyi reddediyorsun, kısırım işte, âşığım da, tüm inceliğimle aşığım sana, gönül inceliğiyle, şefkatle ama söyle bana, kiminle yattın şirret kadın, hadi söyle, yoksa çıkıp gideceğim," dediğinde, Noah, dile getirilen düşüncele-

rin karmaşıklığına hayran kalıyor, -üçte birini anlamıyordu aslında-, bütün bunlarda, insana özgü duyguların ayrıntılarını ve hattâ kendisini heyecanlandıran ayinsel bir şiirsellik buluyordu.

Ama her şeyin ötesinde, kendisini en çok şaşırtan şey, birbirlerine vurmamalarıydı. Sözkonusu tokat dışında, ne Noé'nin ne de Hélène'nin eli kalkmıştı, kavgalarını noktalayacak herhangi bir eşyayı hiçbir zaman birbirlerinin üzerlerine fırlatmamışlardı.

Belki gördüğü rüyaların dışında dövüşüyor olabilirlerdi, ama buna inanmak da zordu, çünkü ne yüzleri ne de vücutları geçmişteki bir dalaşmanın izlerini taşıyordu. -oysa kabilenin üyeleri, yaşlısı genci çoluk çocuğu, kadını erkeği, maymunu, hepsinin suratı ya yaralıydı, ya ısırılmıştı, ya da bacakları aksıyordu.

Noah, sözcüklerin bir gün sopa ve yumrukların yerini tutabileceğine inanacak kadar saf değildi. Ama öyle anlar oluyordu ki, kendi türdeşleri arasındaki karşılıklı homurdanmanın, yegâne bildirişim ve ifade aracı olarak hemencecik sınırlarına -çağlar boyunca geliştirilen yirmi ya da otuz çeşitliliğe rağmen-, dayandığını düşünmekten alıkoyamıyordu kendini. Dil, sonsuz olanaklarıyla, ince ayrıntılarıyla, dinlendirici müziğiyle, insani ilişkilerde belki biraz aklı öne koşabilir, hayvanlıkları azaltabilir, jestlere bir anlam verebilir, insanı hayvandan uzaklaştırabilir ve kim bilir savaşlardan bile koruyabilirdi.

13

Bonté-Même ve Noah konaklama yerini gören yüksek kayaların üzerine otururlar.

Tomurcuklar ağaçlarda patladı patlayacak yeşil yeşil durmaktadır. Yaşlı bir arkeopteriks, yorgun bir havada, kanatlarını çırparak gökyüzünü makasla keser gibi çizer. Çocuklar ağaçların altında oyun oynamaktadır. Savaşçılar ateşin çevresinde, mızraklarının uçlarını bileylemektedir.

Vertu-Vertu'nün ölümünden bu yana birçok mevsim geçmiştir. Noah, Hélène ve Noé'nin konuştuğu dile yeterince hakim olmuş, arkadaşına öğretecek düzeye gelmiştir.

İhtiyar, evli çiftin konuşmalarında sık sık yer alan, ancak kendisinin işine yaramayan, yağmurluk, ölçü tıpası, filika, biberon, kastanyet, çocuk bakıcılığı, mantar salamurası gibi sözcüklere inanılmaz bir tutkuyla bağlanır. Onların neye göndermede bulunduğunu bilemez, ama bu sözcükleri, hoşuna giden bir meyvayı yiyormuş gibi ağzında yuvarlar. Buna karşılık, bir nesneye nasıl anlam vermek gerektiğini de bilemez: o zaman da doğaçlamaya başvurarak, genç bir ayıyı sutyen ya da bir zorbayı (zorba tiranlar nadirdir) zorba

Radovan-Karadzic diye adlandırır. Bununla birlikte, kendi uğraşlarından söz eden Noé'nin dili, genelde Noah'ya kendi çevresinde yabancı olmadığı bir sözcük dağarcığı sunar.

Bonté-Même'e, dilin yararlılığını anlatmak ve ikna etmek kolay olmaz. Ona göre, hayat basit jestlerden ibaret olup içgüdülere, zorunluluğa ve basit duygulara dayanır. Ama her fırsatta genç arkadaşına yönelttiği huzur verici bakışı, bu devirde pek sık raslanmayan bir durumu sergiler: o da inançtır. Onun öğrenmeye razı olmasının nedeni de burada yatar.

İki insan yüksek bir kayanın üzerinde oturmaktadırlar.

Noah aşağıdaki ateşi gösterir.

- Ateş
- Oth.
- Ateş
- O ô
-Ateş, a-teş.
- Ato.
- Hayır ateş, ateş işte.
- Koa.
- Peki başka birşey deneyelim. Şuna bir bak. Çakıl. Ça-kıl.
- Kul.
- Bir çakıl, çakıl, ça-kıl.
- Çua.
- Çakıl
- Kul
- Çakıl. Çakıl. ÇAKIL. Tamam mı?
- Ateş.
- Ama bu çakıl... Hadi beni sevindir artık... Çakıl. Çakıl.
- Söyle. Çakıl...
- Koa
- Yuh be!

- Hélène bu çocuğu rahat bırak artık. Yakında aptalca şeyler öğrenecek.

- Yeter ki sen susmasını bil. Söyle bana Noé, işin yok mu senin. Oynayacak bir kemik? Yazılacak bir makale?

- Var, var ama, küçüğü gözlerken, diyordum ki... Şu çıkıntılı kemiği görüyor musun, şu aşırı kıllılığı...

- Aşırı ? Aşırı mı dedin?

- Aşırı derecede evet. Yadsınamaz biçimde pithecanthropus erectus immature'i andırıyor. Babasının kime benzediğini bilmeyi çok isterdim.

- Noé yine başlama.

- Ne olacak, basit bir iş gereği. Başka birşey değil.

- Yine abartmıyorsun değil mi? Senin gülünç numaralarından olmasın? Ya da pis kıskançlığın? Üstelik onun önünde.

- Bunu anlamasının hiçbir tehlikesi yok. Cortex şöyle indirgiyor olayı: yetişkinlik yaşında 1.000 cm^3 ve daha fazlası. Tam gelişmemiş beyin zarının kan akıtması. Gelişmiş teknolojik etkinlikleri gerçekleştirme, (masayı hazırlamak, odayı düzenlemek gibi), ve ebeveynler arasındaki tartışmaları anlayabilme yeteneği. Ben döl veren kişinin kafatası ölçülerini bilmek isterdim.

- Kes artık. Gerçekten onu çok mu kıllı buluyorsun? Baksana bir, ne güzel gülümsüyor. Şu tüylere bak, ne güzel. Erkeksi...

- Evet erkeksi. Tamam, ben çıkıyorum.

- Baba çıktı. Devam edelim mi? Hadi öyleyse. Babanın Dordogne'dan getirdiği şu güzel çakıla bak. Söyle bakayım. Ça-kıl.

- Kul.

- Bir çakıl. Çakıl. Ça-kıl.

- Çua.

- Hayır değil! Bu bir çakıl, tanrım! Bir çakıl.

- Ateş.
- Hadi beni üzme, tamam mı? Çakıl, tamam mı, çakıl...
- Pithecantrope.
- Anlaşıldı. Hadi babanın yanına.

14

Aylar ve yıllar geçiyordu. Uzun zamandır yaşlanmayan Noah, arkadaşının değiştiğini görüyordu. Bonté-Mê-me'in yapağı gibi gür saçlarında yer yer daha parlak lekeler çıkıyordu; derisinde, gözlerinin ve ağzının kenarlarında derince çukurlar beliriyor ve bunlar ifadesindeki ayrıntıları zenginleştiriyordu; hareketlerini artık daha yavaşça ve dinlenerek yapıyordu.

Dostlukları her an bir avunmaydı. İki ihtiyar arkadaşın bir erkek çift olarak davranışları, yokluklarında başkalarına eğlence vesilesi oluyor, hattâ abartılı ve edepsizce taklitleri yapılıyordu, ama kabilenin en terbiyesiz üyesi bile, onların yanında en ufak bir dalga geçme gösterisinde bile bulunamıyordu.

Vertu-Vertu'nün ölümünden sonra, Bonté-Même uzun süre teselli edilemedi.

Bir kış sabahı, bir kütüğün ortasında boş bir karınla bulduğu Vertu-Vertu'yü düşünüyordu hep. Onun kırağının

parlattığı saçları ve bir taş kadar beyaz siması, gecenin acılarından hiç bir iz bırakmamıştı üzerinde. Taş kesilmiş bedeni, beyaz dudakları, sertleşmiş ve soğumuş vücudu, titremeyen ve solumayan bedeni, bulutlara takılmış donuk bakışı karşısında, Bonté-Même bir uçurumun kıyısından aşağıya bakıyormuş gibi eğilip kalmıştı yüzüne bakarken; kendisini yalnızca dostunun omuzlarına koyduğu eli tutuyordu.

Artık karısı yoktu, çocuğu olmayacaktı, -o da doğmadan ölmüş, kışa kurban gitmişti-.

Bonté-Même, bir ilkbahar akşamında yaşamaya başlamıştı. Konuşmayı öğrenmesinden çok vakit önce.

Noah'yla birlikte günü bir ırmak kıyısında geçirmişlerdi. Kendisi bitkin bir vaziyette ıslak toprağın üzerinde otururken, çevik ihtiyar, elini kayaların altına sokarak yeşil dallardan yapılmış bir sepete balıkları atıatıveriyordu. Gün batarken, Noah ganimetini pişirmek için bir ateş yaktı. İnsan teni şefkat dolu ve paha biçilmez değerdeydi; balıkların pulları kömürlerin üzerinde yanıp bitiyor, ama bu dul erkeğe en leziz yemek bile tat vermiyordu.

Sonunda Noah söze girdi. Bonté-Même bu sıralarda bir sözcüğün bile ne olduğunu bilmiyordu. Bununla birlikte, arkadaşının güven veren sesini dinledi; sesinin garip ve boğuk ezgisi, içindeki hayatı yeniden başlatıyordu.

- Sen bir oğlan sahibisin diyordu ses. O ölmedi, Vertu-Vertu'nün ölü karnında çürümüyor o. Sen bir oğul sahibisin, ben onu tanıyorum.

O günden sonra, Noah, sürekli küçükten ve onun yaşadığı o olağanüstü dünyadan sözeder olmuştu. Bonté-Même sözcükleri anlama ve konuşma yeteneğine sahip olunca, ardı kesilmez sorular sordu oğlu hakkında ve Noah da sabır-

sızca yanıtlıyordu. Öyle anlar oluyordu ki, küçük Adam'in adı geçtiğinde, babası gözyaşları içinde kalıyordu.

Çok geçmeden, Bonté-Même bir beyefendi gibi konuşmaya başladı. Yaşlı dostuna sözdizimi hakkında ve koşullu kipin kullanımı sırasında bunu sık sık gösteriyordu.

İşin doğrusu öğrenci öğretmeninden daha az fantezi sahibiydi. Birincisine göre dil, varlığın dünyayla uyumunda bir araştırma aracı olup bir kesinlik ve açıklık gerektirirken, ikincisine göre, bir özgürlük güvencesi, rüyaların müziği, yanılsamalar oyunu, zevkin ve gülmenin kaynağıydı, -üstelik, en antika yanılsamalarının önemli bir bölümünü yitirmiş olduğu bir hayatta ve hayat konusunda.

Güzel günlerde, rızkları azalınca ve kabile yaşamı rahat bir hal alınca, geveze ve lâf dokundurmayı seven Bonté-Même'le, az ama öz konuşan ve alaycı bir kişiliğe sahip olan Noah, ağır adımlarla yürüdükleri devasa ağaçların altında ya da kocaman bir eğrelti otunun gölgesinde saatlerce yarenlik ediyorlardı.

İki erkek, konuşma dilinin, tarihöncesi konjonktürde toplumsal ilerlemenin ve rahat yaşamanın belirgin bir faktörü olup olamayacağı konusunda uzun uzadıya tartışıyorlardı.

Her gece rüyaya yattığında, küçük Adam'in akılalmaz gelişmesi karşısında heyecanlanan Noah, maceranın tehlikeye girmeye değer olduğunu düşünüyordu. Hattâ, bir yaz üniversitesinin örgütlenmesi konusuna eğiliyordu.

Bonté-Même ise daha ihtiyatlıydı. O, Noah gibi, Hélène ve Noé'nin dünyasıyla doğrudan ilişki halinde değildi ve bunun sağladığı net üstünlüğü ölçemezdi. Son öğrendiği yaşamını öyle altüst etmişti ki, karmaşık düşüncenin inceliklerine az hazırlıklı olan kişiler üzerinde benzer bir dene-

yimin etkileri neler olabilir, iyi kestiremiyordu.

- Öncekine oranla acaba nede daha iyiyim? diye soruyordu Noah'ya. Bana bak aynı kişi değil miyim? Konuşuyorum, doğru. Çığa, şimşeğe, arıya, tepeye, endişeye, umuda ad koyuyorum. Ama sözcükler bana öfkeme egemen olma gücünü veriyor mu, yaraları yeniden kanatıyor mu, benim açlıktan ya da susuzluktan ölmemi engelliyor mu? Kabilemizdeki insanlara da konuşmayı öğretelim. O zaman bu kadar sık dövüşmeyi keserler mi? Kadınlar komşularının kürkünü, erkekler de sopasını, çocuklar da arkadaşının oynadığı oyluk kemiğini artık kıskanmayacak mı? Buna karşılık, gerçeği daha zengin ve daha karmaşık kılan dilin kullanımıyla anlaşmazlıkların artmasından korkmak mı gerekir? Haksız olduğu halde haklı çıkan en güçlü, ileriyi daha iyi görüyor övüncünü daha az sahip olacak. Kabilenin şefi otoritesini topuz aracılığıyla sağlıyor. Kabile, haklarını kendi gereksinimlerine göre seçilmiş bir toprak üzerinde mızrak ve taşla yürürlükte tutuyor. Ama olur da yarın dilin kullanımı yaygınlaşırsa, hangimiz binbir kurnaz kanıtla, bütün sistemin anında yerle bir olmasına neden olan oturmuş düzenin birkaç ögesini değiştirmeye yeltenebilir! Tek başvurulacak şey güç olmayacak artık, biri onun güzelliğini, öbürü ise uzlaşmalardaki ustalığını, bir başkası da avlanma sanatını, çakmak taşındaki dehayı ortaya koyacaktır ve eğer dil tanrıyı yaratmak için bir erkek ya da bir kadını bulursa, sesleri işitecek ve kabileyi onun Kelamı'nın gücüne boyun eğdirecektir! Bütün bunlar, elbette, gücün her şeye karşın son söze sahip olması için, onun karşısında, gözyaşlarının ve kanın akması için, ama kanıtların komikliğine rağmen akması için... İktidar en güçlü olana, savaşçıların en cesaretlisine değil, en güzel konuşana verilecek, o da her şefin yapmak zorunda kaldığı gibi, kendi yoldaşlarını kıyıma sürükleyecektir, -onları yalan dolanla aldattığı için değil, on-

ları kof nutuklara, masalsı vaatlere boğmadığı için, onlara gerçekdışılığın cılız cehenneminin ne olduğunu öğretmeksizin... Şefin seçilmesi, önemli döğüşler ya da canice cinayetler sonrasında değil de, sonu gelmez palavraca konuşmalar, gösterişli gösteriler sonrasında yapılacak. Sert, brüt kişinin yönetimini, oniki kişiye onüç oraks ve kışın frambuaz vaadeden usta riyakârınki izleyecek...

- Mağarası olmayanlara mağara bulacak, diye ekledi Noah. Bütün bunları düşündüm, anlıyor musun. Benzer korkuları yaşadım. Eğer eskiden konuşmayı bilseydim, Tarih duyusuna sahip olan rahmetli karıma da aynı nutku atardım. Oysa onu bugün anlıyorum... Eğer sen de her gece rüyalarımda gördüğümü görseydin... Orası incelik, akıl ve eşler arasında uyumlu bir dünya... Ve bu çocuk, onca aydınlık güzelliğin ortasında bir çiçek gibi büyüyor!

Ama bu kanıt Bonté-Même'in kuşkularını dağıtmaya yetmiyor ve iki arkadaş, türdeşlerini dil devrimi çağına sokma kararı alıyorlardı her defasında.

15

- Hayır hayır, öyle değil... Adam'in anlama sorunu yok. Sadece yazma ve okumada birkaç sorunu var. Yaşına göre başka hiçbir kaygılandırıcı yanı yok... Örneğin çok iyi sayıyor. Hattâ bir hazırlık sınıfı öğrencisi için matematikte gözle görünür derecede önsezili.

- Ama o zaman niçin gelmemi istediniz? Telefonda çok kaygılı görünüyordunuz...

- Diyelim ki oğlunuz... beni şaşırtıyor Bayan. Altı yaşındaki bir çocuğunkine benzer davranışlara sahip değil. Merak etmeyiniz, psikomotor yetenekleri çevredeki olası kazalara uyum sağlama açısından sorun da değil...

- Özür dilerim, anlamadım.

- Kendi başının çaresine baktığını söylemek istiyorum. Fazlasıyla hattâ.

- Bu bir endişe nedeni değil, umarım?

- Kuşkusuz değil. Küçük arkadaşlarıyla ilgili olan bir şey.

- Yani onlarla iyi anlaşamadığını mı söylemek istiyorsunuz?

- Doğru, toplumsal sevgi çemberinde gösterir kendini temel düzensizlikler... Özellikle ikili ilişkilerde. Bu da itkileri yoluna

sokan bir sapma sisteminin kazanılması için önemlidir.

- Ya..

- İşte, onun gibi bir şey... Kanıyor. İyi kandan ne akar ki zaten?

- Ama şu var ki gücünün farkında değil... Onu evde oyuncaklarıyla oynarken bakıyorum. Ama yine de, Adam kaba değil! Sevgi dolu o.

Bunu diyebilmek için...: Fazlasıyla doğru. Bu konuda iyice ilerlemiş gibi... Bazan öyle hareketleri, birbirine tutmaz hareketleri var ki. Ya da fazlasıyla yerini tutan. Ne demek istediğimi anlayabiliyor musunuz? Artık çalışırken hep pantalon giyiyorum.

- Pekâlâ, bu da sempatik bir şey değil mi? Birçok oğlan çocuğu yaramazdır, efeminedir!

- Elbette, elbette... Etek giyerek de işimi yapmayı severim... Ama söyler misiniz, babası...? Yani kocanız demek istiyorum. Eğer ayıp bulmayacaksanız, olağanüstü libidinal bir yükün semptomlarını taşımıyor mu? Nihayet, anlıyor musunuz? Belki benzer bir model alma olayı söz konusu olabilirdi...

- Yo, değil, aşırılık değil, hayır. Libido da değil açıkcası... Zaten doğumundan beri, sanılır ki şey, yani onu korkutuyor.

- Bak sen, bak sen, zavallı adamcağız. Neden acaba?

- Sanıyorum Adam'dan söz ediyorduk.

- Doğru. Bir şey daha var, Bayan. Bir ayrıntı ama, fizyonomisinden, nasıl demeli bu özel fizyonomisinden söz etmek istiyordum... Bu çocuğu fazlasıyla kıllı bulmuyor musunuz? Karnında, parmak uçlarına kadar... Ya saçları... Kirpikleri, evet kirpikleri...

- Hayır bulmuyorum. Hem de hiç. Kesinlikle değil.

- Tamam, Ama... Onu bir uzmana götürmeyi düşünmez misiniz?

- Bir berbere mi?

- Hayır hayır, bir psikologa. Onlar da insan ruhunun berberidirler nasıl olsa...

- Şaka yapıyorsunuz. Şaka yaptığınızın farkındayım. Şaka yaptığınıza inanmak istiyorum. Ya da yaptığınız benzetmeyi bulacağım, zavallı ufaklık.

- Yerinden bile kımıldamayacak mısın? Bu senin oğlun ne de olsa!

- Oğlum, oğlum... Evet. Tamam. Yine de. Bir psikologa danışmanın utanılacak yanı ne acaba?

- Bilmiyor musun? Anlamazsın tabii!

- O iyi kalpli öğretmen hanımın söylediklerinin hepsi bu mu?

- O iyi kalpli öğretmen bana aynı zamanda çocuğumuzun çirkin bir kıl yumağı ve korkunç bir yabanıl olduğunu bildirdi. Ve senden de söz etti. Senin libidinal bir yükle dolu olduğunu ve bunların Adam'ın davranışlarını öldürdüğünü düşünüyor.

- Gerçekten mi? Belki biraz fazla abartıyor.

- Noé, ne yapmamız gerektiğini söyler misin? Artık bu işin neresinde olduğumuzu bilmiyorum.

-Şöyle ya da böyle, Adam, kırk elli yıl içinde hayatının bilançosunu yapacak, bizim ve kendisinin sorumluluklarını değerlendirme yaşında olacak. Bizlerse o zaman ölmüş olacağız, yazık! Öyleyse niye kendine iş çıkarıyorsun? Hiçbir şeyi değiştirmeyelim.

- Bazan, kendi kendime bir canavarla yaşıyorum ben diyorum. Hiç olmazsa bana sarıl, öpücük ver. Yükünü boşalt... Noé... Doğru, hiçbir şeyi değiştiremeyeceğimizi düşünüyorsun, değil mi? Adam için korkmuyor musun?

- Hiçbir tehlikeye maruz değil o, inan bana. Bu kadar çirkin bir çocuğun başına ne gelebilir ki?

Ihlamur ağacının altında kızlar ip atlamaktadır. Zıpladıkça saçları omuzlarına kanat gibi açılarak düşer. Koşan bir grup çocuk avludan çığlık çığlığa geçer. Arkadaşının sırtına abanması ve dişlerini omuzuna geçirmesiyle birlikte sendeleyip düşen bir oğlan çocuğu ağlamaya başlar. Diğerleri teneffüshanede öğretmenlerinin gözetlemesi altında mum oyunu oynamaktadır. Öbür tarafta da, karanlık bir köşede bıçak atma yarışı düzenlenmiştir. Bıçak saplanır, dişleriyle çekerler, üzerine tükürürler, etrafa bakınırlar ve yalarlar. Bazıları bilmeden, bazıları ise bilerek bağırırlar.

Adam, orta ikinci sınıf öğrencisi koca Mélanie ile tuvalettedir. Parmağını ilginç anatomik bir özelliğin üzerine yeni koymuştur. Mélanie sırtını duvara dayamış, ellerini arkaya dayayarak eteğini kaldırmış ve dişleriyle eteğinin oyasından tutmuştur. Bu tür işlere yabancı değildir o, ama yine de gözlerini kapatır, çünkü bu oğlan çok kıllıdır. Bakışları boşluktadır ama, yine de içi rahat değildir.

Adam hemen bıkar. Hayatta bilimden de önemli şeyler vardır. Konuyu geçici olarak göz gezdirdiğini düşünerek, ödevi yarıda keser, lacivert blazer ceketini düzeltir -üzerinde hep bu giysi vardır ve en sıcak havalarda bile düğmelerini ilikler. Güven duygusu vermek isteyen her kişinin elbise takımlarını temiz tutması gerektiğini düşünür. Oysa kendisi güven duygusu yaratmak istemektedir. İşin devamını bekleyen Mélanie'yi orada ekip gidince, kızın elmacık kemikleri inci gibi terler ve dikkatlice tuttuğu eteğinin ucuna birkaç damla damlar.

Adam içi bilyalarla dolu bel çantasını alır ve avluyu geçer. Sene başında, birisine bir yumruk indirmiş ve karşılığında bu siyah güzel plastik çantayı almıştır ve onu kendisinin uğuru olarak görmektedir. Çantadaki bilyaların çıkardığı sesler çok hoşuna gitmektedir.

Kendisini tiye alan yaşıtları ufaklıkları küçümser ve ka-

rarlı adımlarla bisiklet garajının yakınında toplanmış olan üst sınıfların oluşturduğu gruba yönelir.

Havalı bir şekilde uğurluğunu büyüklerin ayakları dibine bırakır, açmadan önce de bilyaların sesini dinletir. İçinde, kendisinin bizzat büyüklüklerine ve değerlerine göre çantasının gözlerine yerleştirdiği her tür bilya vardır -çünkü bilya borsasının onun gözünde bilinmedik yanı yoktur. Tahtadan, yarısı tahta yarısı başka maddeden, porselenden, yanar döner petrol yeşili olanlar, nadir bulunan küçücük bilyalar, camdan normal bilyalar, topraktan halk bilyaları, klasik akikler, içi haleli ve şeffaf olanlar, sedef renkli ve elmastan olanlar, çin bilyaları, dışı sırça kaplı madeni bilyalar, büyüteç camlılar, yuvarlak pencereliler, kedigözlüler, tek tek parlatılmış olanlar, yanıp sönenler kısacası her türden; sonra kapağı kapatır.

Ortalık apaçık kavga kokmaktadır.

Büyüklerin çetesinde değer biçilir, değerlendirilir, hesaplanır. Fırsat iştah kabartıcıdır. Bu bilyalar en iyi taştan yapılmışlardır ve bir büyükle yapılacak kavga -bak sen, okula maymunların kabul edildiği bilinmiyordu!- öyle fazla sert geçmeyecektir. Cepler ve çantalar boşaltılır, herkes cebindekileri Adam'a doğru yönelen şampiyona teslim eder.

Teneffüsün bittiğini gösteren zil zırlayarak çaldığında, şampiyonun elleri boşalmış olup bitik vaziyettedir. Adam acele etmeden kazandıklarını çantasına yerleştirir. Bir sonraki teneffüs ticarete ayrılacaktır. Bu ganimetleri kazanmak yeterli değildir çünkü, kâr sağlamak gerekir. Bir petrollüyü on porselene karşı değişecek bir büyük bulacaktır; Adam ona üstelik çok iyi bir iş yaptığına da inandıracaktır. Küçüklerin bilya zevki yoktur; müşteri şeceresini iyi tutmak gerekir.

16

İnsan rüyalarını kendi seçmez. Büyüleyici, etkileyici ve gizil olmalarının nedeni de bundandır. Noah, her gece, iradesinin önleyemediği bilinmedik bir zamana ve uzama doğru yolculuk yapmaktadır. Böylece, tüm öğelerini çözümleyemeyeceği bir gerçekliği tüm parlaklığıyla görebilmektedir.

Küçük Adam'ın gelişimiyle ilgili olarak ebeveynlerin endişesi onun da kafasını bulandırmıştır. Çocuğun, öylesine karmaşık bir dünyada rahat hareket etmesine hayran kalıyor, diğerlerinin suratlarına indirdiği yumrukları görünce gülümsüyordu (bu çocuk kabiledekilerin karakterlerine benzer bir karakter taşıyor, kendi görüşünü etkili bir biçimde kabul ettiriyordu; küçük sarı tüylü yumruğunu lacivert blazerinin kolundan ok gibi çıkarıp yaşıtlarının burnuna indirişinde tatlı bir incelik vardı. Bu da Noah'nın içindeki saygı duygusunu kabartıyor, yüzünde surata indirilen balyoz uygarlığının vazgeçilmez damgası okunuyordu. Küçük Adam'ın döğüşten sonra toparlanışı, ceketinin kollarını düzeltişi, iç cebinden çıkardığı temiz bir mendille kan lekele-

rini temizleyişi ve uğurluğunu eliyle kavrayarak emin adımlarla yürüyüşü görülmeye değerdi.)

Büyükler niçin zihinsel açıdan doyumsuz görünüyordu? Çocuk bu yontulmamış insanın taş gibi sağlığını benzersiz bir biçimde uyum yeteneğiyle birleştiremez miydi?

Ne var ki Noah, Bonté-Même'e bu zaman ötesi iletişimiyle ilgili olarak yalnızca olumlu izlenimlerini aktarıyor, kuşkularını ve kendisini şaşırtan şeyleri söylemekten kaçınıyordu.

- Ah, senin gibi onu görebilme şansım yok ki! diye üzülüyordu oğlanın dul babası. Söylesene, kuvvetli mi?

- Güçlü ve güzel. Sana benziyor. İyi de. Orta devre ikinci sınıfta şimdi.

Bonté-Même'in kaygılı suratında o zaman bir gülümseme yayılıyordu. Dil, olması gerektiği gibi, insanın daima hoşuna giden yalan söyleme zevkini vermişti kendisine.

- O da benim gibi iyi bir avcı mı?

- Onun yaşadığı dünyada, göründüğü kadarıyla avlanmak gerekmiyor.

- Öyleyse yemek de yenmiyor.

Soru Noah'yı zor durumda bırakmıştı. Hélène ve Noé'yi lüks bir lokantada yemek yerken görmüş ve bu sahne kendisini çok şaşırtmıştı. Çift, üzerinde çok sayıda pırıl pırıl nesne bulunan ve ince beyaz meşalelerin tatlı bir ışığıyla aydınlatılmış bir tür tapınak sunağı gibi bir şeyin çevresine oturmuşlardı. Törenin doğası ve amacı uzun süre bilinmez kalır, hattâ Noé ince hoş bir sesle menüyü okumaya başladığında bile. Noah birkaç ayrıntı hariç, o anlaşılmaz uzun sözleri bile belleğinde koruyabilmişti; ama bugün arkadaşının sorusunu şu sözcüklerle yanıtlayabilir miydi acaba: mersin yapraklı ıstakoz sufle, miyföylü ve kuzukulağı sarmalı kalkanbalığı, çikolatalı nuga, Chablis Şarabı, Maury roti? Kuşkusuz hayır. Henüz her şeyi keşfedememiş olma-

nın getirdiği anlayışla yanlış anlaşılmış olma tehlikesi de ortaya çıkıyordu. Siyah giysili bir adam, düzenli aralıklarla beyaz taştan yapılmış ince tepsilerde, derin ve sessiz bir bıkkınlık ifadesiyle rızklarını getiriyordu. Hélène ve Noé kendilerinden geçmiş bir vaziyette koklayarak yutkunuyorlar, sonra da değişik renkli sıvıların içinde yüzen ve hasta hayvanların küçük dışkılarını anımsatan şeyleri midelerine indiriyorlardı.

- Yiyorlar, yiyorlar, inan bak. Ama sanırım av hayvanının etini bilmiyorlar. Bulabildikleri kadar yiyorlar.

Oğlunun yaşadığı garip dünya hakkında doğru dürüst bir fikir edinemeyen Bonté-Même, her sabah arkadaşının uyanmasını bekliyor ve bir gözünü açar açmaz onu sorulara boğuyordu. İşte bu an, uykusuz kalan ve ikili yaşama alışık olmayan Noah'ya çok ağır geliyordu. Mağarada ya da ağaçlarla örtülü kulübede birlikte kaldıkları için, Bonté-Même, hayata dönüşün ilk işareti olan tan vaktinin ilk ışıklarıyla birlikte, sağa sola dönen, dişlerini gıcırdatan rüyacının başucuna oturup bekliyordu.

- Onu gördün mü? Gördün değil mi?

- Görmedim diye homurdanıyordu Noah, öbür tarafa dönerek.

Ama az sonra, bir avuç şekerli meyva ya da birkaç beyaz ve yağlı larva ile ödüllendirilince, ihtiyar anlatmaya başlıyordu.

- Gördüm onu. Büyük bir odadaydı...

Diye başlayıp, oda sözcüğünü tanımlamak için duruyordu. Öykülerini sık sık Bonté-Même'in sözcük dağarcığını zenginleştirmek için uzun açıklamalarla kesiyordu. Yaklaşık, dolaşık tanımlamalar, kolay olmuyordu doğal olarak. Örneğin, betonu tanımayan birine mobilya sözcüğünü nasıl açıklayacaktınız.

- Çok büyük, iyice aydınlık bir odadaydı ve oturan bir-

çok çocuk vardı. Önlüklü (Önlük:*dişil ad*: Çalışma elbisesi, çalışma, *eril ad.*); acı çeken, sıkıntılı bir kişinin durumu; diğer elbiseleri korumak amacıyla giyilir) ve pantalonlu (Pantalon *eril ad*: ayaklara kadar inen külot) pembe tenli bir hanım kendilerine birşeyler söylüyordu. Asıl şaşırtıcı olan, çocuklar bağırıp çağırmıyorlardı, oraya buraya koşuşturmuyorlardı, birbirlerinin saçlarını yolmuyorlardı -ama tüm bunlara karşın uyuyor da değillerdi. Bu kadın olağanüstü bir güce sahip olmalıydı mutlaka.

"Daha sonra olup biteni acaba sana nasıl anlatsam?

Öğretmen sıraların ortasında sınıfı arşınlamaktadır. Öğrenciler, kafaları kırkbeş derece sıralarının üzerine eğilmiş bir biçimde, zaman zaman kuruyan dudaklarını dilleriyle ıslatarak öğretmenlerinin defterlerine yazdırdığı bir ödevi yazmaktadır.

- Amadou pazara gider, diye başlar öğretmen.

Sesi bir soreksi çağrıştırmaktadır.

- Marul almak ister.

Adam yazmaz ve gevrek gevrek güler:

- Marul alacak, hah hah, ha!

- Satıcının biri Amadou'ya 2 marul fiyatına 3 marul vermeyi teklif eder. Lütfen sen, yazar mısın !

- Bir başka satıcı 3'ünün fiyatına 5 marul vermeyi teklif eder.

- Umarım kıvırcık maruldur, diye muzipçe güler Adam, bir yandan da önündeki kızın yanağını yalayarak öper ve kız bir çığlık atar.

- Amadou'nun 7 marula ihtiyacı vardır ve bir marulun fiyatı da 5,50 frank olduğuna göre Amadou ne yapmalıdır?

Öğretmen verdiği ödevden gurur duymaktadır. Çünkü kendisi bulmuştur. Masasına giderken Adam'ın elinden sa-

kınmak için yolunu değiştirir.

- Size beş dakika veriyorum, der soreks sesiyle.

- Hediye mi verilecek? diye mırıldanır bir öğrenci.

Birkaç dakika sonra, öğretmen Amadou'nun ne yapması gerektiğini sormaya hazırlanır. Bilgiye susamış çocuklar ağızlarına lokmanın verilmesini bekliyormuş gibi beklerler. Heyecanlanan öğretmen kendisinin zaferle çıkacağı belirsiz savaşın öncesindeki sessizliğin tadını çıkarır: her gün, birçok konuda olduğu gibi, bilmemezliğin bu otuzbeş kafalı ejderhasıyla yüzyüzedir. Otuzdört artı bir kafadır aslında, -çünkü öğrenen kalabalığın bir bölümü huysuz, yaramaz ve ne yapacağı belli olmayan öğrencilerdir. Resmi bilgiyi zor özümseyen kalın kafalı biri vardır sınıfta. Ama bu çocuk aptal değildir ve en önemli özelliği buz gibi öfkeli oluşudur. Böylece ejderhaya karşı savaş her gün yeni bir düellonun eklenmesiyle güç kazanır, ama öğretmen, bu düellodan Jules Ferry ve Françoise Dolto'nun ortak takviyelerine rağmen asla muzaffer çıkmamıştır.

- Peki, Amadou'muz ne yapacak?

Otuzdört yanıt eksik olarak verilir, çoğu eğlencelidir. Marul tutkusu doruk noktasındadır. Öğretmen gülücük de dağıtır, azarlar da. Adam hiçbir şey söylemez. Hesap makinesini çıkarmış, alnını kaşıyarak şüpheli bir edayla durmaktadır.

Öğretmen bile bile zor bir soru seçmiştir, çünkü öğrenme herkesin kendisinin yetersizliklerinin farkına vararak bilinçlenmesiyle başlar. -Cumhuriyet okulunun bir elini uzatarak verdiği teselliden doğan tertemiz bir ürkeklik duygusudur bu. Çocuklar, sadece ve sadece onun kendilerini uzun ve zahmetli gayretler sonucunda bilmezliğin çamurundan kurtarabileceğini bilmelidirler. Ama öğretmen, otuzbeş suratın -otuzdört olsa bile!- bakışlarında okuduğu bu korku ve hayranlıkla karışık beklentinin tadını öyle bir çıkarır ki!

- Amadou'muz epey endişelidir, diye söze başlar o laik soreks sesiyle, ama ne yapacağı bellidir. Bakıyorum, ona yardımcı olamıyorsunuz. Hayır, gerçekten olamıyorsunuz. Beni hayal kırıklığına uğrattınız.

- Bu Amadou da nedir? diye öğrenmek arzusuyla sorar Adam. Bir tavşan mı?

- Amadou küçük bir çocuk. Onu tanıyorsun, aritmetik kitabında görmüştün onu. O bir zenci. Siyah olanlarla dalga geçmemek gerekir. Çok iyidir onlar.

- Şöyle ya da böyle, bu kadar marul yememeleri gerekirdi. Özellikle bu fiyata.

- İşte size bilgelik dolu bir öğüt Adam'dan. Ama yine de Amadou'nun yedi marul almak istediğini kabul edelim. Ona ne önerirdin?

Öğretmen zorla ve sabırla gülümser. Bunu yaparken de kendine öylesine saygı duymaktadır ki. *Séminaire*'in[13] tamamını okumuştur ve sevmenin ne olduğunu bilmektedir. Sevmek, kendisini istemeyen birine anlaşılmayan birşeyleri vermektir.

- Stoku yeniden satın almak gerekir, der Adam.

- Öyle mi? diye şaşırır zavallı kadın, sanki onun devam etmesini istiyor gibidir.

Çocuklar kendi aralarında konuşmaya başlar.

- Kesin. Her şeyi hesapladım. Küfe başına kaç marul yapar? 50, 60? Diyelim ki 60. Normal fiata 330 frank yapar. Söylenilenlere göre, ilk satıcı % 33'lük bir indirim yapıyor. Ben bunu % 45'e çıkartıyorum. O marullarından kurtulacağı için fazlasıyla memnundur. Bana inanabilirsiniz. Bu da toplam fiatın 181,50 frank olduğunu göstermektedir.

- Evet, diye mırıldanır öğretmen.

- İkinci satıcı ise mesleğinde zorlu birisidir. Diyelim ki

13 Jacques Lacan'ın yapıtı. (ç.n)

% 50'de anlaşacaklarmış gibi davranalım. Toplam 120 marulu 346,50 franka alması gerekirdi. Bu da marulun tanesinin 2,90 frank olduğunu göstermektedir. Beni anlayabiliyor musunuz?

- Evet... Bu 120 marulu ne yapacağını bize söyler misin Adam? diye sorar öğretmen (nefes alarak öğrenmek istercesine -bu da yoğun pedagojik bir heyecanın göstergesidir).

- Onları siyahlara satacağım. Marula bayılıyorlar. Siyahlar çok iyi insanlardır.

Şapkasının altından gözleri yuvalarından fırlamış gibidir. Öğretmen, sirke giren aslanların terbiyecisi aziz Blandine gibi dudaklarını yalayarak gülümser.

- Şaka ediyorum. Aslında gider pazarın girişine yerleşirdim. Patent vergisi için kaygıya gerek yok, ben vergi memurlarıyla ilgilenirim. Ve marullarımı tanesi 10 franktan satarım.

- 10 frank? (Soreksin sesine otuzdört korocu da katılır.)

- Evet 10 frank. Bu insani bir iştir: "Her Afrikalıya bir marul", 3 frangı marulun bedeli, 7 frangı da siyah Afrika'nın köylerinde sebze yetiştiriciliği için. İnanın bak, bir saat içinde malların hepsi satılır. Net kazanç da 853,50 frank olur.

Bir ölü sessizliğinde hesap makinesinin kapağının çıt diye kapatılışı işitilir.

Öğretmen hafif bir deprem geçiriyor gibidir.

- Bunu gerçekten Üçüncü Dünya Ülkeleri için mi yapardın? diye mırıldanır. Paranın hepsini onlara mı verirdin?

Kızarmış, gözleri dolmuştu.

- Evet Üçüncü Dünya Ülkeleri için. Başka kimin için olacak ki! der Adam.

17

Mevsimler geçiyordu. Kabileyi dilin inceliklerini öğretmeye ilişkin tartışma henüz kesin bir karara bağlanmamıştı.

"Zamanı zamana bırakmak gerekir" diyordu Bonté-Même tartışmalara bir nokta koymak için. Noah ise zamanın böylece yeterince zamanı olacağını düşünüyor ve omuzlarını silkeleyerek bir birşeylerle uğraşmak için çekip gidiyordu.

Yeniden resim yapmaya başlamıştı. Topluluk uzun süreli bir yere yerleşir yerleşmez, sakin, ulaşılması zor ve kendisini bakışlardan uzak bir biçimde sanata vereceği bir mağara bulmak için hemen etrafı kolaçan ediyordu.

Kabile de farkında olmadan, kuşkusuz kimsenin asla bulamayacağı çeşitli karanlık dehlizlerden geçerken iz bırakmıştı.

Noah ilk ve bahtsız deneyiminden sonra, yalız derili, uzun saçlı figürler yapmaya yeltenmedi. Doğrudan av gerçekliğini anlatan resimlerde karar kıldı.

İnsanla ilgili her şey kendisine hiç yabancı gelmemesine karşın, türdeşlerini, korkak ve zihinden yoksun, aynı hatalara ve başarısızlıklara mahkûm halleriyle ne resmetme arzusu ne de gücü vardı. Olur da biri kendisine daha sonra

çağının insanlarının ne olduğunu bir sözcükle anlatmasını isteseydi, şöyle yanıtlardı: onlar ağırdılar. Onları sevmek ve çağlarının da kendilerine benzediğini hissetmek Noah için her an yaşanılan bir çelişkiydi.

Sakin bir köşede yaşamını sürdürmek, sinsi bir kuşkuculuğa sığınmak kendisini insanların ağırlığından kurtarmak için yeterli olmuyordu. Onlarla yanyana iken yalnızca acı ya da sevinçle değil, aynı zamanda aptallıklarla, korkaklıklarla, nefretle yanyanaydı.

Rüyalarının kendisine sık sık (ama yine de onların kendisine yarar sağladığı konusunda kuşkuları vardı) görme olanağı sağladığı istisnai varlıkların görünümlerine artık daha fazla sığınamayacağı için, gergedan, panter, oraks, sayga, yabaneşeği, müflon, at, bizon, yaban domuzu, boğa, ayı ve kurtlar gibi bilindik ve sesleri gür hayvanların resimlerini çizmeye çalışıyordu. Parmaklarının ucunda hepsi koşmaya, birbirlerinden kaçmaya başlıyordu. Binlerce yıl geçse bile bunların yüzeyi örtülemezdi.

Zaman zaman mağaranın duvarına bir elinin izini çıkarıyordu, ama bunu yapıtını imzalamak amacıyla yapmıyor, (geri kalmış bir çağda, bir yazarın imzasıyla övünç duyması tuhaf olurdu), kendi varlığının açık bir kanıtı olsun istiyordu.

Bonté-Même zaman zaman bu yeraltı dehlizlerinin karanlığında gerçekleştirilen uzun yaratıcılık seanslarını sessiz olmak koşuluyla izlemek için izin alıyordu. Arkadaşının meşale ya da içine içyağ konulmuş bir kandilin titrek loşluğunda çalışını seyrederken, böylesine bir enerji tüketiminin gerekliliğini anlamaya çalışıyor, fakat anlayamıyordu. Noah da ona nasıl yanıt vermesi gerektiği konusunda zorlanıyordu. Belki, her şeye karşın, kendi kendine itiraf edemese de, daha çok geleceği, özellikle de bir gün mağaraların ıslak taşları üzerinde terkedilmiş bu kanıtları öğrenecek olan Hélène'i, Adam'ı ve Noé'yi düşünüyor olmalı diyordu kendi kendine.

18

Noah rüyasında onların yanında yürümektedir. Ama onlar onu göremez ve çevrelerini umursamadan gezilerine devam ederler.

Adam ile Noé, güneşle kuşanmış bir sonbahar günü, çıtırdayan yaprakların üstünde yürümektedirler.

Dolambaçlı yolları bulunan geniş bir parktır burası. Noah heyecan içindedir, topallaya topallaya babasıyla çocuğun yanında yürürken, aynı zamanda da neşeyle, doğanın artık insana karşı savaşmaktan vazgeçtiği, ve insanın kendisiyle ve gelecekle uyum halinde yaşama kararı aldığı bu dingin evreni seyretmektedir. Parkta, her canlı varlığın kozmik barışa katkıda bulunduğu duygusu edinilmektedir. Noah da buna inanmak istemektedir.

Çimenler yemyeşil, yapraklar kırmızımtıraktır; göletteki birkaç iri balık küçük balıkları, çaresiz aç olanlar ise bayat ekmekleri yutmaktadır; bir sığırcık sürüsü yeşil bir ağaçkakanı kovalamakta; otların içindeki böcekler birbirlerini yemekte; toprağın altında köstebekler, spagettiler kadar uzun solucanların tadını çıkarmakta; az ötede, fareler, zehirli

buğdayı midelerine indirmekte; bir çocuk, yaşının baharındaki bir bokböceğinin kanatlarını özenle koparmakta; gülümseyerek geçen bir genç adam, kafasında, yanındaki hanımı sıkıştırmak için yüz çeşit yol aramakta ve neredeyse seksensekizini bulmuş durumdadır; artık her şey kırılma noktasına varmış ve karnının sağ yanındaki hafif ağrı önemini yitirmiştir, oysa bu karaciğerinin yarısından fazlasını kemiren kanserin izidir; güneş parlamakta; hava serindir.

Adam, sol elindeki uğurluğunu sımsıkı kavramış, dünyayla, çevresiyle ilgili olmayan düşüncelere dalmıştır. Ara sıra parmaklarını saymakta, alnını kaşımakta, bir gözünü kapatıp kulak memesini tutmakta ve ağzını sağa sola gererek sırıtmaktadır.

Noé farkettirmeden oğlunu gözetlemekte ve onun tam olarak kime benzediğini düşünmektedir. Oğlunun fiziksel görünüşünün yanında, nasıl söylemeli, aşırı suskunluğu da kendisini kaygılandırmaktadır (kullandığı bilgisayarın iletişimin yerini tutması olanaksızdır; Noé bilgisayarını ona verdiğine biraz pişmandır), giyinme biçimi annesinin onca yalvarmalarına rağmen hep aynıdır: lacivert blazer, gri pantalon, kışın keçe yelek ve şimdi de boynuna kadar düğmeli yakasız siyah bir mintan.

Ondört yaşına gelince her gün sakal traşı olur ama gömleğinin yakasından inatçı kıllar görünmeye başlar. Ayrıca, omuzları iyice geniş, yürürken kıçı dışarda, göbeği de yoktur.

Odası da aynıdır... Kafasının görünüşü, yassı, kıvrım ve çıkıntılardan yoksun, parlak ve soğuktur. Odası bir ameliyat yerini andırmaktadır. Ne Madonna'nın ne de Ernesto Che Guevara'nın posterleri vardır, yerde kirli çorap, dergi, plak, çizgi roman namına hiçbir şey bulunmamaktadır. Kitaplar itinayla raflara yerleştirilmiştir -bunların çoğu ekonomi kitapları ve sözlüklerdir-, gazeteler üst üste yerleştirilmiştir -doğum günü hediyesi olarak çok vitesli bir bisiklet

sahibi olmak yerine *Tribune Désfossés* gazetesinin aboneliğini tercih etmiştir.

Resimli tek nesne, Noé'nin birkaç yıl önce hediye ettiği cam çerçeveli fotoğraflardır. İnsanın, maymundan ve kolları yerlerde sürünen pitekanthropedan başlayıp, en gelişmiş kılsız haline ve kararlı adımlarla ekolojik faciaya doğru yürüyen modern homo-erektus'a dek olan evriminin değişik safhalarını gösteren resimlerdir bunlar.

Adam'ın kendi çizdiği bir ok, evrimin tamamlandığı en son sağdaki fotoğrafın üstüne özenle yazılmış üç harflik bir sözcüğü gösterir: BEN. Bu sözcük yumurcağın dingin tutkusunun tanığıdır.

Bu pazar sabahı, Noé oğlunu tanıma kararındadır.

Onun hakkında hiçbir şey ya da pek az şey bilmektedir. Çocuk, sürekli tasarılar, bulanık anılar içinde yaşamakta, ama hiçbir ipucu da vermemektedir. Kendisine karşı olağanüstü bir iletişim stratejisi uygulayan Hélène'le bile az konuşmaktadır.

Noé'nin kendisi de evde değildir çoğu zaman: hafta içinde arkeolojik kazıların peşinde koşturmakta, hafta sonunda da Dordogne'da ya da Ardèche'de incelemelerde bulunmaktadır. Adam da, anne babasının yorucu uğraşlarının gölgesinde, huysuz ve karmaşık hayatını sürdürüp gitmektedir.

Bu basık alın, benzersiz çene, ya bu kafa... diyelim ki genişliği uzunluğundan fazla kafatası, kimbilir hangi dile getirilememiş sevgi hazinesini barındırmakta, kimbilir hangi korkularla kimseye söylemeden yaşayıp gitmektedir?. Çocuğun bu görünür soğukluğu, canlı bir utancın maskesi olamaz mıydı acaba? Peki ya sık sık kanıtladığı fiziksel kabalığı? Bazı arkadaşlarının ve öğretmenlerinin söylediklerine inanmak gerekirse, bir düşünce ve sezgi eksikliğinin, arayış halindeki bir duyarlılığın, içinde bulunduğu sıkıntılı

ruhsal bir durumu dile getirememenin zorluluğunun göstergesi olamaz mıydı?

Dikkatli bir kulak, parkın sessizliğinde uzun süre soğuk kalan babalık duygusunun titreşimlerini işitebilirdi. Noah bunu işitecek kadar hassas değildir. O, sonbaharın savurduğu yaprakların, renklerin tadını çıkarmakla meşguldür. Sona ermekte olan dingin bir mutluluk, uyuma arzusuyla noktalanmak üzeredir.

Adam'ı gözetlerken, çizgilerinde gerçek ebeveynlerini anıştıran bir iz, bir anı aramaktadır aynı zamanda. Başını çevirir ve onları elele, sarsak sarsak sallanarak, dimdik kalkmış saçlarıyla, kürkleri saçak saçak, tırmıklanmış çakıllı yolda yürürken görür. Bonté-Même ile Vertu-Vertu, -yavaş adımlarla gezinen Noé ve Adam tarafından asla görülemezler- parkın gözkamaştırıcı güzelliği karşısında sinmişler ve gözlerini oğullarının üzerine dikerek az ötede durmaktadırlar. Sadece kafası karışan bir köpek onların ayakları dibinde dolanır. Sonra kaybolurlar.

Rüya görmüş olmalıyım, der Noah kendi kendine.

Adam?

- ...

- Şu kulaklıklarını çıkarır mısın, lütfen? Adam beni duyuyor musun?

- Pardon?

- Bunlarla kulaklarını sağır edeceksin. Başka türlü de müzik dinlenebilir herhalde.

- Müzik dinlemiyorum, baba. Radyo borsadaki kurları veriyor. Nikkei yine düştü.

- Hay aksi. Peki CAC 40: ne yaptı? CAC 40 formunu koruyor değil mi?

- Bugün 2,7 puan geriledi. Bu demektir ki elimizden

1595,24 frank uçtu gitti. Nasıl da formunda ama!

Eskiden, diye hayal eder Noé, basit zararsız bir uçurum ayırıyordu kuşakları. Bunu telafi etmek için birazcık iyi niyet yetiyordu. Bugün aramızda, gücül bildirişim otoyollarının üzerinde iletişim ağlarının vızır vızır geçtiği cyberspace'ler var. Ne otoyola giriş kapısını buluyorum ne de ödeme gücüm var.

Kolkola yürüye yürüye bir göleğin üzerine inşa edilmiş, hüzünlü iskeletleri hayatlarına bir anlam arıyormuş gibi duran tahta bir köprüye gelirler ve üzerinde dururlar.

- Ben senin yaşındayken, pazar günleri, babamla kanalda balık avlamaya giderdik. At pisliğine toprak karıştırarak balıkları avlamaya çalışırdı o. Yalın şeyler işte, yalın bir hayat. Hayat diyoruz işte !

Adam gözlerini havaya dikerek içini çeker.

- Niçin benimle bir hafta sonu mağaralara gelmiyorsun? Sabah erkenden hareket ederiz, otların, kırın, toprağın kokusunu duyarsın içinde.

- Sanırım mağaralarda kendimi çok rahat hissedeceğim. Oradan bir daha çıkmama arzusunun doğmasından korkuyorum, der Adam.

(Kahkahalarla gülmez mi?)

- Sizin kuşak doğayla ilişkisini tamamen yitirdi. Bir inekle bir balık arasındaki farkı biliyor musun? Peki yumurta mı tavuktan çıkar, tavuk mu yumurtadan çıkar?

- Tavuk hardisk, yumurta ise softdisk, öyle değil mi?

- Dalga geçebilirsin. Ama ne var ki sorun ortada.

- Yok canım. Biliyor musun doğayla kendimi molada hissediyorum.

Bunu söylerken, Adam uçmakta olan bir sineği yakalar ve onu şimşek hızıyla löp yutar. Noé bunu farketmez ve düşüncesini açıklamaya devam eder.

- Büyük eldeğmemiş uzamları düşün bir kez... Mevsimle-

rin yasalarına, avın ve balık avının tuzaklarına boyun eğmek zorunda kalan bir yaşamı...

- Peki ya hasat? Hasatı unutuyorsun.

- Adamakıllı, zor bir yaşam, uzlaşmasız bir yaşam, yapmacıksız, doğanın engin nefesini duyarak... Vahşi kocaman hayvanlara devredilmiş eldeğmemiş ormanlar...

- Ve de mikroplara, küflenmeye, örümceklere...

- Yalnızca insanın soluk alma vakti yok: sürekli yapabilme gücünü ölçmek zorunda ve de kendini aşmak...

- Buna bir de yanıbaşımızdakinin yapabilme gücünü eklersek...

- İlerleyebilmek için, daha güzel olana, barışa, insanlığa ulaşabilmek için her an savaşım vermek gerekiyor...

- Üç milyon yıllık mesele, bacaklarda derman kalmadı...

Oğlunun mırıldandığı yanıtları işitmemiş olan Noé, kendini sessiz bir hayal dünyasına vermiştir. Ah, doğa, doğa !

Noah ise tahminler arasında gidip gelmektedir. Oğlanın umursamazlığını yarı yarıya yerinde bulur, ama babanın düşüncelerini, davranışlarını da pek akla uygun, hattâ anlaşılır bulmaz. İşte üzerine dörtnala çullanan bir gergedanla savaşacak ya da kökünü emebileceği bir bitki bulmak için karı kazacak hiçbir şeyi olmayan bir insan tipi. Bir iyilik ve uyum cennetinde yaşarken vahşi, acımasız bir doğanın erdemlerini yüceltmek, olacak şey mi?

- Yüzyıllardan beri, diye söze başlar Noé, dünyadan kopuyoruz. Artık dünyayı anlayamıyoruz. Birşeyler bozuldu. Eğer bugün bitkilerin, kuşların, balıkların bizlerden daha uslu olup olmadığını ve onların dünyayla olan ilişkilerini kendimize örnek alırsak... Adam, şu kulaklıklarını çıkartmanı söylemiştim... Ne söylediğimi duyuyor musun?

- Evet, evet. Doğa, balıklar. Bak sen şunlara.

Adam göleti gösterir; içinde tembelce kıpırdanmalar vardır. Uğurluğunu ani bir biçimde yere koyar, tahta korkuluk-

ların üzerinden sıçrayarak yosun tutmuş göletin kıyısına iner.

- Adam, delirdin mi sen? diye bağırır Noé.

Ama Adam onu dinlemez. Kuru yaprakların yüzdüğü yeşil suyun üzerine eğilir, bir ayağı üzerinde diz çöker, fırsatını kollar pozisyondadır -Noé işte o zaman oğlunda hayvansı, içgüdüsel, ilkel birşeyler olduğunun farkına varır. Adam hareketsiz durmaktadır. Gözlerini yeşil, donuk suya diker, Bonté-Même'in sel çukurunda duruşuna benzer bir pozisyonda dikkatle gözlemektedir; eli bir şimşek hızıyla suya dalar ve bir demet inci gibi su fışkırtarak şişman bir sazan balığını solungaçlarından yakalar. Hayvancık nezaket gereği birkaç kez kuyruğunu sallar.

- İşte senin doğan, baba! Baksana ne kadar uslu! der ürkütücü bir gülümsemeyle.

Balık, yağlı sularda uzun süre yüzen bir çuval parçası gibidir. Adam balığı suya atar; balık kararsız bir biçimde, yeniden yaşamaya katlanmak için suyun yüzeyinde çırpınır.

Oğlan, elbisesini düzelterek ve ellerini blazerinin ceplerinde kurulayarak babasının yanına gelir

- Gördün değil mi, senin doğanın nasıl olduğunu, hele insanlar onunla bir ilgilenmeye görsün!

- Güzel bir sazan balığıydı. Sanki hanım bir sultan...

- Artık ilerlemenin erdemlerini göğe çıkarıp, bir zamanlara üzülmezsin herhalde. Zaman hiçbir şeyi değiştirmez baba, özde hiçbir şeyi değiştirmez. Gelişme ne iyidir ne de kötüdür. Geçmişe ağlamakla yeniliğin lirizmine mest olmak arasında seçim yapmak zorunda değiliz. Ben seçim yapmayacağım. Gelişme, geçmiş, gelecek viz gelir bana. Ben dünyayla birlikte yaşıyorum ve her şeye hazırım. Sazan balıklarının uslu olması, benim için yeni bir şey değil, anlıyor musun, Benim yapacak daha iyi seylerim var.

- Yapacak daha iyi şeyler, diye gülümser babası, duygu-

lanmıştır çünkü. Doğrusu yapılacak daha iyi şeyler için bayağı meraklıyım. Hem öyle hayal ederek suyun akışına uymak yerine. Hadi aydınlat beni biraz, ondört yaşının tecrübesiyle.

- Bu basit bir hesap işi baba. Yaşamak için ne kadar vaktin var? Umarım sen de ilke gereği, sazan balıklarının uysallığını örnek alarak benzer sorular sormayacaksın kendine. Yine de önemli değil, senin yerine hesaplayabilirim. Diyelim ki daha kırk yıl yaşayacaksın. En âlâsından yani. Peki ne yapacaksın? Çok basit: gelecek yirmi yıl, elinden kaçıp giden yirmi yılın tamamen aynısı olacak. Son yirmi yıl ise senin ilk yirmi yılının gerisin geriye kısa bir yanıtı olacak ve keşfetme zevkin azalacak. Anlaşıldı mı? Tamam. Bütün bunların toplamının sıfıra yaklaştığını görmek için Nobel ödülü almana gerek yok.

- Nobel matematik ödülü yok ki, diye saptamada bulunur Noé, bir karşılık verememenin sıkıntısı içinde. Ayrıca unutma ki babanla konuşuyorsun. Söylediğin her söz kendi aleyhine çalışabilir. Ciddi değilim tabii.

Adam, soğukkanlı bir biçimde kulaklıklarını takar. Babası hemen çıkartır:

- Bana ne yapmayı tasarladığını söylesene sen, babanın israf ettiği bu sermaye-zamanı ne yapacaksın?

- Kuşkusuz kafatası parçalarını okşamayacağım ya da bok süpürgeleriyle uğraşmayacağım. Ayrıca, hiçbir şey ifade etmeyen tablolar da yapmayacağım annem gibi.

- Bok süpürgelerinin resmini yapabilirsin en azından. Çok kazandırır.

- Olabilir. Önemli olan fırsatını yakalamak. Bir yerde, şans denilen şeyin kel olduğunu ve kafatasının arkasında bulunduğunu okumuştum. Eğer karşında dururken onu saçlarından yakalayamazsan, sana sırtını çevirir, vakit de geçtir artık.

- Ne kadar iyi, ne kadar olumlu, diye yanıtlar babası, ama aynı zamanda da ürkmüştür söylediklerinden. Sen gerçek bir çan tokmağı gibisin.

Yeniden gezinmeye koyulurlar. Noah konuşmalarını dinlerken bir yandan da elma yeşili çimlerin üzerinde fır dönmektedir.

- İnsanların çoğunun kişiliklerinin oturmasını önleyen şey...

- Kişiliği *oturmak*?

- ... kuruntularındaki riyakârlık yani. İyice gururlu oldukları için birbirlerinin eylemlerine bakmıyorlar, ahlâki değerler yanında gözüküyorlar, bu da onların zayıflığı.

- Senin sözcüklerini gerçekçi bulmuyorum Adam. Unutma ki henüz ondört yaşındasın.

- Ama son derece de yeniyim, turfandayım baba. Benim usavuruşuma bak sen daha çok. Para kazanacağım, çünkü insanlar günümüzde onunla varoluyorlar.

- Dünyayı parayla güzelleştiremezsin, adil kılamazsın diye çıkışır Noé.

- Dünya adil *değil ki* baba. Hiç adil olmadı, asla da olmayacak, sorun orada değil, söylememe izin ver. Eskiden, örneğin pazarlıklara karşı bilgi-edim trampa edilebiliyordu. Ben evini ya da kulübeni inşa ederim, sen de bana karşılığını, et ya da bal olarak verirsin. O zamanlar insan zamanını güvenlikle değiş tokuş edebiliyordu...

- Çocuklar da sakinlikle...

- Görüyorum ki anlıyorsun. Sonuçta gerçekten hiçbir şey değişmedi. Ancak daha karmaşıklaştı: paraya kanmak yeterli. *Her şeyin* de bir değeri olduğuna göre, *her şeye* kanmak gerekir. Sana nazikçe söylüyorum: küçük buluşmaların, bulguların, vazoların, azı dişlerin, sapı olmayan baltaların ve dişleri olmayan tarakların yok artık.

- Öyle mi!

- Sen onlara bir değer yüklemeyi reddettikçe onlar mevcut değiller. Bütün bunları bayağı buluyorsun, sanıyorum. Ya da yaşamını verdiğin bu şeylerin gerçek değerini öğrenmekten korkuyorsun.

- Sonuçta yontulmuş çakmak taşlarıyla yaşamımı idame ettirebilseydim...

- Pekâlâ ettirebilirdin. Ama ne var ki buna inanmıyorsun. Onlara bir fiyat vermediğine göre, bu nesneleri temelde küçümsüyorsun sen. Oysa her şey satılabilir. Kaldı ki her şey satılmakla kalmaz, aynı zamanda gelir de getirebilir. İnan bak, çok düşündüm bunu. İstemek yeter. Sen istemeyecek bir insan da değilsin. Çok karmaşık. Çok yorucu.

- Sanki rahip Bernard'ı dinliyor gibiyim. Zavallı adam kabızdan şikayetçiydi ve her sabah kolejin avlusundan ayakyoluna geçerken şöyle tilavet ediyordu: "İstenirse yapılır." Her şey gerçekten gelir getirebilir mi? Ne kadar ilginç.

- Bir kanıt ister misin?

- Hiç istemiyorum oğlum. Haklı çıkmamandan korkuyorum.

- Hiç de öyle değil. Senin pratik işlere ihtiyacın olduğu duygusu var içimde. Sana ispat edeceğim ve kanıtları görmeye zorlayacağım. Gelen bir, diğerleri de gelecek. Örneğin şu gezimizi düşün. Sanıyor musun ki hiçbir özel değeri yok, doğru değil mi?

- Elbette doğru. Birçok şey öğretti. Ama hepsini çözümleme vaktim olmadı, açıkcası.

- Hiçbir şey bunun kadar kolay değildir.

Gerçekten de boş bir çöp kutusunu ele geçirmek, onu devirmek ve üstüne çıkarak bu pazar günü gezginlerine bir söylev çekmek kadar kolay ne var? Kaçanları, oltayla tutar gibi kaçık vaatlerle enselemek kadar kolay birşey var mı? Noah ve Noé, mıknatıs çekmiş gibi kendilerine doğru akan alıkları seyrederler: erkeği, kadını, genci yaşlısı, kaniş kö-

pekliler ve tazılılar ve hattâ saçları yeşil, yanaklarında halkalar takılı bir genç kız sırtındaki beyaz fareyle, hepsi oradadır.

Bakınız, der ısrarla Adam'ın sesi. İyice yaklaşalım.

Ses, yaklaşmalarını ve kendisini dinlemelerini ister.

Noé oğluna bakmaktadır. Hangi genetik mucize sonucu böylesi insanımsı bir araba böylesi bir zihni barındırabilir? Bu olsa olsa içine oniki silindirli motor yerleştirilen bir kağnı olur.

Bu çenesiz, göbeksiz, hayâsız çocuk onlara ne vaat edebilir?

Sözcükler kafaların üstünden yortu törenindeymiş gibi uçuşur. Noé şu sözcükleri işitir: *prehistorya, büyük alim, konferans, buluşlar, elli frank, tüylü gergedanların inanılmaz öyküsü, kubbeli kulübenin altında, mağaralar, beş dakikada, unutulmaz*; oğlunun parmağı topluluğun şaşkınlığı içinde kulübeyi gösterir.

Topluluk, az sonra tezgâhtarın sopasının işaretiyle yürümeye başlar, kubbeli kulübeye yerleşir; yarı daire biçimindeki sandalyeler müzisyenler tarafından boş bırakılmıştır. Yaşlısı genci, kadını erkeği, punklar ve fareler hepsi oturur.

Noé, bir de bakar ki kolundan orkestra şefinin bulunduğu yere kadar sürüklenilmiştir. Konferansa başlamak tereddüt vericidir, karmaşıktır. Noé halkın karşısında hiç konuşmamıştır. Ama Adam, Monsieur Loyal[14] rolündedir; kalabalığı eğlendiren sorular sormakta ve bu da babasının bu sürprizden dolayı yarı koma halinden kurtulmasını sağlamaktadır.

Noé, bir yandan oyuna uymaktan utanır, öbür yandan da oğlunun şakalarını şırak şırak yanıtlar ve sözlerini Cro-Magnon'un beslenme alışkanlıkları ve Karbon 14'ün büyüsü hakkında uzun açıklamalarla bağlar.

Konuşma esnasında, oğlunu sandalyelerin arasında gezinirken ve girişte para toplarken görür.

Az sonra müzisyenler gelir ve yerlerinin tutulduğunu gö-

14 "Monsieur Loyal", fedakâr beyefendi anlamında kullanılan bir deyimdir. (ç.n)

rünce şaşırırlar. Adam, müzik topluluğunun önceden parasını (grup tarifesiyle) ödemeden, *Sambre ve Meuse*'ü çalması için yeterince ikna edici kıyasıya bir açıklamaya girişir.

Noah gözlerine ve kulaklarına inanamaz. Uyanmak için acele eder. İlk kez Adam'ı izlerken onu zaman-uzam içinde geziye çıkarmakla iyi mi yaptım kötü yaptım diye sorar kendine. Babasına gelince, o da son derece inandırıcı bir biçimde, büyülenmiş bir havada tarihöncesi yaşam üstüne olmadık şeyler anlatır. Noah, kuşku içinde, paleontolojinin kesin bir bilim olmadığını anlar hemen.

İvedi bir biçimde evine dönmek ister, ama üflemeli çalgıyı Bonté-Même'e göstermek için evine götüremeyişine üzülür.

Konferansçı, bitkin bir vaziyette, alkışlar arasında konuşmasını bitirir. Herkes heyecanlı ve hemen de kendilerini atalarına yakın hissetmektedir. Ah, bir de güçlü orakslarla dişe diş savaşabilselerdi! Maymun gülücükleri arasında ulu ormanları geçebilselerdi! Ve vahşi aşkı, teklifsiz azgınlığı, kendisi ve gerçek olmayı yaşayabilselerdi! Sadece ihtiyaç gereği ve de aşırıya kaçmadan savaşabilselerdi! O zamanın erkeği ne kadar farklıydı... Ya kadınları... Bizim hayatımız ne kadar değersiz, daracık, köstekleyici, kırılgan... Bu bilgin ne kadar da güzel anlatıyor! Genç adam da, -o gerçekten oğlu muydu?- şeyine... şeylerine, fiziğine rağmen dinleyicileri çekmekte ne kadar usta! (Ne yakışıklı oğlan! der hayal alemine dalan punkçu kız.) Sonuçta hiç de pahalı değildi!

Orkestra Türk Marşı'nı çalmaya başlar ve iki sanatçıyı parkın demir kapısına kadar eşlik eder.

Adam yürürken kağıt ve madeni paraları sayar.

- Ne kadar? (Noé posta trenini soymuş havasındadır, bundan utanmakta ve aynı zamanda da gurur duymaktadır, ama sonuçta, her zahmetin bir bedeli var, diye söylenir.)

- Şişt. Bekle. 1400. 1500. 1600. 1650. İşte toplam 1650 frank. Bu gezimizin değeridir.

- Gösteri için bravo. Yarı yarıya paylaşalım. Bunu pekâlâ hakettin, der baba cömert bir biçimde.

Adam yanıtlamaz, hesap makinesini çıkarır.

- Bu orijinal fikir için % 55. % 10 işleme konuluşu için. %5 animasyon için. % 10 lojistik ve gözetim için. % 8 reklâm için. Geriye konferansın için % 12 telif hakkı kalıyor.

- % 12?

- Evet, biliyorum bu orantısız gözükebilir, ama ben de animasyon için % 5 alıyorum. Ayrıca % 3'ünü de muhasebe masraflarına sayman gerekir. Bütün bu hesaplar acayip bir zaman alıyor. Bu durumda sana 12-3=9, bu da 148,50 frank yapar. Al. Hesabın doğru olup olmadığını kontrol et.

- Gerek yok, sana inanıyorum. Teşekkürler oğlum. Gerçekten teşekkürler.

- Bana teşekkür etme. Bu senin hakkın.

- Ders için teşekkür ederim demek istiyordum.

Adam durur ve babasına öfkeli bir havada bakar.

- Zavallı babacığım... Derslerin sana hiçbir yararı olmuyor. Bakıyorum bana inanmıyorsun. Benim haksız olduğumu düşünüyorsun... Ama yemin ederim, senin için başka kanıtlarım da olacak. Onları iyi ya da kötü yutturacağım. Hadi şimdi birşeyler yemeye gidelim. Karnım aç.

Noé adımlarını çabuklaştırır. İçinde Hélène'i öpme arzusu vardır.

Aşina olduğu bir koku Noah'yı uykusundan uyandırır: kızarmış et kokusudur bu.

Yine pterodaktil vardır.

Gün iyi geçmeyeceğe benzer. Üstüne üslük Bonté-Même'e oğlu hakkında haberler vermek gerekecektir.

19

Hardi-le-Laid[15] gözüpek ve matrak dev gibi birisiydi ve triseratoplarınkini[16] andıran gücü ve gülmeyi sevenleri kendi yanına çekmedeki becerisi sayesinde iktidara ulaşmıştı.

En üst komutanlığı ele geçirişi de çabuk gerçekleşmişti: şefin bir panter avında ölmesiyle taht boş kalınca, bir dizi seri düellolar sonunda tahta talip olanların hepsini yenmişti. Düelloların sonuncusunda, kendisi kadar çirkin ve gözüpek olmayan, ancak kuvvet yönünden de aşağı olmayan bir savaşçıyla döğüşmüştü. Rekabetin bu aşamasında kendisini başarıya ulaştıran şey tükenmek bilmez hırsıydı.

Hardi-le-Laid, kendisini destekleyen kalabalığın oluşturduğu çemberin içine girerken, rakibini görmezlikten gelir, bu da onun kudurmasına ve izleyenlerin gülüşmesine neden olur. Herkesin gözü önünde arkasına döner; sonra da bizon kürkünü kaldırır ve kestane dikeni gibi potur potur tüylerle kaplı ve şaşırtacak kadar güzel kıçını gösterir. Çığ-

15 Hardi-le-Laid, "gözüpek çirkin" anlamına gelmektedir. (ç.n)

16 Triseratop: Sekiz metre boyunda üç boynuzlu fosillerden. (ç.n)

rından çıkan rakibi önce bu çalılığı yolmaya girişir, ancak Hardi-le-Laid, atak davranıp ağaç budar gibi rakibinin gövdesini budar, yerde kalan kalıntıların üzerine sırtlanların yaptığı gibi bir ayağını kaldırarak bir güzel işer ve sonra da kanlı sürgünleri neşeli kalabalığın üzerine fırlatır.

Böylece, herkesin gözünde neşeli bir savaşçı imajı yaratır, çünkü böylesine ilkel (ve her ne kadar tartışması zor olsa da tartışmalı) bir mizaç, o zamanlar kalabalıkların tercih ettiği birşeydir.

Hardi-le-Laid ile türdeşlerinden birini karşı karşıya getiren bir kavga sırasında, Noah ve Bonté-Même, dilin basit özelliklerini kabileye öğretme fırsatı yakaladılar.

Şef, bir gün iki omzunda birer antilopla dönmüş ve birkaç kadın ve erkek yüküne yardım etmek için koşuşmuştu. Antilopların çevresinde dört dönülüyor ve bayram ediliyordu.

Etin kemiğin ayrılması çok iyi gidiyordu. L'Empire-des-Sens hayatını sürekli ereksiyon halindeki bir şebekle yaşamaya gittiğinden beri, kabilenin en alımlı ve kendisine en çok göz dikilen kadını Palavas-les-Flots[17] ufak ince keskin bir çakmaktaşıyla hayvanın karnından yazın giyeceği kısa bir panyo için pay ayırıyordu. Dokuz parmağı da (parmaklarından birisini babası küçükken dişiyle kopartmıştı) hünerliydi ve deriyi işlemede bir benzeri yoktu: bir deniz hayvanı kabuğuyla deriyi iyice kazıyor, sonra haftalarca özenle seçtiği ağaç kabukları içinde ıslatıyor, bir ırmakta çitiliyor, güneşte kurutuyor, perdahlıyor ve tokmakla döve döve yumuşattıktan sonra giymeye hazır hale getiriyordu.

Geçen yıl, iğne olmadan işlemesi zor büzgüler yapmayı

17 Palavas-les-Flots, aynı zamanda Fransa'da Montpellier'de deniz kıyısındaki bir tatil kentinin adıdır. (ç.n)

çok istemişti. Ama bu yaz moda, serbestçe salınan, V biçiminde kesilmiş ya da püsküllü panyolardı. Böyle bir panyo gür tüylü kalçalarına çok iyi yakışacaktı.

İşinin başındaki Palavas'ın aklından geçen de bu muydu acaba? Ya da hayvanın derisini işlerken alev kırmızısı bir eti ellerinde mi hayal ediyordu? Hardi-le-Laid onu seyrederken çıplak gözle de görülen güçlü bir heyecana kapılmıştı. Arzularından birini doyuma ulaşmasına karşı koyabileceğini sanmıyordu. O zaman hiç numara yapmadan karnının altında kabararak taşan kalabalığı teskin etmek için işe girişti:

Çömelmekte olan kadına yaklaştı, kalçalarından yakaladı, anatomisinin en arzu uyandıran parçasını havaya kaldırdı ve birkaç seyircinin gözü önünde kahramanca işe girişti. Noah ve arkadaşı da günlük yaşamda sık rastlanılan bir sahneyi seyrediyorlardı.

Her şey bir çırpıda başlar. Palavas'ın vücudu önce şaşkınlıktan gerilmiş, sonra da kızgın bir puma gibi kasılmıştır. Güneş, saçları ve kıllarının üzerinde zebra postu gibi çizik çizik kızıl yansılarla yansır. Şef, dengesi biraz bozulunca, daha emin bir dayanak bulmak amacıyla bacaklarını açar ve genç kadının hayvandan yüzüp kopardığı ıslak ve pörsük antilop derisinin kafasına inişini göremez.

Direncini yitiren şef bazılarının lâf atmaları, bazılarının hayal kırıklığına uğradıklarını gösteren çığlıkları, bazılarının da alkışları arasında kadını koyverir. Gözlerini kapatan külahı çeker atar: Palavas, karşısında bacakları yarı gevşek duran, sarkık dudaklarının arasından solgun sarı renkli, eksiksiz, düzgün dişlerini göstererek bakakalan şefe cephe almıştır. Tepkinin etkisinden kurtulamayan şef, gülmeli mi kızmalı mı bilemez; kabilenin kadınlarının bile anlamakta zorluk çektiği isyankâr kadın kurbana gelince, o bu işin ol-

mayacağını dile getirecek bir sözcük arayışı içindedir: tek bir sözcük gerekiyordur ona. Sadece bir sözcük.

Bundan güzel fırsat da yoktur; Noah ortağına danışmadan işin öneminin farkına varmıştır. Bu mütevazı modacı hanıma başlangıç sözcüğünü fısıldar; bu sözcük, insanlığı ilk devirlerinden beri yazgısına karşı harekete geçiren sözcüktür.

İnsan hayır diyerek dünyaya gelir. Ancak bu miskinlerin işi değildir. Her olumsuzluk, olayların en insancıl düzenine doğru atılan bir adımdır, diye düşünmektedir Noah. Kabullenme, bazen bilgeliğin gerçekleşmiş halidir; ama çoğu kez de insanlığın bayağı olduğunun göstergesidir.

- Hayır? diye bağırır genç kadın, şaşkın bir biçimde.

- Hayır? diye tekrarlar Hardi-le-Laid sersemlemiş bir vaziyette

- Hayır, diye doğrular Noah.

- Hayır! diye bağırır topluluk hep bir ağızdan beceriksiz bir biçimde.

- Hayır, diye yineler Palavas net bir biçimde, başını kaldırarak ve arzusu bir balon gibi sönen şefe doğru bakarak.

Bunu izleyen kararsızlığı betimlemek yersiz olurdu. Ama şöyle ya da böyle, olay kabilenin yaşamında yeni ve kısa bir dönemin başlangıcıdır. Nitekim herkes, artık Noah'nın pedagoji tutkusunu çok çabuk aşan ifade etme arzusuyla doludur.

Av, çakmak taşıyla deriyi yüzme, kulübe inşaatı, balık avı, ateşin bakımı ve hattâ aşk bile bir zaman kenara bırakılır. Her nöbet saati artık ortak bir dilin örülmesine adanır. Ama bu toplu oyun hemen tembelliğe dönüşür ve çok çabuk da çığırından çıkar.

Yeni öğrenilmiş bir sözcük anlamsız tartışmalara neden

olmakta ve herkes bulmuş olduğu bir karşılığı gruba kabul ettirmeye can atmaktadır.

Örneğin birisi ayağını göstererek "Serenad" diye telâffuz ediyordu. Bir başkası da "Felaket" diyordu, oysa Noah, yavaş ve sabırlı bir öğretim sonrasında geçerli akademik kuralları uygulamak için boşuna çaba sarfediyordu.

Önce yarış oyunlarına adlar verilmeye başlanır (Gagalımemeli!-Entellekt!-Turnesol!-Beriberi!" diye), ama hepsi daha sonra kakafoniye dönüşür ve birçok heyecanlı kavgaya neden olur.

"Kafadanbacaklı!" diye bağırır bir çocuk babasına meydan okurcasına. Babası da sözcüklerin gerçek anlamını kafasının içine sokmak için, çocuğun başını çatal bir ağacın arasına sıkıştırıp pataklar.

Hani olur da Hardi-le-Laid bir emir verirse, herkes bu emri kendince yorumlar ve şef emrin ifası yerine kafasına bir taş, bir dal, bir çakmak taşı ya da bir yarım mamut fırlatıldığını görür.

- İşte sözün gücü, diye düşünce yürütür Bonté-Même bir gün. Olayların akışı tahmin ettiği gibidir. Sözcüklerin uyum ve anlayış getireceğini umuyordun. Ama henüz o saate gelinmedi, anlıyor musun...

Noah homurdanır.

"Sabayon!"[18] diye gürleyen bir ses işitilir, ardından bir başkası "Muhallebi çocuğu!" diye karşılık verir. - Sonra asanın tok sesi işitilir, çatırtıyla kırılmıştır.

18 Yumurta sarısı, şeker ve şarapla yapılan bir krema. (ç.n)

20

- Artık bağırma ! Hiçbir şey anlayamıyorum. Başından tekrar etsene Noé. Hadi sakince.

- ...

- Tamam, bir mağara. Fakat bu bölge gerçek bir Gruyère...[19] Fazladan bir mağara daha bulman çok önemli değil mi?

- ...

- Lascaux'dan[20] daha mı güzel? Bana sorarsan zor değil. Çocuk parkındaki kargacık burgacık yazıları, resimleri neden beğendiğini anlayamadım.

- ...

- Hayatının yegâne gerçeği mi? Peki ben senin hayatında neyim?

-...

- Yalvarırım yeniden başlama. Nereden arıyorsun? Seni iyi duyamıyorum.

19 İsviçre'de peynirleriyle ünlü bir bölge. (ç.n)

20 Fransa'nın Dordogne bölgesinde bulunan Lascaux Mağaraları gerçekten de Paleolitik Dönemin son safhasına ait önemli kaya resimlerini barındırır. (ç.n)

- ...

- Kendinde hâlâ bir ruh var sanıyorsun değil mi?

-...

- Sanıyorum. Biliyor musun, senin adına seviniyorum. Ama seni özlüyorum... Gelecek aylarda, seni sık sık göremeyeceğim diye korkuyorum. Beni Adam'la bir başıma bırakıyorsun...

- ...

- Hayır öyle değil elbette, bir canavar değil o. Hayır, elbette.

- ...

- Ağrılar içindeyim. Çünkü onun için endişeleniyorum. Sonra, evle de meşgul olmam gerekiyor...

- ...

- Bu muhteşem bir şey Noé. Eminim ki, o da mutlu olacaktır. Nihayet, öyle umuyorum. Kendisini anlaması o kadar zor ki. Biliyor musun arkadaşı da yok. Café'ye gitmiyor. Kızlarla buluşmuyor...

- ...

- Biliyorum tabii, yirmi yaşında o. Hadi biraz da mağarandan söz et bana. O kadar mı güzel?

- Sana bir mağara bulduğumu söylüyorum ! Sağır mısın? Çok büyük! Şaşırtıcı!

- ...

- İyi duymamış olmalısın. Ya da çalışmalarımla ilgilenmiyorsun hiç, Hélène. Düşün bir kere! Bu çok büyük bir buluş! Ve bunu ben... Hayır, sanıyorum rüya görüyorum, emin ol bak... Abartmasız Lascaux'dan daha güzel...

- ...

- Çocuk parkından mı? Bırak Hélène, çok korkunçsun. Bu hayatımdaki yegâne başarı.

- ...

- Ama hep sen, sen sen... Bu kez aynı şey değil. Hayır, keşfettiğim sen değilsin. Ya da bunu tek başıma yapmadım, öyle değil mi?

-...

- Cep telefonundan dolayı. Tam mağaranın girişindeyim... Ekibin tamamı dinlenmeye gitti, ama ben burdan ayrılamıyorum.

- ...

- Öyle değil. Şu ressamı düşünüyorum. Freskleri büyülüyor beni. Sanki benim için yaratılmışlar gibi. Anlıyor musun?

- ...

- O bir canavar değil yine de.

- ...

- Peki resim yapabiliyor musun, çalışabiliyor musun?

- ...

- Biliyor musun, sana bir haberim daha var. Az önce bakanlığa telefon ettim. Mağaraya adımın verilmesini istedim. Bizim adımızın. Olur dediler ! Adam'a da söyleyebilirsin.

- ...

- Hélène, bırak hayatını istediği gibi yaşasın o. Café'ye gidemeyecek kadar işi çok onun. Kızlara gelince, her akşam annesine rapor verecek değil ya! Sonuçta artık yirmi yaşında.

- ...

- Adam, hadi gel, yemek hazır.

- Ih...

- Odana mı gidiyorsun? Yemek yemeyecek.misin?

- Zamanım yok. Çalışmalıyım. Şu muzlardan versene.

- Başka türlü de beslenebilirdin, biliyor musun. Bak sen. Biri gitti hemen.

- Ih...

- Günün nasıl geçti? Biraz kaygılı gibisin?

- Ooo...

- Söylesene... Şu küçük surat birşeyler söylüyor gibi... Yoksa âşık mısın?

- Bırak peşimi. Düşünüyorum.

- Birlikte biraz konuşamaz mıyız? Bir kerecik olsun.

- Konuşalım konuşalım...Bana bir muz daha versene.

- Bu sonuncusu. Görünüşte âşık falan değilsin. Peki ufak bir flört?

- Biraz açıklar mısın?

- Anlamamazlıktan gelme Adam. Ne demek istediğimi pekâlâ anlıyorsun. Eve bir kız arkadaşını getirmeni isterdim. Sonuçta bu yaştasın.

- Muz.

- Bu son olsun. Hastalanacaksın. Fakültede güzel kızlar var... Seni çekmiyorlar mı hiç? Yani diyorum ki... Kendini normal buluyorsun değil mi? Benimle açıkca konuşabilirsin, biliyorsun.

- Tamam, bir muz daha. Bu son. Çalışmaya gideceğim.

21

Bir başka sabah olmuştur.

Bonté-Même, Noah'nın ren geyiği derisinden yaptığı çadırına girer. Noah, yaprak döşeğinin üzerinde gördüğü rüyanın son parçalarını dağıtmaya çalışmaktadır.

Elinde, arkadaşının erişmiş yaşını ve önemini vurgulayarak - bu jestlerle dahi kolay olmamıştır-, uzun tartışmalardan sonra şefi razı ederek aldığı ve bir ağaç kabuğunun üzerine itinayla koyduğu iyice pişmiş bir yanak parçası vardır. Bu dikkati sayesinde gece yolculuğu öyküsünü dinleyebileceğini ve Noah'nın gitgide geçiştirdiği şeylerin üstesinden gelebileceğini ummaktadır.

İhtiyar sessizce ısırır ve ağzında uzun süre çiğner.

- Hadi, ne olur anlat. Oğlumdan ne haber?

- Oğlun beni her gece daha fazla şaşırtıyor, diye konuşmaya razı olur Noah, sözcüklerinin üzerine basa basa.

- Ama başka ne yapıyor?

- Kabilemizdeki kadın ve erkek kardeşlerimizin yaşamsal gücünü kendi çağdaşlarının gelişmiş düşüncesiyle birleştiriyor.

- Ama ne yapıyor, ne ediyor, nasıl yaşıyor? Artık bilmece gibi konuşmayı bırak!

- İçinde yaşadığı dünyaya ayak uydurmuş durumda. Kaygılanmana gerek yok.

- Yeterince yiyebiliyor mu? Yeterince içiyor mu? Gerektiği gibi çiftleşiyor mu?

- Onun için kaygılanmana gerek yok.

- Üşüyor mu? Isınıyor mu?

- Onun devri buz devri değil. Asor adalarının antisiklon hava basıncından yararlanıyor. Onun için kaygılanmana gerek yok.

- Günlerini nasıl geçiriyor?

- Günler sabahtan akşama kadar sürüyor. Kaygıya gerek yok diyorum sana.

- Birlikte yaşamını paylaştığı o insanlarla... Hélène'le... Noé'yle... Annelik babalık görevlerini yerine getiriyorlar mı? Onu koruyorlar mı?

- O dünyadaki tehlikeler bizim dünyamızdakilerle karşılaştırılacak gibi değil. Oğlunun korunmaya ihtiyacı yok. Kaygıların yersiz.

- Peki ya o? İyi bir oğul gibi davranıyor mu?

- O insanlar onun annesi babası değil, diye yanıtlar Noah, gözlerini kaçırarak.

- Ama o bunu bilmiyor. Bana Adam'ın onların yaşına ve deneyimine saygı gösterip göstermediğini, onlara bizim buradaki çocuklar gibi her ne kadar eğitimden yoksun olsalar da sevgi duyup duymadığını söyler misin. Hadi dostum, artık yalvartmayı bırak.

- Adam artık çocuk değil. Yağız genç bir delikanlı ve tüm gençler gibi eskilerin deneyimini hiç takmıyor. Bunda da endişelenecek bir durum yok. Onun için kaygılanman gereksiz.

Söyleşi bu şekilde biri için yorucu, öbürü için de eksik olmak üzere sürüp gider. Ayrıntılara karşı duyarlı olan Bonté-Même ihtiyardan kahinsi, kısa ve özlü genel bilgiler edinebilir yalnızca.

Çünkü Noah epey zamandır rüyalarında Adam ile ebeveynleri arasındaki ilişkilerin gelişimini gittikçe artan bir sıkıntıyla gözlemektedir. Rüyadan kalkmak çoğu zaman kendisine arkadaşıyla paylaşmak istemediği acı bir tat vermektedir.

Rüyacı, bugün, kendini Hélène'den ve Noé'en daha az yakın hissetmektedir Adam'a. Avucunda boynuzdan çubuğunu sıkarak her gece yatağına uzandığında, endişe içinde uykunun bastırışını hisseder. Çaresiz kalan ebeveynlerini zor durumda bırakan ve gitgide sertleşen bir gencin, hiç de hoş olmayan ya da anlaşılması güç davranışlara tanık olacağını bilmektedir.

Bu gece de, hep olduğu gibi, Hélène'le Noé'nin yatak odasında, öncesinde ve sonrasında kaygı verici konuşmaların olduğu çılgın melankolik eğlenceye tanık olacağını bilmektedir.

- Bana doğru gel. Kıpırdanmayı da kes.

- Yapamam.

Noé yorganı çeker ve ayağa kalkar. Hélène'nin çıplak vücudu olduğu gibi ortaya çıkar; o ise üstünü örtmez, öyle kalır;

Ne kadar güzel, diye heyecanlanır Noah, gözlerini odanın içinde gezdirirken. Sevişme kokmaktadır odanın içi ama yitirilmiş bir zamandır bu.

Noé de çıplaktır ve elleri arkasında yatağın etrafında dolanmaktadır. Kapıya yaklaşır ve kulağını vererek durur.

- Uyuyor mu acaba?

- Bilmiyorum. Gelsene.

Yeniden birbirlerine sarılarak uzanırlar yatağa. Noah, parlak ve kaygan tenlerini hayran hayran seyreder.

- Uyuyor mu acaba? diye mırıldanır yeniden Noé.

Hélène iç çeker.

Noah, girinti ve çıkıntıların ipeksi cömertliği içinde Hélène'in vücudunu seyrederken, içinde garip bir biçimde figüratif resim yapma arzusu duyar. Sabah olur olmaz, ıssız bir mağara aramaya gidecektir. Yalnız başına, sakince ölüme doğru gider gibi gidecektir. Yine Hélène'in onuruna bir resim yapacaktır; ama bu kez onu bir kabuğun içinden çıkarken değil de, ayakta, bir eli kalçasının üzerinde ve boynunda ince siyah bir rübanla, (niçin böyle hayal ettiğini kendisi de bilememektedir) solgun, bir bulut kadar yumuşak bedenini resmedecektir.

- Gündüzleri odasında gözleri ekrana çakılı bir vaziyette geçiriyor. Kendisiyle konuşmaya yeltenirsen bir maymun gibi dişlerini gösteriyor. Yalnızca gündüz olsa iyi! Geceleri de nöbet tutuyor sanırsınız. Işığı sürekli açık.

- Eline ne geçerse onu yiyor... Kimseyle de görüşmüyor, diye ekler Hélène. Ne kızlarla ne de erkeklerle. Düşünebiliyor musun ufacık bir aşk macerası bile yok, olacak şey değil. Okuluna gelince, hayatta başarılı olmak için çalışmaya ihtiyacı yok. Kendinden öyle emin ki! Peki ya şimdi bize bakışı...

- Zavallı Hélène'ciğim. Onun senin oğlun olduğunu söylemek...

Bir sessizlik olur. Noé'ye sarılır. Sonra onun üzerine uzanır.

Saçları ikisinin de yüzünü örter. Noah iyice ufalmıştır ve soluklarının birbirine karıştığı o daracık uzama girer. Dudakları ıslak sesler çıkararak birbirine yapışır ve birbirinden ayrılır.

- Noé, ne oluyor? Sanıyorum sana kızıyor.

Yeniden öpüşürler. Yine sessizlik olur.

- Benim temsil ettiğim şeye kızıyor, bu aptal ukala çocuk, senin oğlun. (Öper). Mesleğimle, yaşama tarzımla ona göre ben maziyim... Geçmişe dönüp bakmak istemiyor bile. Kendisini ürkütüyor sanki. Her şeyin kendi gözü önünde oynandığına ve kendisinin hep birinci olacağına, galip geleceğine inanmış bir kere... Hélène, senin oğlun bir serseri. (Öper). Bazan düşünüyorum da, haklı olduğunu kanıtlamak için beni eziverecek gibi duruyor.

Sonra bedenleri birbirine karışır ve Noah gizlice aradan çekilir.

Basit bir siyah rübanla, diye düşünür. Ve belki boynunda değil de ayaklarının dibinde, kürklü küçük bir hayvan gibi.

22

Hélène evinin yakınındaki atölyesinde çalışmaktadır. Kuzeye bakan gri bir avluya açılan cilâsız bol camlı bir yerdir burası. Büyük formatlarda olan tuvaller genelde duvara tersinden dayanmış olarak durur. Taban yerlere dökülüp saçılan boyalarla binbir renge bürünmüştür.

Noé içeriye girdiğinde, sevdiği kadın, doğrudan zemine konulmuş, geniş, kare bir tuvalin üzerine eğilip çalışmaktadır.

Çalışırken seyreder. Bir elinde ucunda fırça takılı bir süpürge sapı tutmakta ve mat fon üzerinde öfkeli çizgiler çizmektedir.

Noah bu işi bilen biri sıfatıyla jestlerindeki ustalığa hayran olur. Hareketleri gitgide biçim değiştiren bir insan figürünün doğuşuna tanık olur. Öfkeli bir resimdir yaptığı. Sıcakkanlı bir insan olduğu için, bir öfkeyi değil de, biçimlere can veren şeyi çizmek geçer Noah'nın içinden. Uyanır uyanmaz, Hélène'i, bir merdivenden inerken çırılçıplak resmetme kararı alır.

Ayakları çıplak, üzerinde tuval renginde bir pantalon ve

lekeli uzun beyaz bir gömlek vardır. Saçlarını baştan savma topuz yapmış ve ucundan uzun bir tokayla bağlamıştır. Boynunda inci tanesi gibi ter damlaları, yanakları da çalışmaktan kızarmıştır.

Hélène, Noé'nin solgun yüzünü görünce fırçasını bırakır ve ona yaklaşır.

- Ee, söyle bakalım, bakan televizyonda göründüğü kadar güzel bir çocuk mu?

- Bakanı görmedim. Büyük Reklam Sanatı Müzesinin açılışına gitmiş.

- Zavallı Noé'm benim. Kayalıklarda kargacık burgacık yapılmış resimlerinle fazla ağırlığın yok, bakıyorum...

- Söyleyeceklerimi bitirmedim. Onun sağ koluyla tanıştım. Tarih'in 1968'de, Prehistorik Devrin de 1920'li yıllarda başladığını söylüyor.

Noé görüşmeyi anlatmaya başlar. Çalışma odası bir buzdolabının içini andırıyor, ortada su birikintisi biçiminde altuglassdan bir masa, narçiçeği renginde lombozu anımsatan bir şey, parfümlü, mavi gözlü uzun boylu bir adam.

- Bakan, der, yeni öncelikleri tanımlarken, şu nedenlerle diye açıklıyor, hem rasyonalize bir bütçenin getireceği sıkıntılardan, diye üzüntüsünü belirtiyor, hem de ülkemizin dışarıda dinamik bir imajını yansıtma gerekliliği, diye yanıp tutuşuyor, yarınlara yönelik, sanatın, insan haklarının, ve önemli teknolojilerin gelişmesine yönelik olmalıdır diye vurguluyor ve ardından, sandığınız gibi değil, alçakgönüllülükle diye gülüyor, olsa olsa uygarlıkların çocuksu mırıldanması olan olmayan hazinelerin üstünde büzülüp kalıyoruz, diye noktalıyor. Bir an bir sessizlikten sonra zaten paramız da yok, diye ekliyor ve gülümsüyor.

- Bütün bunlardan ne anlam çıkıyor, bu uzun boylu adamın konuşmasından, diye bilgilenmek ister Hélène.

- Bunun anlamı şu: bu alanı kurtaracağına ve araştırma

projesini inceleyeceğine söz veren Bakan işi oluruna bırakma, yo pardon, verdiği sözün üzerine yatma kararı almış. İki öneride bulunuyor. İl sınırları içinde kalan mağara, ya hem araştırmacılara hem halka kapatılacak ve uğurlu günlerin gelmesi beklenecek... Bu da Saint-Pompon Belediyesinin işine gelmez, çünkü bu belediye yağan yağmurdan zarar, doludan da ziyan ummamakta.. Ya da Devlet şufa hakkından vazgeçecek ve sitenin yönetimini ve işletmesini belediyeye devredecektir.

- Ama bu insanlar mesozoik'i protozoer'den ayırt edemezler. Bu adamlar mağaranı kızarmış patates satan büfeye benzetecekler!

- Bakan her şeyi düşünmüş. Uzmanlardan oluşan bir komiteye, suistimal durumunda tam yetkiyle tasvip etmeme hakkı tanıyacak ve bunlar ilgili yerel dergilerde hemen ilan edilecek.

- Sanıyorum, der Hélène fısıldayarak ve Noé'nin boynuna ellerini dolayarak, sana komitenin başkanlığı önerildi. Bakan nankör biri olmamalı, yüzünden okunuyor.

- Doğru, ben de önceden hissettim, diye itiraf eder Noé, bunalmış bir vaziyette, bu Mumyalar Heyetinin Başkanı olacağımı. Ayrıca sana bir belâ gibi etrafımda dolaşan Légion d'honneur'den de söz etmedim henüz.

- Zavallı. İşte babaerkil otoritenin oturmasına katkıda bulunacak şeyle hiç uyuşmayan birşey. Oğlunun kahkahalarla gülüşünü görüyor gibiyim.

- Rica ederim Hélène. Zaten her gün verdiği zahmet yetiyor da artıyor bile. Ha sahi, ne yapıp ediyor, biliyor musun?

- Telefon etti. Hâlâ stajda. Kendinden memnun gibi. Kendisine para göndermememi istedi. Anlıyorsun değil mi, onun için kaygılanmama gerek yok: yirmi üç yaşında başının çaresine bakmayı biliyor. Hattâ fazlasıyla. Ben daha çok senin için kaygılanıyorum... Söylesene zavallı başkanım,

benim küçük Légion d'honneur'üm, şimdi ne yapacaksın?

- Önce belediyenin projelerini öğreneceğim, tabii projeleri varsa. Hemen bugün telefon edeceğim. İnan bak, bir skandal yaratacağım, diye mırıldanır Noé, kızdırılmış bir köpek edasıyla. Basını ayaklandıracağım. Buluşum biraz olsun basını harekete geçirebilmek için yeterince yankı yarattı. Öyle değil mi? İnanmıyor musun? En azından bana öyle geliyor. Yine de.

- Elbette, diye yanıtlar Hélène dalgın bir havada. Birşeyler içseydik. Sen konuştukça ben susuyorum. Elini yavaşça zavallı adamın gömleği altında gezdirir.

23

- Benim mi gelmem gerekiyor? Anlaşıldı sayın başkan, bir randevu tesbit edelim. Konuyu Belediye Meclisinde tartıştığınızı düşünüyorum.

-...

- Tamam. Ama bana en azından aramanızın...

-...

- Sanırım sonucu bilmek hakkım...

-...

- Olanakları ve yetkisi olmayan küçük bir araştırmacı olduğumu ve bu mağaranın sahibi olmadığımı biliyorum sayın başkan. Eğer soyguncular ve hazine arayıcıları bir şey yapmaya kalkarlarsa oraya ayaklarını basamazlar.

- ...

- Hayır, kendimi İsa Peygamber yerine koymuyorum. Asla. Tam tersine, küçük kazançlar uğruna ulusal değerlere zarar vermenizden korkuyorum. Yineliyorum, bu mağaranın halka açılmaması gerektiğini düşünüyorum. Lascaux'yu anımsayınız, sayın Başkan.

- ...

- Lascaux, evet. Dordogne'da, Fransa'da yani!

- ...

- Pekâlâ, doğru. Oradan söz edelim o zaman.

- ...

- Özür dilerim anlayamadım. Hangi şirket?

- ...

"Erectus sans Frontières"[21] mi? Şaka yapıyorsunuzdur umarım.

- ...

- Ama onlar da kim oluyor? Sizin bu mağaranın işletimini, üstelik komik bir ad taşıyan özel bir şirkete vermek üzere olduğunuzu düşünmek bile istemiyorum.

-...

- Grotesk demek daha yerinde olur... Çok eğlenceli sayın Başkan... Size nasıl bir güvence sağladıklarını öğrenebilir miyim? Kahrolası, söz konusu olan insanlık mirası! Bu mağara kutsal bir tapınma yeri! Bir katedral!

- ...

İsa için, biliyorum. Tamam, anlaşıldı. Ne kadar erken olursa o kadar iyi. Bu para babası soytarılarla görüşmek gerekiyorsa, geleceğim. Kahrın daniskasını görmeye hazırım ben.

Saint-Pompon kasabasında, kestane ağaçlarıyla çevrili bir meydanda *Tilleuls* kahvesinde Hélène ve Noé birşeyler içmektedirler.

Uzun yolculuk sonrası bir mola gerekiyordu. Noé saatine bakar: yolcu yolunda gerektir. Mağaranın bizzat girişinde, belediye meclisi üyeleriyle, bakanlık temsilcisiyle ve kocaman şirketin temsilcisiyle buluşacaktır. Sit alanı köyden birkaç kilometre uzaktadır.

21 Şirketin adı "sınırsız erectus" anlamına gelmektedir. (ç.n)

Arabalarına binerler. Noah arabanın kaportasına oturmuştur. Rüzgâr, gür saçlarını alabildiğine savurmakta, yüzüne yüzüne üfürmekte ve bedeni ılık bir esinti içinde ıslanmaktadır. Böylesi bir duyum buzullardan gelen ve öldürücü rüzgârlara maruz kalmış biri için az raslanan bir olaydır.

Zaten, burada hiçbir şey kendi dünyasındakine benzememektedir. Her şey daha sevimli, daha dostça ve daha eğlencelidir. Su kıyısındaki söğütler ne de alımlı dizilmişlerdir... Yaprakları elle işlenmiş gibi duran kayın ve gürgen ağaçları avuçiçi kadar değillerdir. Bu ağaçlar, kökleri önce toprak üstünde kocaman sürüngenler gibi ilerleyen ve sonra da toprağın altında kaybolan o devasa ağaçlar'la ya da her yaprağında bir aileye yetecek kadar yağmur suyu barındıran bitkilerle nasıl karşılaştırılabilir? Buradaki kuşların boyları böcekler kadar ve üstelik dişleri de yok. Bu alakargalardan ve kırlangıç sürüsünden nasıl korkulabilir; oysa kendisinin, orda gezen birinin hayatı, çeneleri güçlü pterodaktillerin saldırısı karşısında her an tehlike altındadır.

Hayır, bu iki dünya arasında benzer ortak hiçbir şey yoktur. Bu kestane ağaçlarından olağanüstü büyük bir hayvanın havalanması en ufak bir tehlike bile arzetmemektedir. Bu orman bir aslana da yatak olamaz zaten.

Hiçbir benzer yan yok, sadece...

Manzaradaki bazı ayrıntılar belki ...

Ya şu karşıdaki toprak rengi bir kireç köpüğü içindeki kayaların yükselişi...

Karşı yamaçların içinde kalmış dar vadi...

Noah'nın sürekli dirik kalan zihni, bazen benzer biçimleri ayırt eder. Kuşkusuz, rüya ile gerçek arasındaki ayrım acaba kendi kayaduvarı gibi yer yer gözeneklerle mi doludur ve Hélène'in dünyasına, Noah'nın dünyasında da yer alan imgelerin, kokuların, duyumların girmesine de izin mi vermektedir?

Bir virajı dönerken gerçek kendini gösterir. Yol, yukarıdan aşağıya kırmızı maden çapaklarıyla çizik çizik olmuş yüksek yarlarla çevrili bir buzyalağına açılmaktadır. Sık bir orman ona taç giydirmiş gibi durmakta ve öbek öbek kalın bir bitki örtüsü dolambaçlı yerleri süslemektedir.

Noah bu yeri tanır.

Bu yalçın kayaları, kayaların üzerinde uzunlamasına giden yarıkları tanır ve oraya nasıl gidileceğini bilmektedir.

Fırtınalı bir gecede, Bonté-Même ile birlikte, kayaların oluşturduğu bu girinti çıkıntılara sığınmışlardır. Biraz aşağıda, yoldan göremediği bir bölümde, dar bir yoldan gidildiğinde en büyük ve en güzel yeraltı salonuna ulaşılacağını bilmektedir.

Kayalar kaçınılmaz biçimde daha yumuşaklaşmıştır. Keskin dik kısımları daha az kesicidir ve bazı kütleler erimiştir; ama belleğinin kendisine ihanet etmediğinden emindir, öyle ki anıları geçen mevsime kadar uzanmaktadır.

Kil yığınlarının biriktiği ve damgalar gibi durduğu yığıntıları iyi anımsamaktadır. Noah burada demir oksiti ısıtarak sarı rengi elde etmişti. İlk kez bir baykuşu; özellikle de, rüzgârda koşan tüylü bir gergedan sürüsünü resmetmiştir. Resmin gerçekçiliği o denli etkileyicidir ki Bonté-Même şaşkına dönmüştü.

Ren geyiği sürüsünün peşinde iz süren kabilenin verdiği bir yaz molasından yararlanarak bu mağarada haftalarca çalışmıştır. İtiraf etmek gerekir ki bunların içinde resimler, gravürler, kabartmalar, rölyefler vardır.

Sonunda, bir arabanın kapağı üzerinde bu aşina yerlere geri dönmüştür.

İnsan rüya gördüğünü sanıyor, diye mırıldanır.

24

Araba birçok aracın bulunduğu bir park yerine parkeder. Noé ve Hélène ceviz ağaçları arasında yukarıya doğru kıvrılarak çıkan bir patikaya tırmanırlar. Noah da arkalarından topallayarak onları izler

Kendisini Saint-Pompon belediye reisi olarak tanıtan bir adam onları karşılar. El sıkışırlar, hal hatır sorarlar, durum değerlendirmesi yaparlar.

- ESF'in temsilcisi yukarıda. Çok iyi birisi, göreceksiniz, çok da genç. Yardımcılarım ve bakanlık görevlisiyle tartışıyorlar. Eminim ki sizi ikna edecek. Eminim, eminim diye yineler, anlaşılmaz bir gülümseyişle ve ellerini oğuşturarak.

Noah mağaranın girişini tanıyamaz çünkü düzeltilmiştir.

Ama gelenlere doğru yönelen kişiyi, evet onu tanır.

Bu çenesi göbeği, duygusu olmayan, blazerli, çantalı ve rüyalarının tadını bozan evlât, yani Adam'dır.

- İşte meşhur mucidimiz, diye haykırır Adam, dişlerini göstererek ve babasına elini uzatarak. Hoşgeldin Prehistoryalı!

- Hayır olamaz, der Hélène.
- Allah kahretsin, der Noé.

Mağaranın önüne katlanabilir bir masa konulmuştur. Adam uğurluğunu onun üstüne koyar. İki açma sesi işitilir. Çantanın içinde, özenle yerleştirilmiş bir düzine plan vardır.

Bayım, diye söze başlar etobur genç babasına doğru seslenerek, ikimizin de aynı soyadı taşımasını mutlu bir kehanet olarak değerlendiriyorum.

Başkan gülümseyerek onaylar.

- Sizin adınızı taşıyan bu mağara benim de soyadımı taşımaktadır. Bunun kökeninde verimli bir işbirliği yatmaktadır. Ama size önce şirketim tarafından geliştirilmiş bir tasarıyı sunmak istiyorum.

Adam en üstteki planı çıkarır.

Meğerse göğsümde bir yılan beslemişim diye mırıldanır Noé, ne yaptığını bilmez bir biçimde. Bu gerçekten bir yılan işi.

Bir yılan. Göğsümde. Onu büyüttüm, diye hayale dalar Hélène sersemlemiş bir vaziyette.

Noah ise uykusundan uyanmak için can atmaktadır.

- Burada özet çizelgeleri bulacaksınız, siparişini vermiş olduğum üç boyutlu röprodüksiyonlar daha sonra gelecek. İlke sorunları beyefendilerle çözümlendiğine göre, bunlar daha somutça tartışmamıza olanak sağlayacaktır.

- Sen ne demek istiyorsun, yani ilke sorunlarının çözümlendiğini mi söylüyorsunuz ? diye sorar Noé.

- Elbette. Endişelenmeyiniz. Dilerseniz yeniden tartışırız. Fikrinizi öğrenmeyi çok arzuluyoruz.

Arılar başlarının çevresinde vızıldamakta; güneş taşları aydınlatmakta ve hava ısınmaya başlamaktadır.

- Bu yeri bir yeryüzü buluşma yerine dönüştüreceğiz: in-

sanlığa tutkunların buluşma yerine, diye konuşur yılan.

- İnsanlığın, diye yineler Noé.

- İnsanlığın. Siz gerçekten bir bilim adamısınız ve bu sitenin özel önemi dikkatinizden kaçıyor kuşkusuz. İnsan hem fosilleşmiş inci balıklarının omurgalarını biraraya toplama işinde dünyaca tanınan bir uzman olabilir, hem de insan türünün oluşumuyla ilgilenmek için yeterince geride kalmış olabilir, öyle değil mi? Ama Erectus Sans Frontières de onun için burada. Biz insanlara, içlerindeki evrim ve ilerleme arzusunu söndürmemek için, onlara geçmişte olduklarının belleğini kazandırmak istiyoruz. Onlarda olumlu duygular uyandırmak gerekir. Bu fare yuvasının girişinin en üstüne şu slogan yazılacak: "Artık Asla Öyle Olmasın". Yeni bir çağın eşiğindeyiz, biliyorsunuz.

Bakanlık temsilcisi ise Adam'ın ayakkabılarının sivri ucuna bakmaktadır dikkatlice.

Belediye başkanının yüzünde de memnun bir gülümseme dolaşır.

Noah ise mağarasının bir fare yuvası olmadığı görüşündedir.

Hélène ve Noé "Artık Asla Öyle Olmasın" cümlesinin anlamı ve bunun içinde bulundukları durumla nasıl uyuştuğunu düşünmektedirler.

- Ziyaretçilerin karşılanması ve yönetimiyle ilgili altyapı sorunları hızlı bir biçimde çözümlenecek. Şirketimiz ESF bu tepeye hakim hotel, kongre sarayı, sergi salonları, çalışma büroları, işlevsel konutlar vb. tüm yapıların inşası için gerekli finansal kaynakları çözümlemiş durumdadır.

- Muhteşem, diye fısıldar Noé.

- Şirketimiz, doğanın bu köşesine -itiraf edelim ki biraz vahşi olan- daha şirin, daha modern bir görünüm kazandırmak için en uzman mimarlara görev verecektir, diye konuşmasını sürdürür Adam, örnek maketler göstererek. Ama

işin önemi yalnızca bu değil elbette.

- Önemli olan, göze hoş görünecek şey yaratmaktır, der bakanın yardımcısı.

- Ve insanları toplamak, diye abartılı bir edayla söze karışır belediye başkanı.

- Gerçekten öyle, der Adam. Biz de bunun için çaba göstereceğiz. Burası dünyada yegâne bir çekim merkezi olacak. Fresklerin ortasında, ziyaretçilere o devre ilişkin eksiksiz bir fikir vermek amacıyla -fakat bu dramatize edilmiş, sahneye konulmuş ve sürekli yenileştirilerek televizyon kanallarında canlı ve prime-time olarak sunulacak bir fikirdir- sürekli seyirlik bir gösteri olacak.

İşte bu benim oğlum, diye heyecanlanır Hélène.

Bu benim oğlum olamaz diye karar verir Noé.

Şimdi Bonté-Même'e ben ne diyeceğim? diye düşünür Noah.

- Birinci eksen, o halde, tarihsel düzenleme olmalı, diye bağlar Adam. Çağdaşlarımıza artık kendimizi soyutlamak zorunda olduğumuz ilkel kabuğu gösterebilmeliyiz. İkinci eksen ise daha az önemli değil.

- Doğru, diye onaylar bakan yardımcısı, sarı güzel saçlarını eliyle arkaya doğru düzelterek. Amaç, insanları iyileştirici olaylar yaratmaktır. Bakan buna çok önem veriyor. Adam, açıklar mısınız?

- Saint-Pompon ses getiren bir yer, dünyanın yaşadığı talihsizliklerin aynası olmalıdır. İnsanlık birçok yerde, hâlâ taş devrinde yaşamakta. Bahtsızlığı göstermek demek, onu yeryüzü iletişimi mucizesiyle defetmek demektir.

- Anlıyorum, diye yalan söyler Noé.

- Bir örnek. Küçük bir Siyah Afrika ülkesinde etnik bir savaşın ortalığı kırıp döktüğünü hayal edelim. Bizim sürekli ordumuz en kısa zamanda konuya egemen olacak ve onu bir dizi film gibi popülarize edecektir. Sonra buraya, bu sa-

vaşı temsil edecek, itinayla seçilmiş birkaç sivil kurban getirtiriz. Onlar da bu prehistorya döneminden kalma sitede bir tür katartik psikodramı dünyanın gözleri önünde canlandırırlar! Ve en son olarak da, Yöneticileri, kongre sarayımızda ya da barış sarayımızda canlı ve halka açık olmak üzere en popüler animatörlerin yönetiminde uzlaşmaya davet ederiz! Onları ikna etmenin birçok yolu var. Belki diyeceksiniz ki...

- Hayır.

- Evet, Bana, yeryüzü barışının hiçbir zaman böyle sağlanmadığını söyleyeceğinizi hissediyor gibiyim. Ama bizler en azından projektörleri dramatik bir durumun üzerinde yoğunlaştırmış ve insanları geçici de olsa duyarlılaştırmış olacağız. Ayrıca, çivi çiviyi söker, biliyorsunuz bunun anlamını.

- Hayır.

- Kısacası, Saint-Pompon süratli bir biçimde iş dünyasında bir tekel özelliği kazanacak. Hükümetlerin, şirketlerin ve ardı ardına yağacak olan bağışların sayesinde bütün bu işlemlerin parasal yanı çözümlenecek. Benzer işlemler büyük doğal felaketler durumunda da işlerliğe sokulacak. Önemli olan yürekten vurmak, çabuk ve kuvvetli vurmaktır. İnsan artık bir hayvan olmadığını ve kendisinin sponsorunun kendisi olduğunu göstermelidir.

- Saint-Pompon Barışın evrensel başkenti olacaktır! Haydi insanlık için ileri! diye coşar.

- Ve insanlar dolacak, der belediye başkanı.

Noé'nin isteği üzerine, heyet ikisini yalnız bırakır. Hélène de heyetle ayrılır; eşini kendisini beklemek üzere *Tilleuls*'e bırakacaklardır.

Noé önde, Adam arkada dar bir dehlizde ilerlerler. Mağaranın girişi yıllarca tıkalı kaldığı için tümüyle enkaz halin-

dedir; ama büyük salona ulaşıncaya kadar pek zorluk çekmezler. Dehliz engellerle, dar geçitlerle, siyah derin uçurumlar, koskocaman kuyular, girintili çıkıntılı, inişli yokuşlu ve kaygan kısımlarla doludur.

Noé kendi evinde gibidir. Bu nemli, taş ve toprak kokulu karanlığı çok sevmektedir. Bir zamanlar zamanın sığınağında izlerini bırakmak için uğramış insanların kardeşi gibi hissetmektedir kendisini.

Sonunda resimli kayaduvarın bulunduğu odayı oluşturan geniş dehlize ulaşırlar. Meşalelerin ışığında titreyen binlerce sarkıt vardır burada.

- Ayakkabılarını çıkar, diye emreder Noé, kendi ayakkabılarını da çıkararak.

- Burası cami mi ? diye şaşırır Adam, ama dediğini yapar.

Araştırmacılar için, mağaraların zemini, tarihöncesi insanların yaşam biçimi ve çalışma teknikleri konusunda zengin bir bilgi yatağıdır; çözümlenmeyi bekleyen ince referansların silinmemesine dikkat etmek gerekir. Ama Noé, bu itiyatının işe yaramadığını farkeder: fresklerin bulunduğu geniş salona girerken, zeminin çiğnendiğini, ayak izleri ve flüoresan işaretlerle dolu olduğunu görür.

- Bu bir cinayet, der.

- Eğlenceli bir deneyimin başlangıcı, der Adam.

- Onlara anlattığın bütün bu saçmalıklara kendin inanıyor musun?

- Özellikle çok para kazanarak çok eğleneceğime inanıyorum. Bu eskiliklerin püskülüklerin dünyanın yüzünü değiştireceğini mi sanıyorsun? Onlar asıl değerini benim verdiğim değerle kazanacaklar.

- Bana bunu nasıl yaptığını anlat bakayım.

- Önce, günümüzde, modem takılmış bir bilgisayarın borsadaki büyük serüvene katılmak için yeterli olduğunu bilmen gerekir. Ben bu konuda elde ettiğim sonuçlardan

hep memnun kaldım. Çok çabuk öğreniyorum, farkında mısın? Annem ve sen hiçbir zaman evde bir milyoner barındırdığınızı farketmediğinize bahse girerim.

- Bizden nefret ediyorsun sen.

- Benim Oidipus hafiflikleriyle yitirilecek zamanım yok. Ben uzaklardan geliyorum ve zamanım sayılı.

- Kısa kes o zaman? Nasıl becerdin bunları?

- Senin bu buluşunun çok önemli olduğunu hemen farkettim. Senin çağına ve kuşağına ait olan ve bilimsel ya da ahlâki vesveselerinin ardında gizlenen korkaklığınla her şeyi berbat edeceğini düşündüm. O zaman elimdeki olanaklarla senin yerine eyleme geçmeye karar verdim.

- İnanamıyorum. Peki izin ve onayları nasıl aldın?

- Bakanlıktaki kişileri ikna etmem hiç de kolay olmadı, yani rüşvet vermek gerekiyordu. Ama bu işlem onları zorda bırakmadan işlerine yaradığı için hemen malı bıraktılar. Yerel belediye başkanlık divanı üyelerine gelince, onlara tek başlarına olanak ve uzmanlıkları olmadan bu hazinenin işletmesini üslenemeyeceklerini kanıtladım. Bir arıtma istasyonu yaptıracağıma söz verdiğim için işletme hakkını bana bırakmayı yeğlediler. Herkesin bir hayali var. Her şeyi arıtabilecekler ve bu da mutlu olmalarına yetiyor. Bunlar uslu insanlar. Ayrıca, yabancıların ve sermaye akınının küçük işleri için bir yardım teşkil edeceğini çok iyi biliyorlar, hani kendilerini çamura batırmayacak kadar...

Noé, el lambasının ışığında, gizini çözemeyeceği resimler görür. Örneğin gergedan sürüsü, rüzgârda dalgalanan tüyleri, siyah bir ormanı anıştıran boynuzlarıyla, dağ üzümü gibi yusyuvarlak gözlerinin dans edişleriyle, kısa bacaklarının güçlü devinimleriyle acaba niçin bir kuyuya ya da uçuruma düşecekmiş gibi koşmaktadırlar? Uçurumun öteki kıyısında, bu kudurmuş hayvanları cehennemin derinliklerine gönderecekmiş gibi duran bu havaya kalkmış el acaba han-

gi şişkin karınlı ana tanrıçaya aittir? Bunu hiçbir zaman öğrenemeyecektir, nasıl ki kayaların üzerine çizilmiş tek figür olan baykuş gravürünün ya da üçyüz metre uzunluğundaki duvarları süsleyen sayısız resmin gizini hiçbir zaman öğrenemeyecekse. Edindiği her bilgi, bütün bu sabır boşunadır.

Noah da resimleri bir tutam özlemle seyreder. Fena değil, hiç de fena değildir. Ritmin ve renklerin gerçek anlamı vardır orada. Günün birinde böylesi iyiliksever bir ruhu, iyi bir insanı bulmak hiç de kesin değildir.

- Üzgünüm, oğlum. Bunu yapmana izin vermeyeceğim.

- Bırak baba, başka seçeneğin yok. Tüm kapılar kilitli artık. Bir kerecik olsun akıllan. Eğer istersen sana bir danışmanlık kadrosu ayarlayabilirim. Düşündüm bunu. Küçük bir köşede, o sevimli resimlerini, vazolarını incelemeye devam edersin.

- Geceleyin, yağlı kağıtları ve konfetileri topladıktan sonra mı? Teşekkür ederim. Yapmamayı yeğlerdim.

Artık bu şakalara son vermesi için onun küçük sağlam kafasını sarkıtlara dayayıp kırma vakti geldi, diye söylenir Noé.

Tilleuls'ün terasında, kestane ağacının yaprakları altında, kuvvetli esen rüzgâra rağmen, Hélène not defterinin bir sayfasına sırtlan başlı bir çocuk resmi yapmaktadır.

Noé yanına oturur, dudaklarını beyaz şarap kadehiyle ıslatır.

- Onu öldürmeye yeltendim., der sakin bir sesle.

- Kimi, oğlunu mu? diye sorar Hélène, aynı zamanda resim yapmaya da devam eder.

- Evet onu.

- Çetin ceviz olsa gerek. Sana bir kötülük yapmadı değil mi?

- Bir sarkıtı kırdım. Disney'in hiçbir zaman sahip olamayacağı.

- Nerede şimdi? diye sorar Hélène, bir yandan da küçük parmağının ucuyla resmin bir bölümünü koyulaştırır.

- Kim, Oğlun mu?

- Evet, evet o.

- Kuşkum yok ki hâlâ ağaçların içine fırlattığım uğurluğunu arıyordur.

- Peki şimdi ne yapıyoruz?

- Hayatımızı değiştiriyoruz.

25

Ilık bir rüzgâr esiyordu uykudaki insanların üstüne. Gece karanlık ve gürültülerle boğuluyor gibiydi.

Noah ayrı bir köşede, biraz güherçile, biraç çalı çırpı ve iki çakmak taşıyla bir ateş yaktı. Ocağın yanında bir kuyu kazmıştı ve içine, içi su dolu ren geyiği tuluğunu koydu.

Korları güçlendirerek içine taş attı. Isınınca iki çubukla onları aldı ve suyun içine batırdı. Sonra, onları sudan çıkarttı ve başka kızgın taşları koydu. Bu şekilde, su kaynayıncaya kadar devam etti.

Sonra suyun içine birkaç avuç salyangoz, derisi soyulmuş soreks[22] parçaları, rezene tohumları, bir yabani lahana ve ismini bilmediği birkaç yumru attı.

Uyumamayı tercih etmişti ve böylece rüya görmekten de kurtulacaktı.

Vertu-Vertu'nün ölümünden bu yana, acaba kaç kış, kaç bahar geçmişti? Belki de yirmi beş. Bilgilenme yönünden zengin bir dönem.

22 Fare büyüklüğünde, böcek yiyerek geçinen hayvancık. (ç.n)

Bir yandan da suyu kaynatmaya devam ediyordu. Çorba hazır olduğunda, Bonté-Même'i uyandırmaya gidecek ve yemekten sonra da birlikte ava gideceklerdi.

İki avcı güneş göründüğünde konaklama yerinden çoktan uzaklaşmışlardı. İkisinin de elinde fildişi uçlu, keskin, sivri ve ileriye sürgülü mızraklar vardı. Özellikle Noah bu son buluşundan dolayı gurur duyuyor ve denemek için acele ediyordu. Bu, tam ucunda ve mızrağın arka yüzünden açılan bir deliğin içine yerleştirilmiş bir çengel bulunan uzun bir sopaydı. Alet avcının eliyle kolu yana çevirmesinden sonra ileriye doğru uzuyor ve işlevini artırıyordu. Bu şekilde öne doğru ilerleyen mızrak şimşek hızıyla gidiyordu. Eğer yöntemi etkili olursa, Noah bunun avcılar tarafından kullanılışının yaygınlaşmasını arzu ediyordu, -buna karşın insan kardeşlerinden hep olduğu gibi, mutlaka birinin bu aygıtı beklenilmedik ve kuşkusuz zararlı amaçlarla da kullanacağını biliyordu. Artık türünün ilerleme ve gelişme arzusuna pek ilgi duymuyordu. Bununla birlikte, bu önüne geçilmez icat etme ihtiyacının, pek yakında korkunç bir sonla biteceğinden de hiç kuşku duymuyordu.

Bir kütükten yararlanarak nehri geçtiler. Suyun kuzey akışı yönünde, oraksların yayıldığı, yer yer çalılarla dolu geniş bir step bulunuyordu.

Uzun bir yürüyüşten sonra sürüye rasladılar. On kadar hayvan vardı. İçlerinde uzun boynuzlu güçlü ve siyah bir erkek oraksın silueti öncelikle dikkat çekiyordu.

Yavaşladılar, çalılıkların arkasından gizlenerek ve rüzgâra karşı ilerlememek için uzunca dolanarak ihtiyatla ilerlediler.

Mızrağın erişebileceği mesafeye ulaşmışlardı. Ancak hayvanlar farkına varmış ve kafalarını dikmişlerdi. Bakışları belli olmayan bir noktaya yönelmişti: karşı taraftan tehlike

geliyor gibiydi.

Birden sürüde bir panik başladı.

Bütün hayvanlar, Noah ve arkadaşının saklandığı yere doğru dört nala koşmaya başladılar. Yalnızca erkek oraks koşmuyor ve türdeşlerinin kaçışını gizlemek ister gibi duruyordu.

Kendilerini kaybetmişe benzeyen hayvanlar, birbiriyle tokuşan boynuzlarının ve topuklarının çıkardığı seslerle ileriye atılıyorlar ve bu sesler iki adamın göğsünde yankılanıyordu sanki.

Az ötede, oraks, dört dişi aslanla inanılmaz bir boğuşmaya girişmişti. Oraks yavaş yavaş döğüşüyor, boynuzlarıyla darbelerini sallıyor, tekme savuruyor ve böylece çevresinde zıplayan çevik ve hareketli rakiplerini uzakta tutmaya çalışıyordu.

Sürü dağılıyordu. Noah ve Bonté-Même'in yanıbaşına kadar gelen hayvanlar, otların içinden fırlayan yeni bir tehlikeyi farkedince aniden geri dönüyor ve kaçıyorlardı, şefleri de onları takip ediyordu. İki adam artık bu esnada avı değil de, oraksların şimdilik atlattıkları, ama az sonra da üstlerine çullanacak tehlikeyi düşünmektedirler.

Ancak bu sırada, zayıf ve belki de en yaşlı ama şöyle ya da böyle artık bu koşuşturmanın ritmine ayak uyduramayacak olan orakslardan biri, öbürlerinden uzaklaşır ve geriye döner. Belki de bu şekilde yalnız kalarak ve saldıranları üzerine çekerek kendini feda etmeyi kabul ediyordu.

Noah ve Bonté-Même tehlikeyi savuşturmak için birbirlerinden uzaklaşırlar. Aslanlar uzun otların üzerinden atlayıp koşarak gelmektedirler. Üçü, oraksın üzerine çullanır. Oraks hareketsizdir ve böğürmeye başlar. Üç etobur başına üşüşür. Derisine dişlerini ve pençelerini saplarlar, artık hayvanın kurtulması olanaksızdır. Her pençe atışta ve dişlerini saplayışlarında kocaman et parçalarını koparırlar bedenin-

den. Aslanların gövdesi hareketleriyle uyum halindedir; tüyleri kan içinde kalmıştır; ısırırken gülümsemektedirler.

Dördüncü aslan, bu esnada, on adım kadar ötede olan iki adamın etrafında çember çizerek koşuşturmaktadır. Adamlar, elleri silahlarının üzerinde, hayvanın dansını seyretmektedirler.

Hayvanın çizdiği çemberin gitgide daraldığını anlarlar. Hayvan kuşkusuz birisinin üzerine atılmak için elverişli bir anı beklemektedir.

Az ötedeki oraks yavaş yavaş böğürmeye devam etmektedir. Hareketleri daha da zayıflamıştır. Üç dişi aslan kendisini canlı canlı yemekteyken, her şeye rağmen, amaçsız bir biçimde sendeleyerek yürümeye çalışır. Az sonra da dizleri üzerine düşer. Burun deliklerinden ve yaralarından fışkıran kan, siyah derisini ışıldatmaktadır.

Öteki dişi aslan ise çember çizerek koşmasına devam eder.

Aniden, Bonté-Même'in mızrağı bir ıslık sesi çıkararak fırlar. Yeni aletle mızrağın hızı on katına çıkmış ve hayvanın başını sıyırarak otların içinde kaybolmuştur. Hayvan koşmasını sürdürür ve iki adamın çevresinde gittikçe daha yakın mesafeden dönmeye başlar. Noah silahsız kalan arkadaşına yaklaşmayı dener hemen.

İşte aslan da saldırmak için bu anı beklemektedir.

Bir yıldırım hızıyla Bonté-Même'in üzerine çullanır. Bedenleri otların içinde kaybolur. Hayvanın pençeleri kollarına ve bacaklarına saplanır. Az bir zaman sonra da hayvan adamın üzerindedir ve onu hareketsiz tutmaktadır. Noah, hayvanın ağzının, arkadaşının omuzunun üzerinde önce açıldığını, sonra da ince ve sakin bir jestle kapandığını görür.

Hayvan dişlerini Bonté-Même'in etine saplarken bir gözünü Noah'ya dikip iyice açarak bakmaktadır; işte Noah'nın mızrağının sivri ucu tam bu göze isabet eder.

Noah oraksların dörtnala gelişini duymamıştır. Gözünden isabet alan aslan öfkeyle kükreyerek Bonté-Même'i bırakır. İkinci bir mızrak darbesi onu toprağa çiviler. Uzun süre tepinir, ama arkadaşı kalçalarını parçalayan birkaç pençe darbesinden kurtulamaz. Sonra yere düşer, kendi ekseni etrafında dönemez olur ve stepin havasını son bir kez soluyamadan enerjisi tükenir.

Yaralı oraks böğürünce diğer orakslar geri döner. Onun etrafını çevirirler ve şiddetli boynuz darbeleriyle ağızları kana susamış üç dişi aslanı kovarlar. Aslanlar yavaş adımlarla, birkaç oraksın derisini soyamadan kan lekeleri içinde uzaklaşırlar.

Yaralı oraks yerde uzanmaktadır. Boynundan ve sırtından etleri koparılmıştır. Gözleri yarı açık bir biçimde hırıltılı sesler çıkarır. Öteki orakslar ise çevresinde bir çember oluşturarak yarasını yalarlar.

Onlardan birkaç metre ötede, Bonté-Même kan kaybetmektedir. Solgun bir yüzle kanayan yarasına ot ve yosun bastırarak durdurmaya çalışan dostu Noah'ya gülümser.

Noah yaralarına bakar. Derin pençelerle açılan yaralarından düzenli aralıklarla kan fışkırmaktadır.

Güneş artık batmak üzeredir, ama onlar günün nasıl geçtiğinin farkında bile değildir.

Oraks hırıltıyı kesmiştir. Sürü, boynuzları yere eğik bir biçimde uzaklaşır.

- Bana oğlumdan sözet, der Bonté-Même tatlı bir sesle.

26

Ona çocuğundan bahsetmek... Can çekişme aynı zamanda mutluluğun bir parçası olacak değil ya.

Çünkü, Noah, can çekişmekte ve içi yanılsamalarla dolu olan bir babaya, Adam'ın son zamanlarda yaptıklarına ilişkin anlatılamayacak kadar zor gelişmelere tanık olmuştur.

Adam Odette'le karşılaşmıştır. Mağara olayının ertesinde, Saint-Pompon'da Turizm Danışma Bürosunun tek çalışanı olan bu kızla tanışmıştır.

Odette çok genç, temiz ve neşeli bir genç kızdır. Adam, ivedi bir biçimde, kızın gösterişli niteliklerinden ve köyde sahip olduğu saygınlıktan dolayı ona göz koyar. Zaten babası da bölgenin en zengin iş adamlarındandır, bu da onun doğal güzelliğine eklenen ayrı bir özelliğidir.

Genç kız Adam'ın etoburumsu çekiciliğine kayıtsız davranmadığı için, sorun çabuk çözümlenir. Kendisine erkek eli değmemiş olan Odette, oğlanın oldukça fazla şeyi, yani nasıl söylemeli, özel fiziğine rağmen iletişimsel enerjiyle yüklü olmasından dolayı kucağına düşer.

Bunu izleyen haftalarda evlenirler. Malların bölüşümünü

paylaşarak, yalın, acele bir tören yapılır. Odette'in ailesi de kısa zamanda oğlanın çekiciliğine kapılmakta gecikmez, çünkü bir tahvil portföyü, her zaman iyi duyguların ilan edilmesinden daha ikna edici olmuştur.

Hélène'le Noé'ye gelince, düğün törenine davet edilmezler. Adreslerine ulaşılamamıştır, çünkü söz verdikleri gibi, bir başka hayat yaşamak üzere evlerini terketmişlerdir.

Adam, paleolitik insanlık devri şantiyesini yola koymak amacıyla genç karısının yanına Saint-Pompon'a yerleşir. Genç kadındaki düş kırıklığı, içinde beslediği saf umutların üstesinden gelmesine yetecektir. Oysa, bir finans meraklısı, kendine inancı tam, tapınası biriyle evleneceğini sanmıştı, ama her gece, yatağında, iliklerine kadar tasarruf eden bir muhasebeci bulur. (Bu da aslında, köy yaşamını iyi bilen birçok gözlemciye inanmak gerekirse, yatak odası dışında, karısının koynuna, evet onların deyimiyle dal taşak koynuna girmesine engel değildi.)

Odette, Adam'ın o ana kadar mükemmel olan yörüngesinde bir hatadır. Tümüyle geleceğini kazanma yönünde angaje olan Adam, zaman ve akıl yokluğundan dolayı genç evli kadının doğasıyla ilgilenmeyi ihmal etmiştir.

Bu nedenle, Odette'deki hayal kurma ya da duygularından vazgeçme eğilimini uysallık olarak görür; onun her tür uzlaşmayı kabul etme eğilimini, kişilik ve irade yoksunluğu olarak değerlendirir; insanların yanında anaç tutumlar takınmasına içgüdüsel bir ihtiyaç olarak bakar, bu da olsa olsa güven verici ve beklenilen davranışlarının ardında duygularının gizini koruyabilmek amacıyla benimsenen taktiğe dayalı bir kaygıdır.

Odette'e mesleki kariyerinde açık seçik bir yer ayırır ve onun bir gün, kendi şeflerinden biriyle o kadar özenle belirlenmiş düzene uymayacağını bir an aklından bile geçirmez.

Adam, yaşadığı devrin bir özelliğine uyarak ESF[23] bünyesinde, emlakçı, gösteriler, hizmetler, kaynak yönetimi, malların korunması, halkla ilişkiler, iletişim gibi etkinliklerin temel sektörlerini oluşturan bir dizi belirsiz şirketler kurar. Bu oluşumun içindeki sermayenin dolaşımı, esrarı aydınlatmak amacıyla, vergilerin her alanda zeroya inmesi için öngörülmüştür.

Ve yine ülkedeki geleneklere uygun bir ilkeye göre, bütün şirketler ticaret kütüklerinde Odette'in adına tescil edilir. Bu örnekler, evlilik bağının niteliğinin bozulmaması gerekliliğine duyulan bir hayranlığın ifadeleridir.

Genç iş adamının atılımıyla, işler oldukça çabuk bir biçimde başka bir boyut kazanır. Tepenin doruğunda, emektar kestane ağaçlarının yerinde posmodern binalar yükselir. Flexiglas tüpler içinde, geceleri neşeli renklerle aydınlatılan birçok asansör, artık bir zafer takı görünümünü almış olan mağarayla köyü birbirine bağlar.

Diken diken otlarından, ağaçlarından barındırılan düzlükte, peyzaj düzenlemeleri yapılır ve her biri müstakil İnsanlığa Hizmet Evleri adı verilen aklın almayacağı binalar inşa edilir.

Her evin adı özel bir temaya ayrılmıştır: örneğin İnsan Hakları Evinde açılan geçici insanlık sergilerinde, halk, Şiapa Kızılderililerini, gerçek Yanomamileri ya da Çin Hükümeti karşıtı aydınları görüp işitip dokunabilecek; İnsanlık Dışı Davranışlar Evinde, insanın kendinden sonra gelen türdeşlerine her şeyi söyletmek amacıyla bulmuş olduğu çeşitli araçlar (yontulmamış hantal kerpedenden seruma kadar), sergilenecektir; İdam Cezası Evinde, insanın kendinden sonraki türdeşinin kesinlikle rasgele konuşmasını önlemek için icat edilmiş araçlar sergilenecektir; bu evlerin

23 Erectus sans Frontière adlı şirketin kısaltılmışı. (ç.n)

yanında, Kıyımlar Evini, Gücül Modernlikler Evini, İvedi Güncel Durumlar Evini, Beyaz Kadın Ticareti Evini ve bir de, küre biçiminde devasa bir kuş kafesine benzeyen ve içinde mavi tepelikleriyle yuvalanmış birçok güvercin bulunan Birleşmiş Milletler Evini de unutmamak gerekir, (bu tasarı, bu son evi güvercinlere ateş poligonuna dönüştürmeyi düşünen -ancak tasarıdan hemen vazgeçilmiştir- sayın Belediye Başkanının beyninden çıkmıştır).

Konuya böyle bir giriş yaptıktan sonra, ziyaretçiler Fast Food Mutfağı ya da Anılar Evinde bir mola verebileceklerdir. Bunların işletmecileri, "piliç beyazı" adı verilen içeceklerini ya da giyotine benzeyen anahtarlıklarını satabilmek amacıyla kiralayarak neredeyse bir servet ödemişlerdir.

Mağaraya iniş ise asansörlerle ya da tepenin yamacında karşınıza çıkan mekanik kayak pistiyle yapılır.

Mağaranın çevresinde önemli ve düzenli bir dizi gösteri etkinliğine olanak sağlayacak biçimde çevre düzenlemesi yapılır. Resimli kayaduvarların üzeri uzun süre korunacak biçimde silikonlu filmlerle kaplanır. Salona klima cihazları konulur ve rutubeti tümüyle yok edecek bir drenaj sistemi inşa edilir.

Salonun karşı ucunda, geniş çukur bir sahne inşa edilir ve bu sahne seyircilerin ilgi odağı olan karboglas, duman çıkaran aygıtlar, yapma çiçekler gibi cihazlarla donatılır. Bir at nalını andıran bu sahne, seyircileri içine hapsedecek biçimde dört bir yana uzanır.

Paleontologlar tarafından özel olarak yetiştirilen bir oyuncu topluluğu, burada tarihöncesi yaşamı anlatan kısa güldürüleri sahneye koyacaktır. Gösteriler, güncel olayları işleyen, etkileyici konuları hedefleyen doğaçlamalara dayalı olacak ve özel olarak getirtilen ve özel roller üslenen kişiler tarafından sahnelenecektir.

- Artık dayanışma çağına giriyoruz, diye açıklar genç ka-

rısına Adam, kendisi de inanmış havasına girmeye gerek görmeden. İnsanları vermeye yöneltelim. İnsanlık, nihayet, bağışta bulunma jesti sayesinde insanlaşabilecek.

Nitekim, çıkışta, herkesin katkısını içine atabileceği büyük sandıklar yerleştirilir ve bunun adına da "Kararlı İlerleme" denir. (militanlar bunu "Kİ" olarak kısaltırlar). Bağışlar, gezegeni oturulabilir kılmaya çalışan değişik dernekler arasında paylaştırılacaktır. (Ama Adam'a göre yazık ki, çok yüksek olan sitenin işletme masrafları düşürülerek).

Tarih'in bir anlamı olduğu ve İnsanlığın onca sefalet ve arayıştan sonra kararlı bir biçimde en iyiye doğru gittiği konusunda ziyaretçilerin zihninde en ufak bir kuşku bile kalmamalıdır.

Mutlu bir raslantı ki su vardır: Noah yaralıyı küçük bir su birikintisinin yanına götürür. Bir yumak yosunun suyunu sıkarak Bonté-Même'in ağzının kenarına pansuman yapar. Yaralının dudakları çok kan aktığı için kurumuş, çatlamış ve çizik çizik olmuştur. Stepin tozundan dolayı derisinden görünen kemiği toz bağlayarak fildişi solukluğunda bir renge bürünmüştür; ama boydan boya kızarıklıklar vardır ve kendisine yalan söyleyen arkadaşını ciddiyetle dinlemektedir. Ölüm anında bir insansever doğurulduğunu öğrenmek kadar teskin edici başka bir şey var mıdır acaba?

27

Yönetim bürosunun arkasında, yay biçiminde, girintili çıkıntılı büyük camdan bir yapı, kucaklarcasına tepeye bakmaktadır. Birazcık bir iyi niyetle, konumlandığı haliyle vadinin, big-bang ile aramızda, ilk insanların döneminde bir yerlerde olduğu düşünülebilir.

- Birazcık iyi niyetle (diye açıklar Adam, bir desinatörün kendisi için özel olarak dizaynını yaptığı yabandomuzu derisinden yapılmış koltuğunu döndürerek), konumlandığı haliyle vadinin, big-bang ile aramızda, ilk insanların döneminde bir yerlerde olduğu düşünülebilir...

Odette iyi niyet sahibidir ama hayal gücüne sahip değildir -ya da onu başka amaçlarla kullanmaktadır.

Konuklara ayrılan dar sandalyenin ucuna oturmuştur.

- Adam, bugün 7 temmuz, der melankolik bir sesle.

- Adam eliyle alnına vurur, dahili telefonun düğmesine basar ve haziran siparişlerinin fakslanıp fakslanmadığını sorar sekretere, sonra ağzı bir gülümsemeyle yayılır ve yeniden karısına bakar.

- Bugün 7 temmuz, Adam.

- Sorun yok. Duydun, faturalar gönderilmiş. Aşağıda her şey yolunda mı? Yolunda gitmeyen bir şey varsa bana haber vermek gerek. Öyle izlenim içindeyim ki, yeni ekipte güçlü kafalar var.

- 7 temmuz evliliğimizin yıldönümü.

- Bir yıl oldu demek? Ne kadar gülünç, der Adam, gülümsemesi aynıdır.

- Bir yıl içinde, kaç günü *birbirimize* ayırdık?

- Her gün birbirimizi görüyoruz, öyle değil mi? diye sorar Adam, gülümsemesini artırarak.

- Sanıyordum ki, belki bir haftalığına, anlıyorsun değil mi... Küçük bir yolculuk... Venedik'i görmeyi çok isterdim.

- Venedik mi! diye haykırır Adam, hayal kırıklığına uğramış gibi. Ben de Venedik'i görmedim. Durgun ve kokmuş deniz, can sıkıntısı, sinekler, İtalyanlar, tembellik, teşekkür ederim... Paris'in lağımlarını görmek gibi bir şey.

- Adam bana sözvermiştin...

- Başlama yine Odette, başlama. Hafta başında alkolik Cheyennes'ler gelecek. Gösteriyi hazırlamak gerekiyor, çok iş bekliyor bizi. Yüreğimizi niçin üzelim, cüzdanımızı niçin boşaltalım. Sana gezi sözümü daha sonra öderim. Görüyorsun, seni düşünüyorum. Söyleşi bitmiştir, der Adam daha da gülümseyerek.

- Haksızsın. Dinlenmeye ihtiyacı olan sadece ben değilim. Çalışanlar da yoruldu. Artık yapamıyorlar. Sonunda senden nefret edecekler, diye uyarır. (Sesinin tonunda keskin bir içtenlik, hattâ soğukluk süphesi farkedilmiyor mu?)

- Benim için kaygılanma. Özde önemli olan beni sevmen değil mi? diye sorar Adam içtenlikle.

Genç kadın ayağa kalkar ve odadan çıkmak üzeredir.

- Ah, unutuyordum. Hamileyim, der ve çıkar.

(Bu kez, Odette'in ses tonunu değiştirdiği yadsınamaz.)

Kapanan kapının sesi Noah'yı uykusundan uyarır. Kan rengindeki güneş damla damla stepin üzerine inmektedir sanki. Epeydir yanında ses çıkarmadan duran Bonté-Même'in tok bir nefes alışını işitir. Yaralarından artık kan akmamaktadır, ama yaralar şişmiştir, içinde cerahat birikmiştir. Ateş ve sayıklama safhalarını atlatmış ve şu anda olduğu gibi, kısa ve acılı uykuya dalmıştır. Ağrılar az sonra kendisini uyandıracaktır ve yine sıkıcı sorular sormaya girişecektir.

Noah'nın, bir yandan da yiyecek aramaya çıkması gerekmektedir. Aslanların öldürdüğü oraksın cesedini bulsa iyi olacaktır.

Kendisini dünkü olay yerinden uzaklaştıran şeyin ne olduğunu bilmektedir. Bonté-Même'i dostlarıyla göndermek istiyordu asıl yurduna, sanki kabilenin varlığı onun ölümünü daha tatlı kılabilecekmiş gibi.

Uzun süre arkadaşını sırtında taşıyarak güneşin altında yürüdü, sonra gerçeğe teslim olması gerekiyordu artık: gücü takati böyle ağır bir yükle nehre ulaşmasını engelliyordu. Bonté-Même'i bir su birikintisi kıyısındaki bir çalılığın gölgesine götürdü. Canlı bedenin üzerine konan sinekleri kovaladı, yaralarını tükrüğüyle temizlemeye çalıştı. Böylece gün bitti, gece bitti, arasıra uykuya dalıp uyandı.

Oraksı zorluk çekmeden buldu. Sırtlanlar gelmiş iş başındaydı ve kala kala karınca kaplı birkaç et parçası kalmıştı, mızrağının ucuyla eti kopardı. Güç bela yürüyerek, sırtı çalılığın gövdesine dayalı olarak kendisini bekleyen Bonté-Même'e yöneldi. Yaralı arkadaşı, bir sopanın yardımıyla, isimlerini bilmediği, kırmızımsı derili bir sürü küçük hayvandan uzakta durmaya çalışıyordu. Noah hayvanları kolayca kovalar, iki tanesini de şişler. Bonté-Même bayılmak için fırsatı yakalamıştır.

Uyandıktan az sonra, Adam hakkında yeniden sorular sormaya başlar.

- Biliyor musun artık büyüdü. Senden bir baş kadar daha uzun. İyi kalpli bir oğlan çocuğu. Acı çeken insanlara yardım ediyor.

- O halde acı çeken insanlar da var? diye şaşırır Bonté-Même.

- Birkaç tane. Ama genelde hepsi mutlular, mutsuzluk farkedilemiyor.

- Sadece benim oğlum ...

- Sadece senin oğlun gerçekten... Oğlun başkalarının acılarını anlıyor.

- Bu birkaç acı çeken insanın dışında, dünya rahat demek ki, mutlu mu bari?

- Elbette. Görüyorsun, insan değişiyor.

- İnsan değişiyor, diye iç çeker yaralı arkadaşı ve gözleri kapanır.

28

Hélène'le Noé traktörün çamurluğuna oturmuş, yüzlerine aydınlık veren yaprakların kokusunu içlerine sindirmektedirler. Ve bir de traktörcüdeki iç açıcı inek kokusunu.

Köylünün kiremit rengi, ak kıllarla kaplı böğrü, her sarsıntıda akordeon gibi inip kalkar. Dar ve taşlı yol bir koruluğa açılmaktadır. Koruluğun içinde ev bozuntusu bir kulübe ve orman gibi bir bağ vardır. Bağın ötesinde, koyunların otlanacağı ekili yüksek araziler göze çarpmaktadır.

- İşte geldik, der köylü, bir özür dileme gülümsemesiyle yolculara dönerek. Soldaki patikadan giderek yirmi dakika sonra köye varabilirsiniz. Yokuş ve alacaklarınızla birlikte yarım saat de dönüş sürer. Bacaklarınıza kuvvet gerek, dikkat...

- Ondan bizde çok var, diye güven verir Noé, aynı zamanda manzaraya bir mülk sahibinin edasıyla seyrederek. Ayrıca, pek fazla bir şeye ihtiyacımız olmayacak; kuyu suyu var, sebze de dikeriz... Bağa gelince, bana da öğreteceksiniz değil mi Fernand?

- Ne bileyim, bay Noé, göründüğü kadarıyla bu bir mes-

lek. Ayrıca bağ bu yıl budanmadı. Önümüzdeki bağbozumunda işler nanay. Görüyor musunuz ne yaptığımı.

- Küçükken sizi hep seyrediyordum. Sanıyorum pek zor olmayacak.

- Söyleyin bakalım, gerçekten buraya yerleşmek istiyor musunuz? Bir başınıza mı? Ama emeklilik yaşında değilsiniz. Sanırım, kışla birlikte vazgeçeceksiniz... Göreceksiniz, merkezi ısıtmayı arayacaksınız...

- Yeter ki bir yatak ve döşek olsun, diyerek Noé'ye sokulur Hélène ve ona sarılır.

- Isınma konusunda, ilk yıl şarabımız olmayacak, Fernand. Bize bir iki fıçı verirsiniz herhalde?

- Çaresine bakarız, der Fernand, böğrünü kaşıyarak; sonra dudak asar ve ardından da göz kırpar. Sanırım halledebiliriz.

29

- Bana dokunma, diye öğüt verir Odette, sakin bir şekilde ondan uzaklaşarak. Kılların tiksinti veriyor bana.

Bozulan Adam hareketsiz kalır ve tekrar okumaya başlayan karısına bakar. Kadın yatağın üzerinde çıplaktır. Çarşafı boydan boya çekmiştir. Baldırlarının üzerine koyduğu kitabı birkaç gecedir yutarcasına okumaktadır. Bu Karl Marx'ın *Kutsal Aile* adlı kitabıdır.

Adam ilk kez, karım ne kadar da güzel, diye düşünür. Ama yine de sertleşmesi gerekmektedir. Kitabı elinden alır -kuşkusuz havadan sudan bir roman, yine musevinin teki yazmıştır- ve onun üzerine uzanır. Kimse onun evlilik işini yerini getirmesine engel olamayacaktır, üstelik on dakikası vardır ve uykusunun hesabını da yapmıştır.

Oniki dakika sonra (eskisine göre küçük bir uzatmada bulunmuştur), Adam arkasına döner ve daha çok alıştırma yapması gerektiğini ve kadınların, kendilerine vakit ayrıldığında böylesine cimrice davrandıkları için iyice nankör olduklarını düşünerek uykuya dalar.

Odette yataktan kalkar. Pencereyi açar, ellerini uzun süre

hâlâ yassı duran karnının üzerine koyar ve gecenin dinginliği içinde siteyi seyreder.

Birkaç saat sonra otobüslerin gürültüsü başlayacak, şortlu ve tangalı insanseverler Dayanışma ve Kalkınma tapınağında tapınmaya duracaklar, yumuşakkarınlı softalar efkârlı bostan dolabının çevresinde defile yapacaklardır. Bu insanlar sonra da televizyonlarının karşısında kurulup kalacaklardır.

Yarın çalışanlarla konuşacak, onlara haklarını anımsatacaktır. Mücadele başlıyor, diye söylenir, hiç sevinç duymadan.

Sırtına bir elbise geçirir, sandaletlerini giyer, ince bir yünlü alır yanına.

Asansörle tepenin yamacına kadar gider. Ay vadiyi hasta bir ışıkla aydınlatmaktadır. Şifreyi çevirir, üzerinde Adam'ın adının baş harfleri bulunan ve mağarayı kapatan kocaman ferforje demir kapı açılır.

Projektörleri çalıştırmaz, büyük salona götüren yürüyen merdivenlerin düğmesine basmaz. Sadece güvenlik için aydınlatılan lambaların ışığı altında, duvarlar fantasmagorik bir havaya bürünmüş gibidir. Loş karanlıkta, gürültüyle titreşen bir toz bulutunun ortasında, aslanların koşuşunu, sırtlanların birbirlerine dalaşışını görür. Az ötede, tüylü gergedan sürüsüne tanık olur. Bütün yükleriyle, kudurmuş gibi buzların üzerinde (evet buzların üzerinde, pekâlâ buzların üzerinde) dört nala koşmaktadırlar. Onları az önce yandan görüyordu, şimdi ise kendisine doğru gelmektedirler; siyah küçük gözleri, boynuzlarının bir aşağı bir yukarı inip kalkmasıyla bilya gibi oynamaktadır. İçgüdüsel olarak koşuşturmalarını durdurmak için kolunu kaldırır ve gözlerini kapatır. Buzlar çatırdar, su fışkırır, sonra da her şey sakinleşir.

O devirlerde yaşamalıydım, der Odette gözlerini kapatarak. Beni seven bir erkeğim olurdu ve birlikte bir çocuk yapardık.

Bonté-Même iri iri gözlerini açar ve kırpmadan tepesinde ışıyan öğle güneşine bakar. Yaraları artık acı vermemektedir kendisine.

Sıcak bir esinti otları tarar, ölünün saçlarını uçurur. Şimdi kiminle konuşacağım? diye düşünür Noah, elini arkadaşının alnına koyarak. Karnı tıkanır gibi olur. Issız bucaksız step, yalnızlığa ve sessizliğe mahkûm olmuştur. Bundan sonra, kiminle konuşacak, kimin yanında susacaktır?

Onu az önce, kısmetsiz bir avdan dönerken bu vaziyette bulmuştu. Bir an, onunla olacağını, günlerini Bonté–Même'in kalıntıları arasında geçireceğini düşündü. Ama arkadaşının gerçek yerinin asla ölülerin yanında olmadığını yaşayanların yanında olduğunu ve gelen kışın onu tümüyle yokedeceğini ve günlerinin sonu olmadığını da bilmektedir.

Hep olduğu gibi, kabile, cesetleri kurda kuşa ve çakallara atmaktadır. Noah, hayatında ilk kez bunun adil birşey olmadığını, insanlık dışı olduğunu düşünür. Bu bedenin, sırtlanların dişleriyle parça parça edileceği, kuşların ibikleriyle gagalanacağı, üzerinde her tür ve her renk böceğin dolaşacağı düşüncesine daha fazla katlanamaz.

Mızrağının sivri ucuyla arkadaşının saçlarından bir tutam keser ve onu örerek mızrağının koluna bağlar.

Etini yiyebilirdi de kuşkusuz. Ama iştahı yoktur. Bir yakmalık yapmak için odun aramalıdır. Tutuşturmak için nasıl olsa bir yolunu bulacaktır.

Kuru otlarla yaptığı bir döşeğin üzerine bir sürü odun yığar ve üstüne de ölüyü koyar. Etrafta en ufak bir çakmak taşı bile bulamamıştır; bu işe yaramaz anıtı karşısında, kolları sarkmış vaziyette kalakalır. Bu sonsuzluğa dek de sürebilir, ama güneş iyilikseverdir, yakmalığın altındaki bir mika parçası otları tutuşturmaya yeter.

Yanık bir ot kokusu yükselir yakmalıktan, sevinç verici bir koku ve sevincin başlangıcı. Az bir zaman sonra da

Bonté-Même, rüzgârın dağıttığı büyük duman kütlelerinin içinde kaybolup gider.

Noah gecikmez. Gücünün kalmayacağını hisseder. Geriye dönerek baktığında, epey uzaklaşmıştır ve ufkun bir bölümü dumanla kaplanmıştır. Ateş yakmalığın çevresindeki otları sarmıştır. Az sonra, stepi tümüyle yakıp kavuracak gibidir ve Noah'nın bulunduğu istikametin ters yönünde bilinmedik bir yöne doğru hızla ilerlemektedir.

- Bu bir yangın mı acaba?

- Asla olamaz. Sapları yakan bir köylü olmalı. Bu bana içme arzusu veriyor, bak sen... Bana bir kadeh daha koysana.

- Şişe boşaldı. Hadi bakalım doldurmak gerek... İstersen ben getireyim. Beş dakikamı alır.

Hélène'le Noé uzun süre sessiz kalırlar. Evin günbatımı yönünde hâlâ sıcak olan köşesinde, duvara dayalı taştan bir bankın üzerinde oturmaktadırlar.

- Temelde haklı olan sendin, der Hélène rüyaya dalmış gibi.

- Ben mi haklıydım. Ben mi?

- Çocuk sahibi olma hususunda.

- Ah, evet. Sahip olmamakla pek iyi ettik. Sanıyorum şarabı benim getirmem gerekiyor.

Kadın yanıtlamaz, kıpırdamaz. Güneş yavaş yavaş pembe bulutlardan kurulu bir yatağın üzerine yatmak üzeredir.

Sırtları sıcak duvara dayalı, kafaları birbirlerinin omuzunda elele tutuşmuşlardır.

- Sarmısaklı ve karabiberli mantar yahnisine ne dersin, diye sorar Noé.

- Banko; der Hélène.

Beş dakika kadar sessiz kalırlar.

Sonra Noé kalkar, mutfağın içinde kaybolur ve elinde bir

şişeyle geri döner, Hélène'in kadehini doldurur ve tekrar çıkar.

- Peki, ya yarın? diye sorar Noé mutfaktan, sazan balıklı omlete ne dersin? Fernand bana malzemelerini ödünç verecek. Ayrıca kuyuya yeni bir beyaz şarap sarkıtmak gerek.

Hélène o gün yaptığı çalışmasına bakar: bir asma kütüğüne yapıştırdığı kaydırak taşını boyamıştır. Kırmızı ve dövülmüş beyaz kil, odun kömürü, püskürtülmüş demir oksit kullanmıştır. Noé'nin gerçek olduğunu belirttiği bu reçete, bizzat Kro-Manyon dönemi insanı kökenlidir.

Çevrede Hélène'in boyadığı taşlardan çok sayıda vardır. O aynı zamanda, plastik gübre çuvallarının ve ağaçların dallarına asarak kuruttuğu ve dikenli çalılıkların içindeki yuvalarda sakladığı hint kenevirinden yapılmış bez parçalarının üzerine de resim yapar... Yağmur onları bir güzel yıkayacak, rüzgâr pigmentleri koparacak, güneş kalan izleri kurutacaktır. Hiçbir şey ölümsüz değildir, der Hélène.

Noé elinde katlanır masadan topladığı iki tabakla dans ederek çıkar. Yere düşürdüğü safran taneleri fayansların yüzünü güldürür.

Yemekten sonra, kadehlerini boşaltırlarken birer sigara içerler.

Güneş ufkun arkasında bir sürü küpe çiçeğinin içinde kaybolur.

- Tam çakırkeyf oldum, der Hélène.

- Yeter ki böyle sürüp gitsin, diye iç çeker Noé, ama neye anıştırmada bulunduğunu kendisi de bilmemektedir.

Az sonra, Fernand'ın verdiği armut rakısını da tadıp yatmaya gideceklerdir.

Yarın bir başka gün olacak ve aynen bugün gibi olacaktır.

Artık kendilerinden söz etmeyeceklerdir.

Yağmurun manzarayı yıkayışını görecekler, rüzgârın ağaçların yapraklarını hışırdatışını işiteceklerdir. Bu kış bel-

ki biraz karlı olacaktır. O zaman şömineyi yakacaklar ve yeni tomurcukları bekleyeceklerdir.

Ve ölünceye kadar böyle yaşayacaklardır.

30

- İnsan değişti mi? diye gürler her bir metrede kaya duvarlarının içine yerleştirilmiş hoparlörlerden gelen ses.

Hemen ardından elektrikli bir müzik sesi patlar ve bunu ışık ve duman seli izler; müzik, mezarlar altından gelen kulakları sağır edici bir böğürtü, ıssız denizlerin altından çağıran bir canavar sesi gibi inlerken, havayı sessiz bir titreşim dalgası kaplar ve kalabalığı sarar.

- İnsan değişti mi? diye gürler ses yeniden, büyük bir gürültü patırtı içinde, ışık ve sesle eşleşerek.

Sahnede, birdenbire rengarenk bir demet yelpaze parıldar ve fonda, münasebetsiz lacivert blazeri ve sahneden sağnak halinde akarak zemini örten ve çalkalanmış bir beyaz krema görüntüsü içinde kalan bacaklarıyla Adam görünür.

- Pekâlâ diye bağırır Adam...EVET! -ve akabinde şaşırtıcı bir sessizlik kaplar ortalığı.

Mavimsi bir ışık gitgide büyüyerek yayılırken, sesin yankısı kafaların içinde kaybolur gider.

- Evet, diye yineler Adam, yumuşak bir sesle (kravatına takılı VHF mikrofon sayesinde, sesi daha hafif bir yankıyla

kolonlarda yankılanır bu kez). Evet, insan değişiyor, dostlarım. İnsan değişiyor...

Bu oldukça iyi bir haberdir.

Sahnenin kafesi içinde U şeklinde dizilen seyirciler çok mutludurlar. Ön sıradaki Mont-de-Marsan'dan gelen öğretmen, iri camlı gözlükleri ve kıvırcık saçlı kaskıyla, işte, diye söylenir kendi kendine, geleceğin insanını temsil eden uzman bir kişi bu pekâlâ -bu kişi kuşkusuz eksik ve iyice narindir; o da acı bir biçimde bunun bilincindedir. (Ama acılı bir bilinç yeni bir insanlığa ait olmanın getirdiği tartışılmaz bir etiket değil midir?) Gösteriye, eşi, kızkardeşi ve annesiyle birlikte gelen sanat pardon, Parma peyniri sanatı eleştirmeni, sadece silahları kullanmayı bilemeyişinin, yerel politik durumu tanımayışının, fiziksel temas ve sevimsiz biraradalıklar fobisinin, örgütleme yeteneğinin olmayışının ve ikinci konut senetlerinin, Bosna'da özerk insancıl bir müdahale tugayı kurmasına engel olduğunu anımsar. Bütün bunlara az kalmıştır ama... Omuzundaki beyaz faresiyle yeşil saçlı punk kız, üç gündür otostopda oluşuna, şehvetperest kamyon sürücülerine, uykusuz gecelerine üzülmez: lacivert blazerli yeni insan kıyak adamdır.

- Türün cani duraganlığını açığa vurmanın zamanı gelmiştir... İnsanı olduğu haliyle, halihazırda sık sık nasıl oluyorsa öyle ve artık yarın olmayacağı haliyle, birleşen güçlerimiz sayesinde görme zamanı gelmiştir. Uzun zaman sağır ve kör kaldık. Teknoloji bize şimdi görme ve işitme olanakları veriyor. Dinleyiniz! Seyrediniz!

Seyirciler, her akşam yaptıkları gibi, Adam'ın çoban sopasının karşısında, becerikli aygıtların gölgesinde, kolektif belleklerini tazeleyebileceklerdir.

Önce karanlık ve sessizlik.

Sonra, kayaduvarların bir bölümü içeriden aydınlatılır, Noah sıcak kokularla dolup taşan havada süzülürcesine

uçarken, bu gösteriyi hemen tanır: tüylü gergedanlar sürüsüdür bu -kendisinin hiçbir zaman gurur duymadığı olgunluk döneminin en verimli yapıtı.

Gürûhun çıkardığı gökgürültüsüne benzer ses kabarırcasına yayılır ve hoparlörlerde inatçı bir çekiç sesi gibi inler ve o kadar korkunçtur ki, seyirciler, başlarının üzerinde kalınderili memelilerin koşuştuğu duygusuna kapılır. Taş duvarda kütle halindeki siluetler titreyerek zangırdamaya başlarlar ve hırıltılı ve sarsıntılı seslerle duvardan fırlayarak canlanırlar ve hızlanırlar: Güçlü bir gergedan sürüsü, sahnedeki atnalı çizgisi boyunca ileri atılır, suratlarının kırbaçlandığı duygusuna kapılarak soluyan seyircileri çemberleri içine alırlar.

Koşu bitince, gergedanlar teker teker boşluğa atlarken, sahnenin bir başka yerinde, ilk insanlar beyaz bir ışık silindirinin içinden geçmektedirler: küçücük, kıllı, kaşları kemerli ve çıkıntılı, çeneden yoksundurlar, sinsi havalarıyla gerçeği haykırmaktadırlar, öyle ki, Noah, bir an onlardan birinde rahmetli Haute-Futaie'yi tanır gibi olur.

Dördü toprağın üzerine oturmuş, etli butlu kanatlı bir av hayvanının etini yutmakla meşguldürler (ama pterodaktili nereden buldular? diye sorar kendi kendine Noah, oysa geçen gün arabanın kaportasında ormanı geçerlerken onlardan bir tane bile görmemiştir).

Alışıldık bir yemektir sonuçta. Zevkten dörtköşe çiğnerler eti, sofra arkadaşları dostluk göstergesi olarak birbirlerinin başlarını okşarlar, yeme de yanında yat demenin işareti sayılan bir dudak şapırtısıyla elden ele kemiği dolaştırırlar, gülerek eğlenirler, sonra içlerinden biri, yanaklardan birinin eksik olduğunu farkeder, gülümsemeler kaskatı kesilir, birbirlerini yoklarlar, ayağa kalkarlar, artık iştah diye birşey kalmamıştır, biri eliyle bir sopayı yakalar ve ötekisinin kellesine indirir, bir diğerininkinde kemik kırılır - bu sesler

Noah'nın belleğinde yemeğin bittiğinin ve sıranın tatlıya geldiğinin işaretidir - ve işte tam bu esnada, Adam'ın sesi fışkırır: "İnsan değişti mi?" Sessizlik, yeniden sopanın sesi, soru bir kez daha çınlar ve yine sessizlik.

Toplulukta herkes, yanındakilere gizlice baktıktan sonra kendince yanıtlamaya girişir. (Birazcık, yine de, öyle de olması gerekmez mi? Elbette insan değişti. Hadi canım. Ve bu en iyi biçimde, gözle görünüyor.)

Odette, kumanda odasında, kocasının, insan tarafından binlerce yıldır uygulanan sömürme, hükmetme, köleleştirme, küçük düşürme ve yozlaştırma biçimlerini nasıl sergilediğini seyretmekte ve dinlemektedir. (Gösteri çok uzun sürer).

Şimdi de bir önceki dizideki aynı aktörlerin yer aldığı yamyamlık sahnesine sıra gelmiştir: yanağı yiyen tipin maskesi düşmüş ve cezalandırılmıştır. Sıra kendisinin yenilmesine gelmiştir. Önce zevkle homurdanırlar, sofra arkadaşları dostluk göstergesi olarak birbirlerinin başlarını okşarlar, elden ele dalağı dolaştırırlar, ama hayır ben bunu ne yapacağım, sonra birisi, en arzulanan parça olan serçe parmağının eksik olduğunu görür.

Özel durumların çözüm yoluna gidilir: kurban gerçek anlamda türdeşleri tarafından parçalara ayrılır, kan, (bu öküz kanına değil de, lekesi birkaç saat sonra kendiliğinden kaybolan bir ürüne benzemektedir) ön sıralardakilerin üzerine kadar fışkırır ve sıralardan büyülenmiş çığlıklar yükselir.

Tarihöncesi sekans üç bölümden oluşmaktadır. Sıra her zamanki duygusal sahnededir: dört ayak konumundaki bir kadın yerden fındık toplamakta ve kabuğunu dişleriyle kırarak düşünceli düşünceli çiğnemektedir. Ardındaki bir adam da cesur bir biçimde işini görmektedir (Mükemmel bir imgeleme gücü var bu yönetmenin, diye düşünür Noah.)

- İşte bizler böyleydik, diye bağırır Adam, insanları etki-

lemek ve oyuncuların hiçbir şeyi gizlemediklerine inandırmak amacıyla.

Rolü kolay olmayan bu adamın gözleri kızarmış ve kendini kaybetmiş bir havadadır: gösterinin ritmini ayarlamasına olanak yoktur, birkaç gündür, afrodizyak erdemleri göklere çıkarılan eter içmektedir - ve şunu belirtmek gerekir ki, sonuç bütün umutları geride bırakmıştır.

- Değiştik mi, diye sorar ses.

Topluluk cinsel birleşme hazzı içindedir.

Kabindeki rejisör puflayarak saatine bakar. Gösteri hâlâ bitmemiştir. Masumlar'ın naklen kıyımı.

Sahneler birbirini izler: yakmalıklar, çarmıha gerilmeler, emekçilere baskı, ırkçı baskılar, Monte Cassino. Ucuza bulup çıkarılmış zenci bir kadın bir an hırçın adımlarla sahneyi arşınlar. Alkolik Cheyennes'ler, sözleşmeyi yaptıktan sonra orada kalmaya karar verirler, oysa ücretlerini alamayacaklardır: Adam, onları, Butte-aux-Cailles'da kaçak bir damıtımevinde üretilen pirinç rakısını yavan su fiyatına satarak sular.

Gecenin en can alıcı noktası, beş altı yaşlarındaki Pakistanlı küçük çocukların bir dokuma makinesine zincirlenerek öylesine küçük öylesine narin parmaklarıyla ipek halı ördükleri sahnedir. Ördükleri motif bir zeytin dalı üzerinde sıkılı yumruktur. Bunun izninin alınması pek kolay olmamıştır. Ama bakan, halkların inşası için birçok ödün vermeye hazırdır.

- Ah, hangi tür bir insanlık bu tür tiksinti şeyleri üretebilir? diye ağlamaklı bir sesle sorar Adam. Babalarımızın atalarımızın ait olduğu insanlık mı? Ama bugün, gezegenimizde olup biten her şey bize yabancı olamaz! Bizler görme ve bilme olanağına sahibiz! Bizim her an her yerde olabilme olanağımız var!

Odette'in yüreği sıkılır. Kumanda kabininin öne eğik ca-

mında, zayıf yeşil bir ışık içinde yüzen yansısını görür. Kocasının sesi yankılanarak cırlamaktadır. Acaba gerçekten bir gün olsun bu adamı sevmiş midir? Ellerini yeni yeni şişmeye başlayan karnının üzerine koyar. Çocuk kime benzeyecektir acaba? Onu, aşağıda bir yengeç batağındaymışcasına kaynaşan ve parlayan kafalarını gördüğü bu kalabalığın ortasına fırlatabilecek midir?

Gözlerini kapatır, birisi oturması için yer gösterir, kendini bırakır, uyuyabilmesi gerekmektedir.

Gösteri, tanrılaştırılırcasına, sonuçta, nihayet kurtuluşuna doğru yürüyüşe geçen insanlığın gösterilerine eşlik eden resim ve ses patlamasıyla son bulur. Karlı bir dağ yolunda ilaçlarla yüklü kamyon alayı; evsiz barksız, neşeli ama onurlu insanlar boş bir binanın kapısını zorlarlar; serbest bırakılan tutuklular, sevinç içindeki kalabalıklar; gençlerin polislerle futbol maçı oynadığı barış içindeki banliyöler; bir kameranın önünde, kuru sıska çocuklara avuç avuç manyok[24] unu dağıtan bir adamın göründüğü heyecan verici ve eğlenceli sahneler. Ama bu adamın bir bakan olması, bu jestin güzelliğine engel değildir açıkcası.

- Ama mutluluğun, sağlığın, özgürlüğün bir bedeli vardır, diye noktayı koyar Adam.

Odette, kocasının şimdi de bağış teması çerçevesinde, meşhur ses tüccarı John-Michaël Amphore'un yumuşatıcı müziği eşliğinde ateşli bir nutuk atacağını bilmektedir. Adam'da, etini iyi satan kasaplar gibi, insanların yüreğini etkileme sanatı vardır. Halk çıkışa doğru yönelmiştir; sessizce, gitgide kaybolan sesin yankısı içinde, boşuna para ödemedik, olayları anladık, mükemmelleştik diye söylenirler; giriş fiyatı boşuna yüksek konulmuş, çıkışta daha fazla veririz diye duygulanırlar.

---

24 Brezilya yerlilerinin dilinde sıcak ülkelerde yetişen büyük bir ağaç. (ç.n)

Küçük adımlarla heykel gibi dikilmiş küplere doğru yönelmeleriyle Bağış başlar, ellerin bu amaçla binbir deliğe kaydığı bir Bağıştır bu. ("Bozuk para atmayınız" diye bir duyuru asılmıştır, ama bu o kadar kendiliğinden olan birşeydir ki, bazıları yaptıklarının görünmesine engel olamadan bozuk para atarlar).

Camlı asansörlerde, gittikçe uzaklaşılan vadiye bakılarak diller çözülmeye başlar. Bütün gösterileri izleyen ve onların her varyantını tanıyan, (çünkü sürekli bir davetiye kartına sahiptirler), belediye başkanı ve karısı, karşılıklı izlenimlerini aktarırlar birbirlerine.

- Ne kadar neşelendirici, ne kadar taze, diye coşkulanır hanımı, geniş hacimli bir İngiliz bayanın göğüsleri arasında sıkışmış bir vaziyette.

- Modern bir şey, diye onaylar Sayın belediye başkanı ciddi bir havada. Dünyayı getiriyor buraya.

Saint-Pompon'daki oteller, bu akşam, bir kez daha, mutlu uyuyanlarla dolup taşacaktır.

Aşağıda, Adam, demir kafesten yapılmış sepetleri bizzat kendi elleriyle küplerin içinden çıkarır, içindeki paraları kendi toplar. Onları küçük Pakistanlıların çalıştığı alçak masanın üzerine döker. Paraları görmek, öylesine küçük, öylesine narin parmaklarıyla banknotlara, çeklere dokunmak, onları umulmaz bir çabuklukla tomarlar halinde dizmek heyecan verici ne güzel bir şeydir! Adam yaptığı işlemi tekrar kontrol eder, sonra tomarları uğurluğunun içine koyar.

Artık büyük locadaki oyuncuları görme zamanı gelmiştir.

- Çok kötüydünüz, der kapıyı hiddetle açarak.

- Her zamanki gibi, diye kahkahalarla güler duş kabinindeki çatlak bir ses. Bu eter içen adamın cinsel ilişkide bulunduğu kadındır. Eterli adam ise onun yanında tazyikli

suyla sürekli ereksiyon halinde kalan cinsel organını yatıştırmaya çalışmaktadır.

Diğerleri başlarını bile kaldırmazlar ve tek bir sözcük sarfetmeden giyinmeye, makyajlarını temizlemeye, sentetik hayvan derilerini ve kostümleri askılara yerleştirmeye devam ederler.

- Burası eter kokuyor, der Adam.

- Her zamanki gibi, diye kahkahalarla güler duşdaki ses.

- Sizin burada bulunmanızın bir nedeni var mı? diye sorar Adam, sandıkların üzerinde oturan makinistlere ve teknisyenlere.

Hiçbir şey söylemezler. Adam, arkasında locanın kapısının kapandığını işitir.

- Peki sen ne yapıyorsun orada? diye sorar, insanların ortasına gerçek bir bolşevik gibi oturmuş olan Odette'e.

Odette gülümser. Zavallı, zavallı Adam. Fakat bu acı bir gülümsemedir, bu adamdan bir çocuk sahibi olmayı istemekte haksız olduğunu, hayatının bir şeye benzemediğini ve geleceğinin de hiçbir şeye benzemeyeceğini düşünür.

- Ah, gene de! der duştaki ses ve suyun sesi de birkaç saniye sonra kesilir.

Odette söylemesi gereken sözcükleri arar. Bu insanların memnun olmadıklarını, ama hiç memnun olmadıklarını açıklamak gerekecektir Adam'a. Onlara, linçetmenin uygunsuz olduğunu ikna etmek için çok sebat ettiğini açıklamalıdır.

Ama Adam hemen ve çok iyi anlar. Açıklamalara ihtiyacı yoktur.

- Ücretlerinizi yükseltiyorum, der soğuk bir sesle. Hepinizin.

Herkes, bir başkasının anlık da olsa sesini yükseltmesi için birbirine bakar.

- Yarından tezi yok, diye ekler Adam, buz gibi. Eskilere

bir prim verilecek. Teşekkür etmeyiniz, içimden geliyor. Şimdi burayı boşaltınız.

Bu kadarlık yeter, diye söylenir kendi kendine, yarın akşamki gösteriye kadar onları tutmak için. Yarından sonra, ekibi toptan değiştirmek için iki günlük zaman kazanacaktır. Bu tür ilişkileri için yetiyor demek bile fazladır ona göre; eğer bu sürtükler tazminat alacaklarını sanıyorlarsa, sözleşmelerini iyi okumadılar demektir.

Adam yatağına yeni girmiştir. Odette ise pencerenin önünde hayale dalmıştır.

- Sen onların tarafını mı tutuyorsun?

- Hayır, der Odette.

Hiçbir tarafı tutmamaktadır Odette. Hiçbir yerde değildir Odette.

Adam ona kararını bildirir ve sonra da gözlerini kapatır, uykuya dalar.

Doğru, o hiçbir tarafta değildir. Ama iki gün sonra işsiz kalanlara haber vermeden de durabilecek midir? Bir felâkete meydan vermemek için son anı bekleyecektir, yani tam gösteri saati öncesini.

31

Noah yokken bir din savaşı patlak vermiştir. Sapasağlam kadın ve erkeklerin yarısına yakını bir çatışma sonucunda yokolur gider. Ancak Noah bir topluluğun içinde yeniden yerini almak durumundadır. Çatışma uzun zamandan beri kuluçkadadır; Bonté-Même'le birlikte bunun farkına varmışlar, ancak türdeşlerini çift yönlü kökten dinci bir tehlikenin sonuçlarına karşı nasıl uyarmaları gerektiği konusunda bir şey yapamamışlardır.

İki taraf karşı karşıyadır. Ayı Kafası'na Tapanlar, bir direğin tepesine iyi temizlenmemiş, çirkin bir tabanüstü yürüyen hayvanın kafatasını asıp karşısında tapınmaktadırlar. Bunlar, bu tür ayinlerin tehlikeleri ve soğuğu defedeceğini ve her halükârda kendilerine kötülük gelmeyeceğine inanmışlardı -ihtiyaten direğin dibinde zaman zaman kurban ettikleri ergenlik çağına girmemiş oğlan çocukları hariç tabii.

Ay'a Tapınanlar ise, bakire kızları tercih ediyorlardı. Bunlar, her ilk dördü kutlamak için, gecenin ilerleyen saatinde, ortak uyku saatine aldırmadan bir ya da iki bakire kızın karnını deşiyorlardı, çünkü bakireler, gık çıkarmadan ve

protesto etmeden karınlarının deşilmesine izin veriyorlardı.

Kızlarını ormandaki angarya işler ve mağara temizliği için yararlı bir el işçisi olarak gören bazı agnostik ebeveynler, onların kurban edilmelerinden hoşnut olmadıkları için çatışmaları körüklüyorlar ve böylece çatışmaların ardı kesilmiyordu.

Noah ve Bonté-Même'in yaptığı bazı müdahaleler tansiyonun şiddetlenmesini önlemişti. Ama ne var ki, o şanssız av serüvenine gittiklerinde, aşırı dinciler meydanı boş bulmuş ve beyinleri ısıtan çok sıcak bir günün de etkisiyle, din savaşları üzücü bir boyut almıştı.

Noah tek başına döndüğünde, ondört baharlık öksüz bir kızı yükümlülüğüne almak zorunda kalmıştı, çünkü kızın annesi ve babası, tek erkek evlâtlarının hödük buldukları bir ayıya sunulmasını reddettikleri için dinsiz olarak suçlanmışlar ve kendileri de oğullarıyla birlikte kurban edilmişlerdi.

Bu kız, sarı kuş tüyü gibi saçlarıyla, gülen gözleriyle ve şeffaf derisiyle, tan vakti kadar, hattâ ondan da güzeldi. Noah adının Point-du-Jour[25] olmasına karar verdi.

Point-du-Jour, o günden sonra küçük mağarasını, o rahat olmayan ama son derece güzel iki bölmeli inini onunla paylaştı. Arkadaşının ölümünden sonra Noah'ın günleri kararmış (ve hüznü pişmanlıklarla bir kat daha artmıştı: Bonté-Même ilerlemenin kurbanı değil miydi, çünkü o, Noah'nın yeni bir icadını deneme arzusunu, hayatını kaybederek ödememiş miydi?), ama bu tatlı ve canlı yaratığın kendisine eşlik etmesiyle yeni bir neşeye bürünmüştü.

Point-du-Jour nedensiz gülüyordu ve gülüşü o kadar anlamlıydı ki bazan Noah'ya da bulaşıyor ve o da buna şaşıyordu.

---

25 "Tan sökümü" anlamına gelmektedir. (ç.n)

Her akşam, ona anlayamadığı hikayeler anlatıyor, kız da göğsüne yaslanarak uyuyakalıyordu. O zaman üstünü bir kürkle örtüyor ve sonra da kendisi, kızın sinir edici kokusuna rağmen uyumaya çalışıyordu.

Ona rüyalarını anlatıyordu. Cahil kızın iyi yürekli saflığından yararlanarak ona gerçekleri söyleyebiliyordu.

Bu kızı erkeklere karşı koruma kararı almıştı. Onun maymun bir adam tarafından adi bir australopithecus gibi bir ağacın gövdesine dayanıp iğfal edilmesine izin vermeyecekti. Point-du-Jour, doğurma yaşında olmasına karşın gerektiği kadar sabretmeli, kendisine yaraşır bir eş buluncaya kadar beklemeliydi.

Ama bir olay Noah'nın projelerini altüst etti. Bu o kadar olağanüstü bir olaydı ki, bütün insanlık tarihinde yalnızca Bethléem[26] tarafında böyle bir şey vuku bulmuştu, çünkü kız evlenmeden doğurmuştu.

Bir gece, Noah henüz rüyasından yeni uyanmıştı ki, bu Meryemanavari olay gerçekleşti -zaten bu rüya da uzun bir dizinin son rüyasıydı.

O akşam, Point-du-Jour, Noah'nın geçmişteki bir rüyasında Hélène'in ağzından duyarak ezberlediği ve beklenilmedik bir anda aklına gelen *Petit Quinquin* şarkısını dinlerken uyuyakalmıştı.

Kendisi de daha sonra uykuya dalıp kalmıştı -rahatsız edici bir uykuydu bu ne yazık ki, korkunç renkler, barbar müzik sesleri ve haykırışlar görmüştü rüyasında.

---

26 İsa'nın doğduğu yer. (ç.n)

32

Noah'nın son rüyası bir önceki rüyası gibi başlar. İçi kalabalık mağaraya girer, elektrikli müzik ve ışık patlaması olur ve bunu Adam'ın sorusunu sormasından sonra, gergedan sürüsü, seyircilerin çığlıkları, şaşkınlıkları ve dehşete kapılmaları izler. Bu akşam da, aynen dün olduğu gibi, herkes, insanın gerçekten değişip değişmediği sorusuna yanıt verebilmek için kendisinin ve yanındakinin ruhunu sorgular. Uyanık bir gözlemci ya da gösterilere abone olmuş biri, sahnede kocaman kanatlı bir hayvanın tüylerini didik didik yolan oyuncuların simasına bakarak olumlu bir yanıt verebilir. Onların makyajla ve sahte kıllarla ağırlaşmış yüz hatlarındaki ifadelerine bakarak, dünden kalma anlaşılmaz bir hırçınlık, kudurmaya hazır bir şüphe içinde olduklarını, hattâ nereden kaynaklandığının bilinmesi olanaksız bir kötülüğün uç noktasında olduklarını anlayabilir.

Odette'in sorunun çözümüne ilişkin bir fikri vardır. Az önce oyuncuları ve teknisyenleri toplamış ve onlara, Adam'ın söz verdiği artırmanın ne aylıklarla, ne de aralarda

verilen sandviçlerin uzunluklarıyla hiçbir ilgisi bulunmadığını açıklamış ve işten atılacaklarını bildirerek, alacakları primin en yakın iş ve işçi bulma kurumuna götürecek bir araba kirasına yeteceğini söylemişti. Beklediğinin tersine, çalışanlar hiç protesto etmemişler, emekçilerin kanına susamış patronların kepazesini çıkarmamışlardı; acil ve sınırsız greve, mağaraların işgaline hayır oyu vermişlerdi; uzun uzun, -oh hem de o kadar uzun ki!- birbirlerine bakışmışlar ve vaadlerle dolu ağır bir sessizlikte birleşmişlerdi -içlerinde lıkır lıkır eter yutan birinin memnun geğirmesi rahatsız etmişti onları yalnızca.

Artık, bundan böyle yapılacak bir şey kalmadı, diye söylenir Odette. Elektrik anahtarlarının, düğmelerinin, sayaçlarının üzerine eğilmiş duran rejisörün suratı bile onu kaygılandırabilirdi, tabii, o da kaygının kendisi üzerinde etkili olması durumunda.

Oysa hiçbir şey kendisinin düzeyine erişememiştir.

Artık kendisini korkutan içindeki bu embriyonun büyümemesini istiyordu, istiyordu ki karnı büzülerek geri çekilsin, vücudu daralsın ve evrende küçücük görünmez bir nokta olsun, artık ne hissetmek, ne işitmek ne de görmek istiyordu, - örneğin görmemek, aşağıda olup bitenleri görmemek, ışığın tam şurada kesildiği, sahnenin o karanlık bölümünde, karboglasın kompakt sisinde olup bitenleri görmemek istemektedir; ama aynı anda solda, ışık silindirinin içinde, oyuncular yemeğin sonunda ilk sopa darbesini indirmek üzeredirler, loş karanlıkta Adam'ın üzerine çullanan ve onu çırılçıplak soyan hantal Cheyenne'leri, görmemek istiyordu, rejisörün ani bir hareketle kravattaki mikrofonun sesini kesişini ve Adam'ın ses kaydını gönderişini görmemek, üstünde sadece yapma deriden yapılmış bir panyoyla ve kollarından sürüklenerek zorla, ikinci yemek şöleninin bulunduğu yere götürülüşünü görmemek istiyor-

du, herkesin içindeki en gerçeksi neandartel insanın,[27] gür saçları ve kılıyla, kısacık organlarıyla, yassı kafasıyla, kısacası, nasıl söylemeli, öylesine özel fizyonomisiyle onun olduğunu saptamamak, görmemek, ah, artık hiçbir şey görmemek istiyordu -ama artık kendisi de görmüyor, çünkü gözlerini kapatmıştı ve kuşku yok ki, böylesi hastalıklı bir rüyada, davetliler zavallının vücudunu, zavallı Adam'ın vücudunu parça parça ayırırlar, kuşku yok ki böylesine üzücü bir düşde, tayyörü kocaman ılık sıvı damlalarını emen Sayın belediye başkanının karısı çığlıklar atar "Daha güçlü, daha güçlü" diye, narin papilerini birbirine vurarak kendinden geçer, kuşkusuz ancak böyle bir karabasanda, eter içen adamın iğrenç cinsel birleşmeden kurtuluşu karşısında zevkten dört köşe oluşunu, bir sigara yakarak, Ah'ların, Oh'ların arasında patlayışını görür, evet kötü bir rüyada olur bunlar ancak.

Taraçaya nasıl geldiğini, cephesi tepeden dikine iki kat yüksekliğindeki kayaduvarlara kadar uzanan yönetim binasının çatısına nasıl ulaştığını bilmez Odette.

Rüzgâr, merhaba der gibi, tatlı ve yalındır. İsterdi ki kendisini okşasın, üstüne titresin, beslesin, ona, ormanın, çocukluğunun kokusunu getirsin. Rüzgârla bir başına kalsın, geleceksiz bebeğiyle bir başına kalsın, elli metre aşağıda mağaradan güruh halinde kaçan kalabalığın çığlıklarını, gürültülerini işitmesin.

Noah kendisinin yanındadır. Kolunu omzuna dolamış, ona yapışmış, göğsüne bastırmıştır, ama Odette onu hissedemez. Artık teselli edilesi bir hali yoktur, ne bunu istemekte, ne de ihtiyaç duymaktadır.

27 35.000 yıl kadar önce Avrupa'da görülen homo sapiens insangillerden. (ç.n)

Rüzgâr bir yaprak gibi alıp götürür kendisini, bir çiçek gibi koparılmasına ve çalınmasına izin vermiştir. Noah ona iyice sarılır, hiç kimsenin anlayamayacağı kadar bu kadını anlamaktadır, aynı yeryüzünün insanıdırlar, aynı sabırsızlığa sahiptirler, Noah sayısız mevsimlerle rengi açılan saçlarıyla, Odette de Noah'nın henüz son titreşimlerini duymaya çalıştığı doğurmaya hazır bedeniyle aynı yaştadırlar ikisi de. Genç kadın, sonunda kendini yalnız hissetmektedir, kendisinin rüyasını gören adamı dikkate almadan sıcak rüzgârda dalgalanmaktadır, ona gülümsemektedir.

Aşağıda, ormanın siyah çarşafı dönerek açılır ve kendisini sarmalayıp tatlı bir şekilde alıp götürecektir.

Odette gözlerini iri iri açarak gülümser. Bu bir düşüş değildir, bu bir iç çekmenin sonudur: her şey geride, o kadar uzaktadır ki. Noah gülümser, o da gülümser. Avucunda tuttuğu resim çubuğunu Odette'in karnının üzerine koyar.

Karnın altından bir ayak tekmelemesi, belki de bir kafa, bir omuz vuruşu hisseder gibi olur. Seni alıp götürüyorum, der Noah, çocuğa. Kaybolup gitmene izin vermeyeceğim. Oraya ya da buraya, yarın ya da dün, hiç önemi yok. Sen türünün sonsuz zamanını yaşayacaksın.

Odette kollarını uzatır, siyah çarşaf kendisini sarmalarken kahkahalarla güler.

Bir acı haykırış Noah'yı uyandırır. Point-du-Jour yanıbaşında oturmakta ve kendisine, uykusunun belli belirsiz izlerini anlayamadan bakmaktadır. Ama istemeden de olsa, rüya görürken kızın bir yerini acıttığı kesindir -ama Point-du-Jour'un duyduğu hınç hep gelip geçicidir: yeniden ihtiyarın yanına uzanır, ona sarılır, kemikleri görünen ak elinden tutar ve karnının üzerine koyar ve uykuya dalar.

Noah, avcunun içinde bir hareketlenme duyar -bir ayak

tekmelemesi ya da bir kafa, bir omuz, bir diz darbesi.

Yaşı olmayan yaşlı adam öylesine çok, öylesine fazla şeyler görmüştür ki, içinde tomurcuk tomurcuk bir mutluluğun doğduğunu hisseder.

Türünün sonsuz şimdiki zamanı.

Daha işimiz çok.

Sen bana yardım edeceksin.

Her şeye sıfırdan başlamak gerek.

Yarın Döndür, onbinlerce yıl öncesiyle bugünü bir kitapta buluşturuyor. Lascaux mağarasına çizilen av resimleri yirminci yüzyılın kapitalist rekabet kurallarına yansır. Tarih öncesi dönemlerin dil ötesi sessizliği ile teknoloji dünyasının iletişim alanında ürettiği kavramlar arasında ortak bir söylem bulur Laclavetine. Roman, insanlara özgü temel davranış ve düşünme biçimlerinin zamanla birlikte değişmediği, yaban toplulukların mücadeleleriyle modern toplumun savaşları arasında bir fark olmadığı varsayımı üzerine kurulmuş. Noah, Bonté-Même, Vertu-Vertu'nün paleolitik-neolitik dönem arasında kurulan ilişkisi, Hélène ile Noé'nin günümüz dünyasında kurduğu ilişkiye ışık tutar. Karakterler her iki dönemde de ortaya çıkar kitapta; uğraştıkları sorunlar ise her dönem için geçerlidir: cinsellik, doğum, ölüm, pişmanlık... Yirminci yüzyılda arkeolog ve antropologların yaptığı çalışmalar, tarih öncesi dönemleri araştırırken modern zamanların imge dünyasını ortaya çıkarır.

İLETİŞİM 450
ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI 92

ISBN 975-470-329-9
9 789754 703290